

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

27 november 2008

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2009**

BELEIDSBRIEF

**Inburgering
Beleidsprioriteiten 2008-2009**

BELEIDSBRIEF

**Stedenbeleid
Beleidsprioriteiten 2008-2009**

BELEIDSBRIEF

**Gelijke Kansen
Beleidsprioriteiten 2008-2009**

BELEIDSBRIEF

**Wonen
Beleidsprioriteiten 2008-2009**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
uitgebracht door de dames Dominique Guns en Hilde De Lobel,
de heer Ward Kennes en mevrouw Michèle Hostekint
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Jan Penris, Wim Van Dijk, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Christian Verougstraete;

de heren Carl Decaluwe, Tom Dehaene, mevrouw Veerle Heeren, de heer Ward Kennes;

mevrouw Dominique Guns, de heren Hugo Philtjens, Bob Verstraete;

de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint, de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Felix Strackx, Erik Tack, Roland Van Goethem;

de heer Dirk de Kort, de dames Cindy Franssen, Monica Van Kerrebroeck, de heer Johan Verstreken;

de dames Hilde Eeckhout, Anne Marie Hoebeke, Laurence Libert;

de heer Chokri Mahassine, mevrouw Els Robeyns, de heer Jo Vermeulen.

Toegevoegde leden:

de heer Gino De Craemer;

mevrouw Vera Dua.

*Zie ook:***12-A** (2007-2008)

- Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

13 (2008-2009)

- Nr. 1-A en B: Toelichtingen bij de begroting

14 (2008-2009)

- Nr. 1: Ontwerp van decreet

16 (2008-2009)

- Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

1929 (2008-2009)

- Nr. 1: Beleidsbrief

1930 (2008-2009)

- Nr. 1: Beleidsbrief

1931 (2008-2009)

- Nr. 1: Beleidsbrief

1936 (2008-2009)

- Nr. 1: Beleidsbrief

*Zie:***15** (2008-2009)

- Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
- Nrs. 2 tot 4: Amendementen
- Nr. 5-A: Verslag namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie
- Nr. 5-B: Verslag namens de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
- Nr. 5-C: Verslag namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
- Nr. 5-D: Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
- Nr. 5-E: Verslag namens de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
- Nr. 5-F: Verslag namens de Subcommissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
- Nr. 5-G: Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuur, Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid en Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
- Nr. 5-H: Verslag namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
- Nr. 5-I: Verslag namens de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie
- Nr. 5-J: Verslag namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

INHOUD

	Blz.
I. Inburgering.....	6
1. Toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering.....	6
1.1. De begroting Inburgering 2009.....	6
1.1.1. Programma FJ, Nederlands Tweede Taal.....	6
1.1.2. Programma BJ, Inburgering	6
1.2. Beleidsmaatregelen 2007-2008	7
1.2.1. Inburgering.....	7
1.2.2. Diversiteit.....	8
1.3. Beleidsprioriteiten 2008-2009	9
1.3.1. Inburgering.....	9
1.3.2. Diversiteit.....	9
2. Bespreking	10
2.1. Inburgering.....	10
2.1.1. Algemene opmerkingen.....	10
2.1.2. De afdwingbaarheid van de inburgering.....	11
2.1.3. Het civiele effect van de inburgering	12
2.1.4. Maatschappelijke Oriëntatie	13
2.1.5. De inburgeringstrajecten	13
2.1.6. De Huizen van het Nederlands.....	14
2.1.7. Inburgeringsexamen	14
2.1.8. Inburgering in het buitenland	15
2.1.9. Het federale migratiebeleid	15
2.1.10. Religie.....	16
2.2. Diversiteit	17
2.2.1. Algemene opmerkingen.....	17
2.2.2. De hervorming van de diversiteitssector	17
2.2.3. De Vlaamse integratiekaart	18
2.2.4. Managers van diversiteit.....	18
2.2.5. Inburgering internationaal.....	19
2.2.6. Woonwagenbeleid.....	19
II. Stedenbeleid.....	20
1. Toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering.....	20
1.1. Begroting	20
1.2. Prioriteiten voor het beleid in 2008 -2009.....	20
1.2.1. Doelstellingen.....	20
1.2.2. Krachtlijnen en accenten voor de toekomst	21
1.2.3. Verhogen van de leefbaarheid van de steden op stadsniveau en op wijkniveau	21
1.2.4. Verbeteren van het samenleven in diversiteit en versterken van het democratisch draagvlak in de steden.....	22
1.2.5. Verhogen van de kwaliteit van het bestuur in de steden	22
1.2.6. Verhogen van de positieve beeldvorming van de steden	23
1.2.7. Versterken van de steden door samenwerking op verschillende bestuursniveaus.....	23
2. Bespreking	24
2.1. Algemene opmerkingen.....	24
2.2. De stadsvlucht.....	25
2.3. Sociale mix en sociale verdringing	25
2.4. Democratisch draagvlak	27
2.5. De Stadsmonitor en de samenwerking met de Vlaamse Studiedienst.....	28
2.6. Het Stedenfonds	28

2.7. Positieve beeldvorming	29
2.8. Stadsregionale samenwerking	29
2.9. Europese middelen	29
2.10. Het federale grootstedenbeleid	30
III. Gelijke Kansen	31
1. Toelichting door mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen	31
1.1. Coördinerend beleid	31
1.1.1. De opencoördinatiemethode	31
1.1.2. Mainstreaming eigen initiatieven	31
1.2. Functioneel beleid	31
1.2.1. Gelijkebehandelingsbeleid	31
1.2.2. Gender: MV United	32
1.2.3. Gender: allochtone vrouwen	33
1.2.4. Seksuele oriëntatie	34
1.2.5. Toegankelijkheid	34
2. Bespreking	34
2.1. Algemene opmerkingen	34
2.2. Coördinerend beleid	35
2.2.1. De opencoördinatiemethode	35
2.2.2. Databank experts	35
2.2.3. Registratie kansengroepen	36
2.2.4. Diensten voor Aangepast Vervoer	36
2.3. Functioneel beleid	36
2.3.1. Gelijkebehandelingsbeleid	36
2.3.2. Progressief gezinsbeleid	37
2.3.3. MV United	38
2.3.4. Allochtone vrouwen	39
2.3.5. Het middenveld	39
2.3.6. Gender: onderzoeken en projecten	39
2.3.7. Diversiteitscampagne	40
2.3.8. Seksuele oriëntatie	40
2.3.9. Toegankelijkheid	41
IV. Wonen	41
1. Toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering	41
1.1. Eigenaars	41
1.1.1. Betaalbaarheid	41
1.1.2. De renovatiepremie	42
1.1.3. Dakisolatiepremie	43
1.1.4. De verbeterings- en aanpassingspremie (VAP)	43
1.1.5. De sociale leningen	43
1.1.6. Verzekering gewaarborgd wonen	43
1.2. Huurders	44
1.2.1. Huursubsidie	44
1.2.2. Sociale verhuurkantoren	44
1.2.3. Woonbevak	44
1.2.4. Sociale huisvesting	44
1.3. Woonbeleid op maat	46
1.3.1. Het lokaal woonbeleid	46
1.3.2. Specifieke aanpak van de Vlaamse Rand	47
1.3.3. Duurzame en energiezuinige woningen	47
1.3.4. Denktank Wonen-Welzijn	47

1.3.5. Levenslang wonen en aanpasbaar bouwen	48
1.3.6. Beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek en gegevensverzameling.....	48
1.4. Begroting 2009	48
2. Bespreking	48
2.1. Algemene opmerkingen	48
2.2. Eigenaars	49
2.2.1. Eigenaars: algemene opmerkingen	49
2.2.2. Verzekering gewaarborgd wonen.....	50
2.2.3. De premies	50
2.2.4. Grond- en pandenbeleid.....	52
2.2.5. Sociale leningen	52
2.3. Huurders.....	53
2.3.1. Huursubsidie.....	53
2.3.2. Sociale huisvesting	54
2.3.3. Sociale verhuurkantoren	56
2.3.4. Woonbevak	57
2.3.5. De private huurmarkt	57
2.3.6. Defederalisering huurwetgeving.....	57
2.4. Woonbeleid op maat	58
2.4.1. Lokaal woonbeleid.....	58
2.4.2. Vlabinvest	58
2.4.3. Raakvlakken	58
2.4.4. Levenslang wonen	59
2.4.5. Duurzaam bouwen	59
2.4.6. Alternatieve woonvormen	59
V. Moties van aanbeveling	60
VI. Indicatieve stemmingen.....	60

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen besprak het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2009 op 13 en 20 november 2008. Op 13 november 2007 kwamen de domeinen Inburgering en Stedenbeleid aan bod (bevoegdheden van de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering). Op 20 november 2008 besprak de commissie het domein Gelijke Kansen (bevoegdheid van mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen) en Wonen (bevoegdheid van de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering).

Als verslaggevers werden benoemd: de dames Dominique Guns en Hilde De Lobel voor Inburgering, de heer Ward Kennes voor Stedenbeleid en mevrouw Michèle Hostekint voor Gelijke Kansen en Wonen. De indicatieve stemmingen over de aan de commissie toegewezen gedeelten van de uitgavenbegroting werden gehouden op 20 november 2007.

De algemene uitgavenbegroting werd behandeld in samenhang met de beleidsbrieven Inburgering – Beleidsprioriteiten 2008-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2008-09, nr. 1929/1*), Stedenbeleid – Beleidsprioriteiten 2008-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2008-09, nr. 1930/1*), Gelijke Kansen – Beleidsprioriteiten 2008-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2008-09, nr. 1936/1*), en Wonen – Beleidsprioriteiten 2008-2009 (*Parl. St. Vl. Parl. 2008-09, nr. 1931/1*).

I. INBURGERING

1. Toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

De *minister* vestigt de aandacht van de commissieleden erop dat het de laatste keer is in de legislatuur 2004-2009 dat de begroting en de beleidsbrief besproken worden in de commissie. In die periode is samen met de commissie veel werk verzet, aldus de minister.

1.1. De begroting Inburgering 2009

Op het ontwerp van uitgavenbegroting voor 2009 is 77.169.000 euro ingeschreven voor inburgering. Dat is een stijging van 2.163.000 euro ten opzichte van 2008. Maar pas als men vergelijkt met de cijfers bij de start van de legislatuur valt op hoezeer het beleidsdomein aan belang heeft gewonnen. In 2004 bedroeg de begroting voor Inburgering slechts 27.572.000 euro.

De uitgaven voor het inburgeringsbeleid zijn in de begroting verdeeld over twee programma's: het programma FH, Nederlands Tweede Taal (NT2), en het programma BJ, Inburgering. Voor het programma FH is 16.369.000 euro ingeschreven, voor het programma BJ 60.800.000 euro.

1.1.1. Programma FJ, Nederlands Tweede Taal (NT2)

In het programma FJ staat bijna een half miljoen euro voor ondersteuning. Dat gaat naar het onderhoud van het matrix-systeem en naar de ontwikkeling van een nieuw traject NT2 afgestemd op analfabeten en traaglerenden. Betracht wordt om dat nieuwe traject vanaf volgend jaar aan te bieden. Volgens de minister is het een uitdaging om een gediversifieerd aanbod uit te werken, waarbij zowel de ingeweken Russische dr. kernfysicus als een analfabeet Nederlands kunnen leren.

11.478.000 euro is geboekt voor een extra aanbod van cursussen Nederlands tweede taal in de centra voor volwassenenonderwijs (CVO) en de centra voor basiseducatie (CBE). De minister verduidelijkt dat er voor die cursussen geen wachtlijsten bestaan. Voorts staan op de begroting 4.266.000 euro voor de werking van de Huizen van het Nederlands en 126.000 euro voor de universitaire talencentra.

1.1.2. Programma BJ, Inburgering

Het budget voor het programma Inburgering stijgt met meer dan twee miljoen ten opzichte van 2008. Het programma omvat vier onderdelen: inburgeringsbeleid, managers voor diversiteit, diversiteitsbeleid en terreinen woonwagengebouwen.

Voor het inburgeringsbeleid is 31 miljoen euro ingeschreven (basisallocatie 34.02). Onder die basisallocatie (BA) valt de financiering van de onthaalbureaus.

De opdrachten van de onthaalbureaus nemen gestaag toe, omdat bijvoorbeeld de doelgroep alsmaar uitbreidt. De minister preciseert dat de onthaalbureaus beschikken over financiële reserves; zij moeten die eerst aanspreken vooraleer de extra middelen uit de begroting worden ingezet. In die BA is ook het programma van het Europees Integratiefonds opgenomen, voor zowat een half miljoen euro. De minister legt uit dat het hier gaat om cofinanciering: voor elke euro die de Vlaamse overheid daarvoor uitgeeft, komt er een euro van Europa. Voorts putten ook de tolken en vertaaldiensten uit die BA.

Nog voor inburgeringsbeleid is 4.290.000 euro opgenomen voor algemene begeleidende maatregelen (BA 01.01 en 12.03). Daarmee wordt onder meer de Dag van de Inburgeraar bekostigd. Ook uitgaven voor een systeem om de doelgroep te detecteren in het Rijksregister en voor communicatie – zoals folders voor de gemeentebesturen en de OCMW's – worden daaruit gefinancierd. BA 74.01 betreft 357.000 euro voor het onderhoud van de kruispuntbank Inburgering. De minister maakt daarbij bekend dat een extern bureau een onderzoek uitvoert om de kruispuntbank nog performanter te maken. Nu al zegt de minister verstoeld te staan van de 'fenomenale mogelijkheden' van de kruispuntbank Inburgering. De bank linkt de gegevens van de onthaalbureaus, de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding), de Huizen van het Nederlands, de aanbodverstrekkers Nederlands Tweede Taal (alle CVO's, CBE's, universitaire talentcentra), sociale huisvestingsmaatschappijen aan elkaar.

Voor managers voor diversiteit is een krediet vrijgemaakt (BA 33.30) van vijf miljoen euro. Daarmee worden heel resultaatgerichte projecten op microniveau gefinancierd, aldus de minister. Wat het diversiteitsbeleid betreft, staat er 14.513.000 euro (BA 34.01) op de begroting voor de subsidiëring volgens het decreet Etnisch-culturele minderheden (ECM). De minister kondigt daarbij een nieuw ontwerp van decreet aan, dat momenteel in behandeling is in een interkabinettenwerkgroep. Het is de bedoeling dat dit ontwerp van decreet nog voor het einde van de legislatuur wordt goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

In het diversiteitsbeleid gaat er naar algemeen ondersteunende projecten (BA 12.01) 211.000 euro. Daarmee zal onder andere een studie worden gefinancierd naar de Roma in de samenleving. De minister noemt de Roma een bevolkingsgroep met een heel atypische wooncultuur; een studie moet daarin meer inzicht

geven. 195.000 euro van BA 33.50 gaat naar de cofinanciering van het steunpunt Gelijkekansenbeleid, dat meegefinancierd wordt door Gelijke Kansen. Dat steunpunt is een integratiekaart aan het ontwikkelen, die inzicht moet geven in vele aspecten van de allochtone medeburgers in onze samenleving. Voorts gaat er 775.000 euro naar experimentele projecten. Het ECM-decreet schrijft immers voor dat 5% van de middelen voor diversiteit aan experimentele projecten moet worden besteed.

Ten slotte voorziet BA 63.01 in 4.445.000 euro voor de aanleg, renovatie of verbetering van terreinen voor woonwagenbewoners.

1.2. Beleidsmaatregelen 2007-2008

Vervolgens geeft minister Keulen een overzicht van de getroffen beleidsmaatregelen in 2007-2008

1.2.1. Inburgering

In 2007-2008 is er de wijziging geweest van het Inburgeringsdecreet. De doelgroep is aangepast aan de wijzigingen van de federale Vreemdelingenwet en de Opvangwet. De minister illustreert die aanpassing met het voorbeeld van de ontvankelijk verklaarde asielzoekers, een benaming die federaal werd afgeschaft. Dan heeft het geen zin dat het Inburgeringsdecreet nog naar die benaming verwijst. Ook zijn personen in het buitenland die door de federale regeling gemakkelijker Belg kunnen worden, inburgeringsplichtig gemaakt. Voor de ondersteuning van de inburgering is er nu een expertisecentrum (het Vlaams Minderhedencentrum-VMC), waar bijvoorbeeld de trajectbegeleiders worden opgeleid.

De minister herinnert ook aan de invoering van administratieve geldboetes door het besluit van de Vlaamse Regering van 12 september 2008. Hij noemt daarbij de onthaalbureaus als 'de spil in het proces'. De maatregel gaat van start op 1 januari 2009. De boetes variëren van 50 tot 5000 euro. Volgens de minister is het niet de bedoeling om zoveel mogelijk boetes te innen, maar wel om zoveel mogelijk inburgeringsplichtigen naar de cursussen te halen. Maar iemand die zich moedwillig aan zijn verplichting wil onttrekken, moet daarvan de gevolgen dragen.

De professionalisering van de inburgering is voortgezet. Het standaardhandboek voor de cursus Maat-

schappelijke Oriëntatie (MO) is klaar. Het wordt uitgegeven in een dertiental contacttalen vanaf begin volgend jaar. Intussen worden de MO-docenten opgeleid om met dat handboek en de daarbij horende methodieken aan de slag te gaan.

In de beschouwde periode is ook voort gewerkt aan het professioneel en sociaal en educatief perspectief van inburgering. De minister is van oordeel dat het professioneel perspectief goed loopt. Er is een protocol afgesloten tussen de onthaalbureaus en VDAB en Syntra. Daardoor is er een degelijk aanbod van opleidingen die leiden tot werkgeverschap en werknemerschap. Het sociaal en educatief perspectief was nog niet ingevuld. Maar intussen is een project van het VMC opgeleverd dat resulteert in een tienstapenplan om naar dat perspectief te werken. Het sociaal perspectief betreft de sfeer van de vrije tijd; het educatief perspectief betreft de sfeer van de vorming en het schoolse. De minister onderstreept het belang van de vrijetijdsbesteding – vooral een lokale aangelegenheid – die een kolossaal aanbod vertegenwoordigt. Het brengt de inburgering veel verder als men mensen kan op weg helpen naar dat enorme aanbod. Typisch voor Vlaanderen is dat het verenigingsleven en de vrijetijdssector drijven op de inzet van veel dynamische vrijwilligers, aldus de minister.

Voor de Huizen van het Nederlands zijn de antennebedragen verhoogd. Vroeger werd men alleen voor de intakes gefinancierd, nu ook voor de opvolgingsgesprekken. De Huizen van het Nederlands hebben een rol gekregen in de Wooncode, met betrekking tot de taalbereidheidsvereiste. Zij krijgen daarvoor een facultatieve subsidie, 240.000 euro.

De minister herinnert aan de eerste Dag van de Inburgeraar, op 16 december 2007 in alle provinciehoofdplaatsen. Minister Keulen is toen zelf naar Antwerpen getrokken, een geslaagde plechtigheid voorgezeten door gouverneur Camille Pauwels. Die dag noemt de minister een signaal aan Vlaanderen dat de betrokkenen hun best doen om hier te integreren, de taal willen leren en actief willen participeren aan de samenleving. Ter bevordering van het civiel effect van de inburgering is ook een huisstijl ingevoerd. Het is de bedoeling de sector een herkenbaar gezicht te geven.

1.2.2. Diversiteit

Voor de managers van diversiteit werd in de beschouwde periode vijf miljoen euro vrijgemaakt.

Er werden 229 projecten ingediend waarvan er 89 werden goedgekeurd, die in totaal 4.513.041,33 euro hebben gekregen. Er moeten immers meetbare resultaten kunnen worden voorgelegd. Men moet kunnen bewijzen dat men de samenleving op microniveau in bepaalde aspecten vooruit heeft geholpen. Wat betreft het inhoudelijke, gebeurt de controle door de administratie van de minister, wat het financieel-budgettaire betreft door de inspectie van Financiën. Voor de inhoudelijke controle zijn twee nieuwe inspecteurs aangeworven.

Intussen is de voorbereiding begonnen voor de aanpassing van het decreet Etnisch-culturele minderheden (ECM-decreet), wat al een stap verder is dan wat in het regeerakkoord is afgesproken. Daartoe is een audit gehouden door de Inspectie van Financiën. Volgens de minister had de sector daar een beetje schrik van, maar de audit had een heel positief resultaat voor de integratiediensten – wel was de audit een stuk minder positief voor de integratiecentra. Ter voorbereiding van de aanpassing van het ECM-decreet is een conceptnota gemaakt en zijn daarover reacties opgevraagd.

De nieuwe meerjarenplannen voor de integratiecentra (zes jaar) en de integratiediensten (drie jaar) wordt voorbereid. In die plannen worden accenten gelegd zoals het bevorderen van samenleven in diversiteit, bevorderen van toegankelijkheid, voorkomen en bestrijden van discriminatie, vergroten van het draagvlak voor het diversiteitsbeleid, en coördineren met betrekking tot het secundair inburgeringsbeleid.

Er waren middelen om tien nieuwe integratiediensten op te richten; er zijn er vijf bijgekomen: in Asse, Denderleeuw, Geel, Roeselare en Sint-Pieters-Leeuw.

Verschillende experimentele projecten werden opgezet. Zo is er in Antwerpen een rondreizende tentoonstelling rond beeldvorming en verdraagzaamheid. De minister herinnert graag aan de studiedag over managers van diversiteit, georganiseerd door de Koning Boudewijnstichting in het Vlaams Parlement; hij verklaart dat het een groot succes was. In diverse steden zijn zomerscholen gehouden naar Antwerps voorbeeld; de minister bedankt daarvoor expliciet de initiatiefneemster, mevrouw Marleen Van Ouytsel. Het idee achter die zomerscholen is tegen te gaan dat kinderen in de vakantie het aangeleerde Nederlands door het niet te gebruiken zouden verliezen. Met plezierige activiteiten wordt het Nederlands van die kinderen spelenderwijs op peil gehouden en zelfs verdiept.

In wat de minister een gevoelige problematiek noemt, de huwelijksmigratie, zullen twee projecten worden gestart (door het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen met de jongeren als focus, en door El Ele met de ouders als focus).

Wat betreft het woonwagenbeleid en de woonwagenterreinen meldt de minister de extra residentiële terreinen in Herentals en Bilzen en de uitbreiding en renovatie van bestaande terreinen in Gent en Hasselt. In Kortrijk en Gent komen twee nieuwe doortrekkersterreinen. De Vlaamse Woonwagencommissie is opnieuw gestart. De brochure 'Wonen op wielen' wordt geactualiseerd.

1.3. Beleidsprioriteiten 2008-2009

Voor het komende jaar kondigt de minister volgende beleidsprioriteiten aan.

1.3.1. *Inburgering*

Op 1 januari 2009 wordt in het kader van de afdwingbaarheid van inburgering begonnen met de administratieve geldboetes. Daarin krijgen de onthaalbureaus een centrale rol toebedeeld. Er zijn nog enkele aanpassingen aan de kruispuntbank Inburgering nodig. Ook de sociale tolk- en vertaaldiensten hebben een rol. Iemand die in de fout gaat, moet in een rechtsstaat worden gehoord met het oog op de rechten van de verdediging en krijgt het recht zich te laten bijstaan door iemand van de sociale tolk- en vertaaldiensten. Bij het Agentschap Vlaamse Belastingdienst worden twee nieuwe inningsambtenaren aangeworven om die boetes te innen. In elke Vlaamse provincie is er bij de administratie Binnenlands Bestuur al een handhavingsambtenaar aangesteld om de handhaving van de inburgeringsverplichtingen op te volgen.

Er komt nog geen invoering van de waarborg en vergoedingsregeling. De waarborg was voor de verplichte inburgeraars, de vergoeding voor de rechthebbers. De minister laat zich daarbij leiden door experts die adviseren om eerst het effect van de sancties af te wachten vooraleer nog andere maatregelen te nemen. In elk geval kan men met de invoering van administratieve geldboetes niet meer straffeloos ontsnappen aan zijn inburgeringsplicht. De afwachtende houding van de minister wat betreft waarborg en vergoeding heeft ook te maken met de hoeveelheid van het extra administratieve werk die beide maatregelen zouden vergen.

Professionalisering is een andere beleidsdoelstelling. Wat de cursus MO betreft, wordt op 1 januari 2009 de nieuwe methodiek ingevoerd en starten de cursussen met het nieuwe handboek. De opleiding en begeleiding van docenten wordt gecoördineerd door het VMC. Ook de ontwikkeling van een vrijstellings-toets is gestart. De minister verwacht begin 2009 de offertes van een Europese aanbesteding die daartoe is uitgeschreven. Het kan niet de bedoeling zijn mensen naar de cursus te laten komen die daar geen nood aan hebben; die pakken immers de plaats in van mensen die er wel nood aan hebben, aldus de minister.

In het secundaire inburgeringstraject gaat de aandacht naar het educatieve en sociale perspectief. Het educatief perspectief betreft onderwijs. Er starten experimentele projecten in Brussel, Antwerpen, Leuven en Gent. Het Interdepartementaal Projectteam Inburgering werkt een vervolgtraject uit. Het sociaal perspectief betreft de vrije tijd en het vrijwilligerswerk. Gezien het immense aanbod in elke gemeente wordt daartoe een gespecialiseerde functie gecreëerd in de onthaalbureaus.

Bij de financiering van de onthaalbureaus komt er een doorlichting en een evaluatie van het huidige systeem door het bureau Price Waterhouse Coopers, waaraan na aanbesteding deze opdracht werd gegund. De evaluator moet de kostprijscomponenten van de trajectprijs onderzoeken, een sterkte-zwakteanalyse maken en aanbevelingen formuleren voor verbeteringen.

Nu de Huizen van het Nederlands een taak hebben gekregen op grond van de Vlaamse Wooncode krijgen zij een intensieve opleiding om zelf de medewerkers van de sociale huisvestingsmaatschappijen te kunnen trainen in het meten van de taalkennis van kandidaten voor een sociale huurwoning.

Zoals opgelegd door het Inburgeringsdecreet is er vanaf dit najaar een evaluatieonderzoek inburgering. Het vorige evaluatieonderzoek is gebeurd door KU Leuven, het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) en het Centrum voor Migratie en Interculturele Studies (CeMIS) van de Universiteit Antwerpen.

1.3.2. *Diversiteit*

Voor de managers van diversiteit zijn er voor de projectoproep 2008 183 projecten ingediend. De geselecteerde projecten worden bekendgemaakt begin december 2008. Begin 2009 komt er een nieuwe pro-

jectoproep. Daarvoor is vijf miljoen euro in de begroting opgenomen.

Zoals al gezegd, komt er een wijzigingsdecreet tot aanpassing van het EMC-decreet. Die aanpassing moet leiden tot een verdere professionalisering van de integratiesector. Belangrijk daarbij vindt de minister dat de lokale besturen een regiefunctie krijgen in het lokale integratiebeleid. En er komt een koppeling van de financiering aan de meetbare effecten van het integratiebeleid.

De klemtonen in het wijzigingsdecreet zijn de volgende. Het draagvlak voor ‘samenleven in diversiteit’ moet vergroten. Er moet gewerkt worden aan de toegankelijkheid van reguliere voorzieningen, ongeacht de herkomst. Het inburgerings- en gelijkekansenbeleid moeten op elkaar worden afgestemd. Belangrijk vindt de minister dat de diensten van sociale tolken en vertalers nu eindelijk een decretale verankering krijgen; die hebben nu geen enkel statuut.

Naar experimentele projecten gaat opnieuw 5% van het diversiteitsbudget, deze keer naar de ondersteuning van het lokaal diversiteitsbeleid door de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten). De slagkracht van het Minderhedenforum wordt verhoogd: er komt een uitbreiding van het personeel met drie voltijdse equivalenten. De inspectie had vastgesteld dat de bestaffing van het Minderhedenforum te beperkt was om beleidsaanbevelingen te kunnen uitwerken, alle sectoren op te volgen en een overzicht te geven van de positie van de allochtonen binnen onze samenleving.

Er komt een lokale diversiteitsmonitor naar het voorbeeld van de bestaande stadsmonitor in het stedenbeleid. Het bureau Ernst & Young is die diversiteitsmonitor aan het uitwerken. Met die monitor kunnen alle steden en gemeenten dan cijfermatig een beeld krijgen van de diversiteit en de toestand van de allochtonen op hun grondgebied.

Zoals al gezegd, wordt een meerjarenplan Europees Integratiefonds uitgewerkt. Voor elke euro die de Vlaamse overheid daaraan besteedt, komt er een euro van Europa. Minister Keulen is de coördinerende minister voor Vlaanderen met betrekking tot het federale Impulsfonds voor het Migrantenbeleid. Dat fonds wordt gestijfd met Lotto-gelden. Bij de sociale tolken- en vertaaldiensten wordt de ondersteuning uitgebreid met de functie van een ‘matcher’. Een sociale tolk moet immers niet alleen de taal van zijn cliënt kennen maar moet ook iets afweten van de context van het probleem van zijn cliënt. De

‘matcher’ moet de gepaste tolk of vertaler in die zin zoeken. Die sociale tolken en vertalers krijgen een statuut in het Integratiedecreet. En zij krijgen een rol in procedures met betrekking tot de administratieve geldboetes en de rechten van de verdediging.

Het Steunpunt Gelijkekansenbeleid brengt in het voorjaar van 2009 de resultaten van zijn onderzoek ‘integratiekaart’. Die integratiekaart biedt twee aspecten: een monitor en een survey. De monitor haalt uit het Rijksregister en de Kruispuntbank Sociale Zekerheid de objectieve cijfers en statistieken in verband met allochtonen. De survey meet door interviews in Antwerpen, Gent en Genk de subjectieve beleving als allochtoon in onze samenleving. Er zijn daarbij 400 personen bevraagd.

2. BESPREKING

2.1. Inburgering

2.1.1. Algemene opmerkingen

De heer *Wim Van Dijck* heeft de beleidsbrief vergeleken met vorige beleidsbrieven. Hij ziet zowel vooruitgang als stagnatie. Vooruitgang is er voor hem geboekt met de cursus Maatschappelijke Oriëntatie, die nu eindelijk is klaar na een lange lijdensweg en die operationeel wordt vanaf januari 2009. Ook is de heer Van Dijck verheugd dat het systeem van administratieve boetes vanaf 1 januari 2009 zal worden toegepast. Hierbij maakt spreker de kanttekening dat het inburgeringsbeleid pas na vier jaar afdwingbaar zal zijn. Tevens vraagt hij zich af of iedereen er wel klaar voor is om die sancties toe te passen. Stagnatie stelt hij vast bij de secundaire inburgeringstrajecten. De loopbaanoriëntatie, het professioneel perspectief, zit op schema, maar dat kan niet gezegd worden van het sociaal en educatief perspectief. Een ander pijnpunt in het inburgeringsbeleid is de uitvoering van dat beleid in de gemeenten, aldus de heer Van Dijck. De samenlevingsproblemen zijn het meest acuut in de grote steden; daar wordt het inburgeringsbeleid al langer goed uitgevoerd. Maar in de meer landelijke gemeenten is dat heel wat minder. Hoe kunnen de achterblijvers bij de gemeenten en de OCMW's worden gemobiliseerd?

De heer Van Dijck meent, zoals de minister zelf, dat het inburgeringsbeleid op het einde van de legislatuur stilaan toe is aan een evaluatie. Positief vindt hij dat het budget tijdens de voorbije vier jaar seri-

eus is gestegen. Voorts ziet de heer Van Dijk een voorzichtige kentering in het beleid. Hij somt op: het opnemen van de verplichting tot inburgering, het uitbreiden van de doelgroepen, grotere mobilisatie van moeilijk bereikbare groepen, de uitbouw van een cursus Maatschappelijke Oriëntatie, het opnemen in die cursus van waarden en normen, en de professionalisering van de onthaalbureaus, het opzetten van de kruispuntbank Inburgering enzovoort.

Politiek bekeken zijn er voor de heer Van Dijk nog heel wat negatieve aspecten. Hij blijft het moeilijk hebben met het uitgangspunt samenleven in diversiteit. Hij blijft dat een foute visie vinden. De focus moet daarentegen liggen op het aanpassen van nieuwkomers in een zo groot mogelijke mate; hij houdt vast aan het concept van de assimilatie, waarbij hij het begrip cultureel opvat en niet als ingrijpend in het persoonlijke leven van de nieuwkomer.

Voor de heer *Ward Kennes* betekenden het regeerakkoord en de beleidsnota inburgering een nieuwe visie op en aanpak van het inburgerings- en minderhedenbeleid, waarin de notie van actief burgerschap centraal staat. Van eenieder wordt verwacht dat hij of zij volgens zijn of haar mogelijkheden bijdraagt aan de welvaart en het welzijn in onze samenleving. Het inburgeringsbeleid werd stap voor stap bijgestuurd. De beleidsmiddelen alsmede het aantal mensen dat een inburgeringstraject aflegt, is deze legislatuur voortdurend gestegen. De CD&V-fractie heeft de minister steeds gesteund bij deze aanpak.

Ook de heer *Gino De Craemer* vindt dat de tijd gekomen is voor een evaluatie van het inburgeringsbeleid in de legislatuur die naar haar einde loopt. Hij stelt vast dat er in de voorbije jaren heel wat inspanningen zijn geleverd. De sector moet nu wat ruimte krijgen om zijn werking te optimaliseren. Jaar na jaar heeft de heer De Craemer met tevredenheid het budget voor inburgering zien toenemen. Hij kan zich groten-deels vinden in de prioriteiten die de minister in zijn beleidsbrief naar voren schuift: de ingebruikname van het handboek Maatschappelijke Oriëntatie, de invoering van loopbaanoriëntatie voor inburgeraars, het educatief en sociaal perspectief, het bereiken van groepen inburgeraars die in het verleden moeilijk te benaderen waren zoals de inburgeraars met een OCMW-inkomen, en het decretaal verankeren van de nieuwe beleidsvisies in het diversiteitsbeleid. Voor de heer De Craemer blijven er evenwel nog een aantal aandachtspunten. Hij vraagt zich daarbij af of er nog veel zal kunnen worden gerealiseerd in de luttele maanden die in de huidige regeerperiode nog resten.

Mevrouw *Dominique Guns* feliciteert de minister met zijn inburgeringsbeleid. Bij de start van dat beleid – een geheel nieuw beleid – waren de onzekerheden en onbekenden groot. Daarom is voorzichtig begonnen met een kleine groep inburgeraars en is de doelgroep nadien systematisch uitgebreid. Op die manier is meer gerealiseerd dan men in het begin durfde verwachten. Een andere strekking bij de start van de inburgering was eigenlijk gekant tegen te verregaande eisen aan nieuwkomers. Maar mevrouw Guns stelt vast dat men intussen ook in migrantenkringen overtuigd is geraakt van het nut van inburgering en de kansen die de trajecten bieden aan nieuwkomers. Zij is blij ver-rast van de professionalisering in een sector die pas enkele jaren geleden van nul is vertrokken. De kritieken die zij hoort in de bespreking van de beleidsbrief betreffen veelal aandachtspunten waar ook de minister zelf al op gewezen heeft. Ten slotte stelt mevrouw Guns vast dat de minister een heel goede symbiose heeft kunnen maken tussen zijn bevoegdheid inburgering en zijn bevoegdheid wonen. Zij verwijst daarvoor naar de taalbereidheidsvereiste die is ingevoerd voor kandidaat-huurders in de sociale huisvesting.

De *minister* dankt mevrouw Guns voor haar lovende woorden. Hij zegt trots te zijn op de weg die sinds 2004 is afgelegd. Hij is ook de sector zelf heel erg dankbaar voor de enthousiaste medewerking. De aanvankelijke scepsis en vrees voor 'law and order'-toestanden bij sommigen, is nu bij nagenoeg iedereen vervangen door het inzicht dat inburgering een kans biedt tot emancipatie. Het beleid wil de mensen kansen geven maar ook responsabiliseren en aansporen om de geboden kansen te grijpen. Gaandeweg is voor die visie een heel breed draagvlak gewonnen. Dat is in tegenstelling met de situatie in Nederland waarnaar nochtans door verschillende commissieleden is verwezen. In Nederland en Frankrijk is er in tegenstelling tot de consensus die in Vlaanderen is gegroeid, grote polarisatie ontstaan. Op het terrein ervaart de minister dat het inburgeringsbeleid ook gedragen wordt door de inburgeraars zelf. De inburgeringscursussen en opleidingen scheppen alleen maar meer kansen voor de betrokkenen om actief en volwaardig te kunnen participeren aan onze samenleving.

2.1.2. De afdwingbaarheid van de inburgering

Met verbazing neemt de heer *Wim Van Dijk* kennis van het feit dat het aangekondigde systeem van waarborg en vergoeding nu eigenlijk wordt afgevoerd. Hij vreest dat van uitstel afstel komt. Hij vindt dat jammer. Alles wordt nu ingezet op de administra-

tieve boetes om dan eventueel later, na evaluatie toch nog over te gaan tot de invoering van waarborg en vergoeding. Spreker vindt dat geen goed signaal. Hij betreurt het dat hij niet beschikt over de meest recente cijfers over de uitval van inburgeringscursisten. Enkele jaren geleden waren die cijfers gewoonweg dramatisch.

De heer *Ward Kennes* verklaart te hopen dat het systeem van de administratieve boetes snel in voege kan treden.

Positief vindt de heer *Gino De Craemer* de aanpassing van het Inburgeringsdecreet, waardoor de doelgroep is uitgebreid. Vanaf 1 januari 2009 wordt het inburgeringsbeleid afdwingbaar, met de invoering van de administratieve geldboetes. Maar de heer De Craemer begrijpt niet goed waarom het reeds uitgewerkte systeem van waarborg en vergoeding moet worden uitgesteld. Gezien de inspanningen die de Vlaamse overheid levert om bij de inburgering een kwalitatief en professioneel aanbod te brengen, vindt hij het vanzelfsprekend dat van de inburgeraar een engagement wordt gevraagd om het traject volledig af te werken.

Mevrouw *Dominique Guns* herinnert eraan dat in het Inburgeringsdecreet van bij het begin voorzien was in administratieve boetes. Maar voor de inwerkingtreding ervan moesten nog heel wat organisatorische en praktische hindernissen worden overwonnen. Spreekster noemt het een enorme stap vooruit dat die hindernissen nu uit de weg zijn geruimd en dat het nodige personeel wordt ingezet voor de handhaving en de inning.

De *minister* bevestigt dat het systeem van administratieve boetes wel degelijk klaar is om te starten. Het systeem is met heel veel omzichtigheid uitgewerkt. Er is een variëteit van boetes gaande van 50 tot 5000 euro.

Wat het waarborg- en vergoedingssysteem betreft, zegt de minister van alle zijden adviezen te krijgen om na de invoering van de administratieve boetes nog even te wachten met het waarborg- en vergoedingssysteem. Overigens wil hij de sector een te vlugge aangroei van de werklast besparen. Vooral het niet bestaan van die boetes bemoeilijkte de afdwingbaarheid van de inburgeringsverplichting; nu die zijn ingevoerd is het beter eerst na te gaan wat het effect ervan is. Het waarborg- en vergoedingssysteem staat in het Inburgeringsdecreet en het kan dan ook heel gemakkelijk geoperationaliseerd worden. De minister kiest echter voor de weg van de geleidelijkheid.

2.1.3. *Het civiele effect van de inburgering*

Vorig jaar heeft de heer *Wim Van Dijck* al een opmerking gemaakt over het bereik van de inburgering naar aanleiding van de resultaten van het Viona-onderzoek (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering). Hij stelt vast dat er wat het bereik betreft in de voorbije periode heel wat inspanningen zijn geleverd. Zo zijn er meer doelgroepen in het inburgeringsbeleid opgenomen, en het bereik werd stelselmatig vergroot. Hij juicht het toe dat de focus volgend jaar ook op de OCMW-klienten wordt gevestigd. Toch ziet spreker nog veel problemen op het terrein wat betreft de maatschappelijke effecten van de inburgering. Hij verwijst daarvoor naar problemen in de sociale huisvesting met allochtonen, die geen Nederlands kennen en niet aangepast zijn. Hij geeft toe dat het beleid met de invoering van de taalbereidheidsvereiste daaraan iets poogt te doen, maar het maatschappelijk effect is toch nog altijd onvoldoende zichtbaar.

De heer Van Dijck heeft zijn twijfels bij het reële civiele effect van het inburgeringsbeleid. De minister beperkt dat tot maatregelen zoals de Dag van de Inburgeraar en een nieuwe huisstijl. Volgens de heer Van Dijck moet dat veel breder bekeken worden. Wat is het maatschappelijke effect van het beleid? Wordt de situatie stilaan rechtgetrokken? Wordt de vervreemding teruggedrongen in de steden? Passen nieuwkomers zich werkelijk aan? Ligt hun loyaliteit in Vlaanderen, in Europa of nog steeds in hun land van herkomst? Dat soort vragen schetst het maatschappelijke effect dat de heer Van Dijck wil nagestreefd zien. Daarom blijft spreker pleiten voor een echte inburgeringsproef ter afsluiting van een inburgeringstraject, voor een loyaliteitsverklaring te ondertekenen door de nieuwkomers en voor een koppeling van de nationaliteit aan een goede inburgering. Hij benadrukt dat het verkrijgen van de nationaliteit het eindstadium moet zijn, dat pas kan verworven worden na het doorlopen van een trouw gevolgd inburgeringstraject en na het afleggen van een geslaagde inburgeringsproef.

Positief acht de heer Van Dijck alvast dat er meer onderzoek komt naar de effecten van de inburgeringstrajecten, bijvoorbeeld naar de waarde die wordt gehecht aan het inburgeringsattest.

De heer *Ward Kennes* wil de nadruk blijven leggen op het belang van een permanente monitoring van de resultaten van het inburgeringsbeleid. De investeringen die Vlaanderen doet inzake inburgering moeten meet- en tastbaar zijn. Dit op het vlak van kennis

van het Nederlands, vertrouwdheid met normen en waarden, of doorstroming naar de arbeidsmarkt. Er zal slechts sprake zijn van een civiel effect van inburgering in de mate dat er tastbare resultaten kunnen worden voorgelegd. De Dag van de Inburgeraar wil aan de betrokkenen en de Vlaamse samenleving het signaal geven dat inburgering belangrijk is. Maar het draagvlak voor dit beleid wordt volgens de heer Kennes gemaakt door tastbare resultaten op het terrein.

Ook de heer *Gino De Craemer* heeft een opmerking over het civiel effect van de inburgering. De inburgeraar ontvangt op het einde van het traject een inburgeringsattest van het onthaalbureau. Een dergelijk attest is weliswaar de erkenning van het engagement van de inburgeraar, maar het civiel effect van dat attest blijft jammer genoeg te beperkt. De heer De Craemer pleit voor een opwaardering van dat attest, waaraan duidelijke voordelen worden gekoppeld. De mogelijkheden van valorisatie van het attest bij sollicitatieprocedures moeten worden onderzocht na overleg met werkgevers en werknemers.

Volgens de *minister* heeft het inburgeringsattest toch al een zeker civiel effect op vandaag. Het geldt in de sociale huisvesting als een bewijs van taalbereidheid. De minister is er zich van bewust dat men de waarde van het attest zou moeten kunnen uitbreiden, tot bijvoorbeeld bij sollicitaties.

2.1.4. *Maatschappelijke Oriëntatie*

De heer *Wim Van Dijck* constateert dat er vooruitgang is geboekt met de cursus Maatschappelijke Oriëntatie, die nu eindelijk gebruiksklaar is en zal gebruikt worden vanaf 1 januari 2009.

Een positief punt is voor de heer *Ward Kennes* zeker de invoering van het langverwachte eenvormige leerpakket Maatschappelijke Oriëntatie. Al maakt hij hierbij de kanttekening dat het jammer is dat het aangekondigde parlementaire en maatschappelijke debat hierover niet ten gronde heeft plaatsgevonden. Een goede zaak is voorts dat de begeleiding bij een aanvraag tot diplomagelijkschakeling ondertussen een vast onderdeel is van de trajectbegeleiding.

De heer *Gino De Craemer* juicht eveneens de voltooiing en de ingebruikname van de eenvormige cursus Maatschappelijke Oriëntatie toe.

Voor mevrouw *Dominique Guns* bewijst de invoering van het handboek Maatschappelijke Oriëntatie

dat het inburgeringsbeleid gestaag vooruitgang blijft maken. Het eenvormige handboek maakt een einde aan de grote verscheidenheid van invulling van die cursus op het terrein.

De *minister* verklaart zich bereid om de cursus Maatschappelijke Oriëntatie alsnog in de commissie toe te lichten en te bespreken. Het is niet eenvoudig geweest dat handboek samen te stellen en het is vooralsnog een unicum in Europa. In Nederland en Duitsland is het niet gelukt omdat men daar is blijven steken bij de vraag ‘Wat zijn de nationale waarden?’. In Vlaanderen is gekozen voor een meer universele aanpak, gebaseerd op het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en op de Universele verklaring van de rechten van de mens. Het is de bedoeling aan de hand van voorbeelden de mensen een beeld te geven van de waarden en normen die het samenleven in diversiteit mogelijk maken. De mensen mogen anders zijn, en dat anderszijn kan een rijkdom zijn voor de maatschappij, maar zij moeten het eens zijn, ongeacht hun origine, over een aantal spelregels. Het betreft spelregels die voor iedereen gelden en waar men niet kan tegen ingaan. De minister noemt als voorbeelden de verkeersregels, de milieureglementering, de aanvaarding van het feit dat aanhangers van diverse geloven en niet-gelovigen door elkaar leven enzovoort.

2.1.5. *De inburgeringstrajecten*

CD&V rekent op een grondige uitwerking van het secundaire traject met een sociaal of educatief perspectief, en op de medewerking van de Vlaamse ministers bevoegd voor cultuur, welzijn, en onderwijs, en van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, aan de uitbouw van zinvolle secundaire trajecten met een sociaal of educatief perspectief. De heer *Ward Kennes* kijkt onder meer uit naar de resultaten van de experimentele projecten die in samenwerking met Onderwijs worden opgestart.

Wat betreft de professionalisering van de flexibele inburgeringstrajecten dringt de heer *Gino De Craemer* erop aan inburgeraars in het secundaire traject toe te leiden naar een job. Bij het onderdeel loopbaanoriëntatie vindt hij het nodig dat er voldoende instapmomenten zouden aangeboden worden; vooral in de intergemeentelijke gebieden is dat nogal eens een probleem wegens een te kleine instroom. De heer De Craemer ziet bij de inburgering een gebrek aan differentiatie met betrekking tot geschooldheid. Andere knelpunten zijn het variërende taalniveau en de wisse-

lende moeilijkheidsgraad. Spreker noemt het vreemd dat er blijkbaar nergens systematisch een eindgesprek moet plaatshebben na het beëindigen van het primaire inburgeringstraject. Hij pleit voor een minimumkader waarbij er systematisch een afsluitend gesprek wordt gevoerd.

De achterstand in de gelijkschakeling van diploma's moet volgens de heer De Craemer verder worden weggewerkt. Daartoe moet procedure worden vereenvoudigd en moet er een slagkrachtig EVC-beleid (erkenning van competenties) komen.

Volgens de heer De Craemer staat het secundaire traject voor mensen met een sociaal of educatief perspectief nog in zijn kinderschoenen. Nochtans vindt de N-VA-fractie dat tweede deel van het inburgeringstraject een essentieel, zo niet het belangrijkste onderdeel ervan. Ook de opgedane taalkennis en andere vaardigheden kunnen tijdens dat secundaire traject worden onderhouden, verder ontwikkeld en in de praktijk worden beoefend. De heer De Craemer vraagt dat er werk wordt gemaakt van een vlotte overgang tussen het primaire en secundaire inburgeringstraject.

Mevrouw *Dominique Guns* is daarentegen verheugd over de ontwikkelingen in het secundaire inburgeringstraject. In de loopbaanoriëntatie verloopt de samenwerking met de VDAB voorbeeldig. Dat is dan meteen een voorbeeld van de horizontale samenwerking met beleidsdomeinen die tot de bevoegdheid behoren van andere Vlaamse ministers. De professionalisering van Nederlands Tweede Taal, een bevoegdheid van Onderwijs, bewijst dat ook. Overigens is mevrouw Guns tevreden dat men de cursussen Nederlands ook toegankelijk heeft gemaakt voor analfabeten en mensen die onze westerse lettertekens niet machtig zijn.

Ter uitwerking van het educatief en sociaal perspectief wordt thans een stappenplan gevolgd. De *minister* benadrukt daarbij dat de sector in de voorbije jaren keihard heeft moeten werken, van de ene hervorming naar de andere, en telkens met een toename van de werklast. In het secundaire traject noemt minister Keulen het verkrijgen van werk het belangrijkste – werk is het middel om op eigen benen te kunnen staan en om te emanciperen. Het educatieve en sociale is evenwel ook heel belangrijk, hoofdzakelijk op het niveau van de gemeente en de wijk. De sector moet de inburgeraars de weg kunnen tonen naar het heel uitgebreide aanbod aan opleidingen en vrijetijdsbesteding. Daar wordt nu werk van gemaakt.

De minister legt er nogmaals de nadruk op dat er nu ook taaltrajecten zullen worden uitgewerkt voor analfabeten en traaglerenden. Er komt wel degelijk een afrondend gesprek na het primaire traject, vanaf 2009. Voor een vlotte overgang van het primaire naar het secundaire traject zal de integratiesector worden aangesproken om dat mee te begeleiden. De minister verduidelijkt hierbij dat het secundaire traject een stap naar de reguliere sector betreft: de stap naar werk, naar een zelfstandige baan, naar ondernemen, naar cultuur, opleiding enzovoort.

2.1.6. *De Huizen van het Nederlands*

De heer *Gino De Craemer* stelt vast dat de Vlaamse Regering meer inzet op de oriëntatieopdracht van de Huizen van het Nederlands. Er wordt een wijziging van de subsidiëring voorbereid. Het is ook de bedoeling een verdeling van de middelen mogelijk te maken volgens de geleverde prestaties. Daarbij vraagt de heer De Craemer dat er meer rekening wordt gehouden met de werklast van de Huizen van het Nederlands. De heer De Craemer heeft nog een andere opmerking. De administratie van de doorverwijzing wordt momenteel niet eenvormig ingevuld door de Huizen van het Nederlands. Dat leidt ertoe dat er thans nog geen sluitende gegevens beschikbaar zijn. Spreker dringt er daarom op aan om met de Huizen van het Nederlands afspraken te maken voor een eenduidige registratie.

Volgens de *minister* is er wel degelijk een eenduidige registratie van de doorverwijzing bij de Huizen van het Nederlands.

2.1.7. *Inburgeringsexamen*

De heer *Wim Van Dijck* blijft pleiten voor een echte inburgeringsproef, voor een loyaliteitsverklaring te ondertekenen door de nieuwkomers en voor een koppeling van de nationaliteit aan een goede inburgering. Hij benadrukt dat het verkrijgen van de nationaliteit het eindstadium moet zijn, dat pas kan worden verworven na het doorlopen van een trouw gevolgd inburgeringstraject en na het afleggen van een geslaagde inburgeringsproef.

Ook de heer *Gino De Craemer* vraagt ook hoe het zit met de mogelijkheid van een inburgeringsexamen. Dat examen staat overigens al in het huidige Inbur-

geringsdecreet. Is de minister van plan daaromtrent nog een initiatief te nemen?

Het klopt dat er geen examens zijn, aldus de *minister*. Aangezien de toegang tot het grondgebied en de nationaliteit een federale bevoegdheid en de integratie een gemeenschapsbevoegdheid is, ligt dat moeilijk. Een ander probleem is dat het voor Europa discriminerend kan overkomen als er in Vlaanderen wel en in de Franse Gemeenschap bijvoorbeeld geen dergelijk examen zou worden geëist. De minister verklaart zich nog steeds bereid na te denken over dergelijke examens. Maar intussen voelt hij zich heel verheugd over de hoge opkomst voor de cursussen en het enthousiasme van de deelnemers en de sector.

De heer *Gino De Craemer* begrijpt dat de minister moet nadenken over iets zoals het inburgerings-examen, maar hij meent ook dat de minister niet kan blijven nadenken daarover. Dat ontlokt bij de *minister* de reactie dat de invoering van een dergelijk examen, gekoppeld aan het verblijfsrecht of nationaliteit momenteel gewoon staatsrechtelijk moeilijk is. Bovendien is het vandaag geen onoverkomelijk probleem gezien de vele cursisten in de inburgeringstrajecten. De heer *Gino De Craemer* blijft het toch ergerlijk vinden dat Vlaanderen niet vooruit kan gaan omdat de andere deelstaten niet mee willen. Hij dringt aan op meer en diepgaander overleg met het federale niveau en de andere gemeenschappen en gewesten voor een betere afstemming van het inburgeringsbeleid.

2.1.8. Inburgering in het buitenland

De heer *Gino De Craemer* pleit ervoor te onderzoeken in hoeverre inburgering kan worden georganiseerd in het land van herkomst. Hij verwijst daarbij naar het Nederlandse voorbeeld.

Mevrouw *Dominique Guns* vindt het voorstel van de heer *De Craemer* van inburgering in het land van herkomst, het onderzoeken waard. Ook zij verwijst naar het Nederlandse voorbeeld waar men bij gezinshereniging eist dat de nieuwkomer in het land van herkomst eerst Nederlands leert. Een klacht daartegen is door Europa afgewimpeld. Volgens mevrouw *Guns* is het evenwel het federale niveau dat die vereiste aan gezinshereniging kan stellen.

In Nederland is er inderdaad een systeem van inburgering met examen in het buitenland, geeft de minis-

ter toe. Maar hij stelt vast dat daarover een felle polarisatie is ontstaan. Heel wat Nederlandse steden en gemeenten staan op hun autonomie wat inburgering betreft. Het draagvlak voor inburgering is er heel wat minder breed dan in Vlaanderen. De heer *Gino De Craemer* repliceert dat hij het inburgeringsbeleid van de minister goed vindt. Zijn kritiek is opbouwend bedoeld. Hij is er zich ook wel van bewust dat in Nederland niet alles goed verloopt in de inburgering, maar er zijn wel enkele voorbeeldige aspecten. Hij blijft erop aandringen dat de mogelijkheid van inburgering in het land van herkomst zou onderzocht worden, wetend dat er federale beletsels zijn.

2.1.9. Het federale migratiebeleid

Het Vlaamse inburgeringsbeleid staat volgens de heer *Wim Van Dijck* in contrast met het federale beleid. Dat heeft als gevolg dat het Vlaamse beleid 'too little, too late' dreigt te worden. Dat betekent niet dat Vlaanderen geen inburgeringsbeleid hoeft te voeren – Vlaanderen moet zelfs nog een tandje bijsteken. Maar het federale beleid heeft dramatische effecten en zal in de komende jaren niet veranderen, aldus spreker. Hij verwijst daarbij naar de kritiek van 'links in Wallonië' op het immigratiebeleid van federaal minister van migratie- en asielbeleid *Annemie Turtelboom*. Die belemmert elke verandering van beleid. Dat heeft als gevolg dat het Vlaamse beleid moet dweilen met de kraan open. In de beleidsbrief staat dat er nu per jaar 14.800 inburgeringstrajecten zijn gestart; daar staan zeker nog 20.000 nieuwkomers tegenover. De 'vervreemding' die in onze steden is gegroeid, zal daarom niet worden rechtgetrokken met de huidige inburgeringsinspanningen, aldus de heer *Van Dijck*.

Sinds de inwerkingtreding van het Inburgeringsdecreet is er heel wat gerealiseerd, aldus de heer *Gino De Craemer*. Het komt erop aan de ingeslagen weg te blijven volgen, onder meer door het beleid nog meer te professionaliseren. Spreker noemt het daarbij problematisch dat de wetgeving op de immigratie federaal is gebleven. In het kader van de Snel-Belg-wet is er helemaal geen sprake van inburgering of taalkennis. Tienduizenden nieuwkomers krijgen zo de Belgische nationaliteit zonder aan enige inburgeringsvereiste te moeten beantwoorden, aldus de heer *De Craemer*. De afstemming van het federale immigratiebeleid op het Vlaamse inburgeringsbeleid blijft moeilijk. Hoewel een EU-richtlijn dat expliciet toestaat, is het in België nog steeds onmogelijk om

gezinsherenigers te verplichten tot een voorafgaande inburgering in het land van herkomst zoals in Nederland reeds het geval is. De heer De Craemer eist een stevige koppeling tussen migratie en nationaliteitsverwerving op het federale niveau en het inburgeringsbeleid van de gemeenschappen, zo niet moet Vlaanderen de bevoegdheid van de federale overheid overnemen. Hij besluit: “Eens te meer staat de Belgische contra-federatie een goed Vlaams beleid in de weg”. Het is niet op het Vlaamse niveau dat het ‘too little, too late’ is maar op het federale niveau.

Mevrouw *Dominique Guns* gaat akkoord met de opmerking dat het voortvarende Vlaamse inburgeringsbeleid zou moeten kunnen worden doorgetrokken op het federale niveau. Nu blijkt dat zelfs de migranten, vooral de vrouwen, de inburgeringskansen gretig aangrijpen, zou het federale migratiebeleid daar rekening mee moeten houden.

De *minister* weerlegt dat het Vlaamse inburgeringsbeleid ‘dweilt met de kraan open’. Hij repliceert met de vaststelling dat de Vlaamse inburgeringsinspanningen in de voorbije jaren sterk zijn gegroeid. In 2004 is gestart met een paar honderd inburgeraars. In 2006 waren dat er al 7000, in 2007 12.000, en in 2008 zal waarschijnlijk het aantal van 15.000 worden bereikt. Bij de start van het inburgeringsbeleid in 2004 was die groei niet te voorspellen.

2.1.10. Religie

De heer *Ward Kennes* stelt vaak een onwennigheid vast wanneer in het kader van inburgering en diversiteit wordt gesproken over de religieuze beleving van inburgeraars en minderheden. Ook in de beleidsbrief vindt hij hierover geen aanknopingspunten. Nochtans noemt de heer Kennes die thematiek buitengewoon actueel en niet alleen deel van de problemen maar ook van de oplossingen. Het Centrum voor Migrantstudies (CeMIS) onderzocht de behoeften van allochtone vrouwenwerkingen. De onderzoekers geven onder meer als aanbeveling voor het beleid om in te gaan op vragen van allochtone vrouwen, ook als die religieus getint zijn. Het aanbod bestaat nu te eenzijdig uit socioculturele activiteiten. Op die manier ontstaat een gat in de markt dat door radicalen wordt ingevuld.

De heer Kennes citeert uit het editoriaal van Het Belang van Limburg van 13 november 2008. Guy

Thuwis schrijft naar aanleiding van de komst van het Europees Trefpunt Wereldreligies naar Herkenrode het volgende: “Iedereen die met zingeving bezig is, en dat zijn tegenwoordig nog altijd heel veel mensen, kan zich in de nabije toekomst verder verdiepen op de abdijsite in Hasselt. KULeuven plant dit Europees Trefpunt niet toevallig in de multiculturele provincie bij uitstek. Met een deel van het geld dat is overgebleven van de mijnsluitingen, geld dat diende om de katholieken, protestanten, moslims en vrijzinnigen uit de put te halen. Het Europees Trefpunt Wereldreligies kan het Limburgs integratiemodel, dat na de sluiting van de mijnen en het succes van extreme partijen een flinke deuk heeft gekregen, een tweede adem geven.”. De heer Kennes vindt het niet onbelangrijk om ook dat aspect een volwaardige plaats te geven in het beleid.

De *minister* ziet religie als een onderwerp van de cursus Maatschappelijke Oriëntatie. Dat onderwerp is daarin opgenomen omdat men beseft dat religie in bepaalde culturen veel zwaarder doorweegt dan in onze seculiere omgeving. Daarbij herinnert de minister aan de zeven moskeeën die hij heeft erkend; er zijn nu 17 nieuwe aanvragen binnen. Hij heeft zich wel degelijk ingespannen om de betrekkingen tussen Vlaanderen en de Islam te normaliseren. Dat is in het belang van Vlaanderen zelf, want door mee te financieren kan de overheid ook opdrachten en voorwaarden opleggen met betrekking tot taalgebruik, respect voor andersdenkenden enzovoort. Het kan die gelovigen ook duidelijk worden gemaakt dat hun eredienst precies door het pluralisme in onze samenleving kan bestaan.

De heer *Ward Kennes* kan zich vinden in de opname van het onderwerp religie in de cursus Maatschappelijke Oriëntatie. Maar hij denkt ook aan andere zaken. Bij de migranten komt niet iedereen uit islamgebieden. Er zijn ook inwijkelingen uit Centraal-Afrika, uit Latijns-Amerika enzovoort. Dat men aan die mensen duidelijk maakt dat er een scheiding is van kerk en staat is goed. Maar religies bieden ook netwerken; mensen die niet in elkaars omgeving wonen, vinden elkaar soms toch bij hun geloofsbeleving. Daar hangt soms ook een zekere cultuurbeleving aan vast; zij kunnen dan bijvoorbeeld nog eens hun gemeenschappelijke taal spreken. En vaak kunnen zij dan spontane solidariteit ervaren. De *minister* verklaart dat in de cursus Maatschappelijke Oriënta-

tie aan de cursisten ook wordt gewezen waar zij zich kunnen wenden voor een bepaalde geloofsbeleving, waar geloofsgenoten aan te treffen zijn. Dat kan die mensen helpen in hun integratie.

2.2. Diversiteit

2.2.1. Algemene opmerkingen

De heer *Wim Van Dijck* stelt vast dat de begroting voor inburgering iets is opgetrokken. Hij heeft een probleem met de verdeling van de kredieten tussen het zuivere inburgeringsbeleid, zowat 35 miljoen euro, en het diversiteitsbeleid, zowat 20 miljoen euro. Spreker vindt dat een scheef getrokken verhouding. Er moet meer ingezet worden op de eigenlijke inburgering en minder op de diversiteitssector, waar Vlaams Belang geen hoge dunk van heeft.

Na de belangrijke stappen die sedert het begin van de legislatuur zijn gezet in de aanpassing en uitvoering van het nieuwe inburgeringsbeleid, merkt de heer *Ward Kennes* op dat in het laatste werkjaar de hervorming van het minderhedenbeleid op de agenda staat. Hij leest in de beleidsnota: “De allochtone Vlaming mag niet louter worden behandeld als een kansarme of achtergestelde die moet worden geholpen. We moeten integendeel uitgaan van een ‘emancipatorisch model’, waarbij wordt benadrukt dat elke burger wordt aangesproken op zijn/haar individuele verantwoordelijkheid als medeburger.”. Spreker merkt op dat de minister tot vandaag die visie heeft gevolgd bij de uitbouw van het inburgeringsbeleid. CD&V zal de minister steunen om deze koers aan te houden bij de hervorming van de diversiteitssector en het voeren van het diversiteitsbeleid.

Het uitgangspunt van CD&V in de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen was steeds dat de samenleving diversiteit enkel zal aanvaarden naarmate er resultaten worden geboekt, naarmate er meer allochtone succesverhalen zijn, en naarmate mensen het samenleven effectief als minder problematisch ervaren. Sensibiliseren, werken aan communicatie, bestrijden van discriminatie en werken aan een correcte beeldvorming zetten weinig zoden aan de dijk als deze initiatieven worden tegengesproken door individuele ervaringen van mensen, meent de heer Kennes. Dat de Vlaamse Regering bij de hervorming van de sector meer dan in het verleden de nadruk wil leggen op de taak van de sector om samenlevingsproblemen te detecteren, oplossin-

gen te stimuleren, en initiatieven te ontwikkelen die de sociale cohesie versterken, stemt de heer Kennes dan ook heel positief.

Anderzijds heeft de heer Kennes zorgelijke signalen opgevangen bij de viering van de 25e verjaardag van Samenlevingsopbouw Antwerpen. Naar aanleiding van die verjaardag uitte de coördinator in een interview zijn bezorgdheid over de ontwikkelingen in een aantal wijken in Antwerpen, waar men een toenemende polarisering en radicalisering waarneemt. Spreker veronderstelt dat die tendensen zich niet enkel voordoen in Antwerpen, maar ook in andere steden met een diverse bevolking. Volgens de heer Kennes blijkt het veeleer moeilijker dan makkelijker te worden om mensen samen te brengen rond gezamenlijke noden en problemen. De verschillende gemeenschappen hebben geen of weinig contact met elkaar en de segregatie wordt groter in plaats van kleiner. De groeiende generatiearmoede binnen de allochtone gemeenschap noemt hij een zeer zorgwekkend en relatief nieuw fenomeen, dat het harmonieus samenleven in de steden onder druk dreigt te zetten.

De groepen zijn inderdaad groot geworden, oordeelt de *minister*. De groepen zijn zo groot geworden dat mensen op bepaalde plaatsen niet meer de noodzaak zouden voelen om te integreren. Hij wil echter geen eilanden los van elkaar maar net meer integratie, samenleven en mensen die met elkaar in contact kunnen treden. De mensen moeten ook voluit in de hele samenleving hun kansen kunnen waarnemen en mogen zich niet opsluiten op het microniveau van de wijk of de straat waar er een concentratie is van mensen van dezelfde origine. Daartoe is een zekere kennis van de gemeenschappelijke contacttaal, het Nederlands, uitermate belangrijk. Vlaanderen is gekleurd en zal verder verkleuren, meent de minister, en dat kan de nood aan inburgering alleen maar vergroten.

2.2.2. De hervorming van de diversiteitssector

Wat het ECM-decreet betreft, herinnert de heer *Wim Van Dijck* zich dat de aanpassing ervan in een vorige beleidsbrief als een grote prioriteit werd naar voren geschoven voor 2007-2008. Die aanpassing is nog eens een jaar uitgesteld.

Twee zaken acht de heer *Ward Kennes* van belang bij de herziening van het ECM-decreet: de definitie van de doelgroep en de afbakening van de opdracht. Het huidige Vlaams Minderheden decreet gaat uit van een problematiserende definitie van de doelgroep,

aldus spreker. Het definieert allochtonen als personen die zich legaal in België bevinden, ongeacht of ze de Belgische nationaliteit hebben, en die tegelijkertijd aan de volgende voorwaarden voldoen: (1). minstens een van de ouders of grootouders is geboren buiten België, (2). zij bevinden zich in een achterstandspositie vanwege hun etnische afkomst of hun zwakke sociaal-economische situatie. Hiermee wordt de doelgroep, volgens de heer Kennes, per definitie als kansarm en achtergesteld beschouwd, wat weinig emancipatorisch is. Wie zich uit de achterstandspositie werkt, is immers geen allochtoon meer, of behoort op zijn minst niet meer tot de doelgroep van het minderhedenbeleid.

Naast de definitie van de doelgroep is de afbakening van de opdracht van de sector cruciaal voor de heer Kennes. Binnen een diversiteitsbeleid kan de opdracht van de sector niet beperkt worden tot het in hoofdzaak toegankelijk(er) maken van sociale voorzieningen en de overheidsdiensten voor allochtonen en het toeleiden van allochtonen naar die diensten en sectoren. Veeleer moet de sector alle maatschappelijke actoren in staat stellen zelf diversiteitsproblemen aan te pakken en hiertoe samen te werken met zelforganisaties. Ook bijvoorbeeld werkgevers, middenveld en onderwijs moeten een beroep kunnen doen op de expertise van de sector. Zoals de minister in zijn beleidsnota ook meldt, definiëren enkele integratiecentra zoals Prisma hun werking reeds in die richting. De heer Kennes denkt dat dit een voorbeeld kan zijn voor de hele sector.

De heer *Gino De Craemer* vreest dat de hervorming van de diversiteitssector nog een erg moeilijke discussie dreigt te worden. Voor N-VA is het belangrijk dat er meer nationale aansturing en controle komt. Spreker is daarom voorstander van de oprichting van een Vlaams expertisecentrum voor inburgering en diversiteit. Hij omschrijft de hervorming van de sector momenteel als een 'kleine ramp'. Het probleem is dat de sector nog altijd te veel amateuristisch wordt aangepakt. Spreker stoort zich eraan dat er bij zijn weten tot nu nog geen enkel overleg is geweest met de minister van Gelijke Kansen, mevrouw Kathleen Van Brempt, over de hervorming van de diversiteitssector. De *minister* ontkent dat er geen afstemming is met minister van Gelijke Kansen Kathleen Van Brempt voor de aanpassing van het ECM-decreet.

Mevrouw *Dominique Guns* is opgetogen over de hervorming die de minister wil doorvoeren in het minderhedenbeleid. De audit van 2007 bracht een aantal tekortkomingen aan het licht en ook hier grijpt de minister gepast in. De opdrachten van de diversiteits-

sector moeten beter afgelijnd worden en de resultaten van hun activiteiten moeten meer meetbaar worden.

De *minister* trekt er nogmaals de aandacht op dat de hervorming van het ECM-decreet al een stap verder is dan het regeerakkoord.

2.2.3. De Vlaamse integratiekaart

De heer *Ward Kennes* kijkt uit naar de ontwikkeling van de Vlaamse integratiekaart en de set van diversiteitsindicatoren, die begin volgend jaar wordt opgeleverd, een instrument voor de lokale besturen om op een vergelijkbare manier het effect van hun inspanningen te meten en de lokale situatie in kaart te brengen. In de beleidsbrief van vorig jaar werd ook gesteld dat er objectieve effectindicatoren/diversiteitsindicatoren zouden worden ontwikkeld voor het integratiebeleid. Ter zake heeft de heer Kennes twee vragen. Is dit de Vlaamse integratiekaart die nog wordt ontwikkeld? Tegen wanneer zou deze kaart klaar moeten zijn? Welke doelstellingen wil de minister precies operationaliseren met de diversiteitsindicatoren? Een andere vraag is of die doelstellingen overeenkomen met de doelstellingen die in de beleidsplannen van de integratiediensten moeten worden opgenomen? Zijn het dezelfde doelstellingen als de zes punten die in de beleidsplanning van de integratiediensten zitten, zoals vermeld op bladzijde 17 van de beleidsbrief?

Deze integratiekaart zou, aldus de heer Kennes, het transversale karakter van het beleidsdomein inburgering en diversiteit moeten benadrukken, en de link tussen het inburgerings- en diversiteitsbeleid enerzijds en de domeinen wonen, onderwijs, werk, de media anderzijds leggen. Dan pas kan het beleid beschikken over een regelmatige stand van zaken betreffende het samenleven. Pas dan weten we op basis van objectieve gegevens wat we reeds hebben bereikt en waar we nog verder aan moeten werken.

De *minister* kondigt de integratiekaart aan tegen april 2009. Het is de bedoeling een statistisch overzicht te geven van de positie van de allochtone medeburger in Vlaanderen tot op het lokale niveau.

2.2.4. Managers van diversiteit

Zoals de minister is de heer *Ward Kennes* zeer tevreden met de vele projecten managers van diversiteit die zich ontwikkelen, en die bewijzen dat er heel wat engagement in Vlaanderen is om van het samenleven

in diversiteit echt werk te maken. Ook in 2009 wordt er vijf miljoen euro vrijgemaakt voor het subsidiëren van die projecten. De minister wil deze projectsubsidie structureel verankeren in het Minderhedendecreet. Daarbij heeft de heer Kennes volgende vragen. Komt er een globale evaluatie van het project managers van diversiteit? Wordt bij de beoordeling van die projecten gewerkt met effectindicatoren en niet enkel met prestatie-indicatoren? Hoe wordt bijvoorbeeld concreet gemeten of een project dat inspeelt op de prioriteit 'bevordering van de sociale cohesie' zijn doelstelling haalt? Hoe ziet de minister de verhouding tussen die projecten en de sector? De doelstelling van de wijziging van het minderhedendecreet is uiteindelijk toch dat de integratiesector de manager van diversiteit wordt, vraagt de heer Kennes zich af.

Wat de managers van diversiteit betreft, benadrukt de *minister* dat niet zomaar elk project een subsidie krijgt. Er is om te beginnen een heel strenge inhoudelijke screening van elk ingediend project door de administratie en de Inspectie van Financiën. Het project moet meetbare effecten hebben. De Koning Boudewijnstichting zal de 'best practices' in kaart brengen. In de loop van 2009 komt er eveneens een algemene evaluatie van dit initiatief.

De heer *Ward Kennes* wil weten of dat betekent dat er een globale evaluatie komt van het initiatief managers van diversiteit. Hij vraagt ook of er bij de beoordeling van de ingediende projecten wordt gewerkt met effectindicatoren en niet alleen met prestatie-indicatoren. De *minister* antwoordt twee keer ja. De heer *Ward Kennes* vraagt ten slotte hoe het effect van een project ter bevordering van de sociale cohesie kan worden gemeten. De minister antwoordt dat dit gebeurt aan de hand van gesprekken met betrokken mensen en door vaststelling van initiatieven die cohesiebevorderend zijn. Het gaat niet alleen om statistieken maar ook om de subjectieve bevindingen van de betrokkenen die in een survey tot uiting komen.

2.2.5. Inburgering internationaal

De beleidsbrief bevat een onderdeel 'inburgering internationaal'. In dit verband heeft de heer *Ward Kennes* een vraag. Met betrekking tot de uitwisselingen rond het Vlaams inburgeringsbeleid in het kader van bilaterale samenwerkingsakkoorden, zou hij van de minister graag vernemen over welke akkoorden, met welke partners, het gaat.

Bilaterale samenwerkingsakkoorden zijn er niet, antwoordt de *minister*. Wel zijn er heel wat internationale contacten. Zo bijvoorbeeld met Catalonië. De Spaanse deelstaat heeft alvast interesse geuit voor het Vlaamse inburgeringsmodel. Dat vindt de minister een van de mooiste complimenten die hij kan krijgen. Voorts zijn er ook contacten met Québec en Oekraïne.

2.2.6. Woonwagenbeleid

In de beleidsnota Inburgering 2004-2009 leest de heer *Ward Kennes* dat de minister de nodige aandacht zal besteden aan de maatschappelijke positie van woonwagenbewoners, in het bijzonder op vlak van onderwijs en tewerkstelling. Terecht zegt de beleidsbrief 2008-2009 dat hiervoor concrete gegevens nodig zijn. De heer Kennes wijst erop dat het laatste jaar van de regeerperiode begint. Pas dit najaar wordt gestart met het onderzoek naar de positie van woonwagenbewoners op vlak van tewerkstelling, onderwijs, gezondheidszorg en welzijn. Dat moet leiden tot een strategisch plan, maar de kans dat die in 2004 geformuleerde beleidsoptie nog voor het einde van deze legislatuur wordt gerealiseerd, is zo goed als uitgesloten. Daarover heeft de heer Kennes een vraag. De minister wil dat er naast openbare woonwagenterreinen ook kwalitatieve privéterreinen worden opgericht. Aan welke private initiatiefnemers denkt de minister? Zijn er ook buitenlandse voorbeelden van dergelijke privéterreinen?

De *minister* meldt dat de budgetten voor de woonwagenterreinen verviervoudigd zijn in de regeerperiode. Hij denkt dat hij een van de eersten is die met de betrokken mensen rond de tafel is gaan zitten. Hij probeert inderdaad een aantal privéterreinen mogelijk te maken. Op die manier kan het tekort aan terreinen wat gedelgd worden.

De heer *Ward Kennes* wil weten of het hier gaat om terreinen die eigendom zijn van die woonwagenbewoners. De *minister* antwoordt dat dit heel vaak het geval is. Die bewoners logeren daar meestal wel proper en al heel lang, maar reglementair zijn die terreinen niet in orde. Overigens hebben de betrokken gemeenten niet veel last meer van die terreinen. Problemen zoals ouders die hun kinderen niet naar school stuurden, bestaan nauwelijks meer. Gemeenten zijn evenwel weinig geneigd woonwagenterreinen aan te leggen omdat zij vrezen dat die nog meer 'mensen die willen wonen op wielen' zullen aantrekken. Vandaar dat die privéterreinen een deel van de

oplossing kunnen bieden. Over het mogelijk maken van die private terreinen is er ook een intens overleg met Ruimtelijke Ordening.

De heer *Ward Kennes* is tevreden dat Ruimtelijke Ordening wordt betrokken in de regularisering van de private woonwagenterreinen. De *minister* voegt daaraan toe dat in Nederland ter zake goede voorbeelden te vinden zijn.

II. STEDENBELEID

1. Toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

1.1. Begroting

De minister begint zijn toelichting met een overzicht van de beleidskredieten voor stedenbeleid op de begroting voor 2009. Voor het Stedenfonds wordt 123,4 miljoen euro vrijgemaakt, wat een groeivoet betekent van 3,5%. Voor het stadsvernieuwingsfonds is 12,8 miljoen euro ingeschreven. Over de periode 2007-2009 zal 30 miljoen euro naar stadsvernieuwing zijn gegaan. De minister beklemtoont dat elke euro die de Vlaamse overheid daarvoor inzet, niet minder dan 16 euro investeringen van private actoren aantrekt en bovendien ook nog eens 6 euro van andere overheden, zoals de gemeente, De Lijn, een sociale huisvestingsmaatschappij enzovoort. Als ergens pps (publiek-private samenwerking) is geslaagd, dan is het wel in de stadsvernieuwing, aldus minister Keulen.

Er zijn voor 283.000 euro werkingskosten geboekt. 150.000 euro is daarvan bestemd voor externe ondersteuning van de stadscontracten en de stadsvernieuwingscontracten. Daarvoor wordt een beroep gedaan op de Technum-dochter Resource Analysis, die het team Stedenbeleid van het departement zal ondersteunen. Voor studie en onderzoek is 207.000 euro opgenomen en voor communicatie 136.000 euro.

700.000 euro gaat naar communicatie, vorming en sensibilisering. De actie om jonge gezinnen met kinderen opnieuw te laten kiezen voor wonen in de stad wordt voortgezet. Elke stad zal voor 10.000 euro in die Vlaamse campagne een eigen onderdeel kunnen toevoegen. De minister stelt daarbij vast dat de ste-

den weer meer bewoners aantrekken – wat een gevoelige verbetering is ten opzichte van een tiental jaar geleden. Maar onder de nieuwe inwijkelingen zijn verhoudingsgewijs nog te weinig jonge gezinnen met kinderen. Volgens de minister heeft dat onder meer te maken met bepaalde vooroordelen, maar ook met ruimtegebrek, onveiligheid in de brede context, en gebrek aan speelruimte. Hij herhaalt zijn stelling: “De Vlamingen houden van de stad op voorwaarde dat de stad op een dorp lijkt”. Daarom moet men afstappen van ideeën zoals één stadspark en zou men in elke wijk, buurt of leefomgeving een betreedbare groene ruimte moeten kunnen hebben.

Andere vermeldenswaardige posten op de begroting zijn: 175.000 euro voor de Thuis in de stad-prijs, 101.000 euro voor originele en innoverende projecten in steden, en 140.000 euro voor subsidie aan het Kenniscentrum Vlaamse steden.

1.2. Prioriteiten voor het beleid in 2008 -2009

Voor het komende jaar ziet minister Keulen de twee volgende centrale uitdagingen: het tegengaan van de stadsvlucht (vooral van gezinnen met kinderen), en het verhogen van het democratisch draagvlak. Met dat laatste bedoelt hij dat hij alle mensen bij het beleid wil betrekken. In het laatste jaar van de regeerperiode hecht hij veel belang aan participatie. Hij meldt dat prof. Filip De Rynck met een heel interessant onderzoek over burgerparticipatie bezig is. Participatie begrijpt de minister als coproductie; dat is meer dan overleg en inspraak. De overheid moet zijn plannen aan de mensen voorleggen op een moment dat die plannen nog kunnen worden aangepast aan terechte opmerkingen. Aan de mensen een blanco vel papier geven om hun wensen te formuleren, werkt ook niet. Ze moeten hun mening kunnen geven op uitgewerkte ontwerpen.

1.2.1. Doelstellingen

De minister streeft in zijn stedenbeleid volgende doelstellingen na. Hij wil de leefbaarheid van de steden verhogen en dit zowel op stadsniveau als op wijkniveau. Gebiedsgerichte werking vindt hij heel belangrijk. Dat is een integrale aanpak van stadsdelen die komaf maakt met de verkrumming van maatregelen voor de buurten. In een globale inspanning wordt dan iets gedaan voor alle functies in een wijk: niet alleen de trottoirs bijvoorbeeld maar het hele open-

bare domein, de mobiliteit, de recreatiemogelijkheden, de lokale economie enzovoort. Een dergelijke aanpak maakt het mogelijk afspraken te maken met de mensen in de buurten, in het vooruitzicht dat ze een na een op een complete metamorfose mogen rekenen.

Voorts streeft de minister naar het verbeteren van het samenleven in diversiteit en het versterken van het democratisch draagvlak in de steden, het verhogen van de kwaliteit van het bestuur in de steden, het verhogen van de positieve beeldvorming van de steden, en het versterken van de steden door samenwerking op verschillende bestuursniveaus. Met die laatste doelstelling speelt de minister in op de zoektocht van de steden naar competentievergroting. De Vlaamse steden werken thans heel goed samen. Het succes van de visitatiecommissies heeft die samenwerking bevorderd; topambtenaren en leidende politici gingen andere steden bezoeken en formuleerden vanuit hun eigen ervaring op een open manier hun mening, en dat is een heel leerrijke oefening geweest.

1.2.2. *Krachtlijnen en accenten voor de toekomst*

Voor de toekomst formuleert de minister een viertal krachtlijnen en accenten. Heel belangrijk acht hij de stadsvernieuwing in Europees perspectief. De tijd is voorbij dat Vlaanderen nog veel Europese subsidies kon binnenhalen voor achterophinkende regio's. Maar met betrekking tot stedenbeleid liggen daar wel nog mogelijkheden. Europa eist dan wel dat het gaat om grensoverschrijdende initiatieven van verschillende steden te samen. Daarop inspeland heeft Stedenbeleid een cursus georganiseerd over hoe de steden dergelijke Europese subsidies kunnen verwerven. De minister stelt vast dat er in Vlaanderen tal van administraties zijn die expertise hebben in de Europese subsidieregelingen, de administratie buitenlands beleid bijvoorbeeld, maar ook de agentenschappen van de beleidsdomeinen economie, werk, enzovoort. Minister Keulen betreurt het een beetje dat die brede expertise nog verkrumeld is, men zou dat moeten kunnen bijeenbrengen. Voor stadsvernieuwing is er nu een Europees programma met de naam JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas). Het nieuwe aan dat programma is dat het de versnippering overstijgt van de andere Europese subsidieprogramma's die door het lokale niveau kunnen aangesproken worden.

Een andere krachtlijn is stadsregionale samenwerking. Vooral de functie wonen in de stad en het buitengebied krijgt de aandacht van de minister. Er

worden concrete cases uitgewerkt voor Oostende en Turnhout. In het stadscontract dat met Oostende afgesloten is, staan de centrumfuncties centraal. De vragen die daarbij gesteld worden zijn: hoe werkt het functioneren van de stad in op de omgeving en hoe kunnen gezamenlijke initiatieven worden genomen? Nieuwe fusies van steden en gemeenten zijn in Vlaanderen nog altijd taboe, maar iedereen beseft wel dat er hoe langer hoe meer moet worden samengewerkt, zeker in beleidsdomeinen die vergunningsmatig zijn. De minister denkt dan aan ruimtelijke ordening, wonen, milieu enzovoort, waarbij een beleid slechts degelijk kan zijn als het rekening houdt met wat er in de buurgemeenten gebeurt.

Voorts wil de minister accenten leggen op participatie en gebiedsgerichte werking, en op het bundelen van krachten en de versterking van het partnerschap met de steden in Vlaanderen en in Europa. De minister meldt dat Vlaanderen lid is geworden van het Europese kennisnetwerk voor de steden, het EUKN (European Urban Knowledge Network). In dat kader is de Stadsmonitor in het Engels en het Frans vertaald en op de website van het EUKN geplaatst.

1.2.3. *Verhogen van de leefbaarheid van de steden op stadsniveau en op wijkniveau*

Voor de leefbaarheid van de steden blijft het Stedenfonds voor de dertien Vlaamse centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel een belangrijke financiële impuls. De nieuwe overeenkomsten 2008-2013 leggen het accent op het strategische niveau. In elf van de dertien steden wordt als prioritair effect het aantrekken van jonge gezinnen met kinderen naar voren geschoven. Prioritaire aandachtspunten zijn wonen, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing, tewerkstelling en opleiding, en welzijn. Het budget voor 2009 bedraagt 123,4 miljoen euro, wat een jaarlijkse groeivoet van 3,5% betekent.

Ook de steun aan stadsvernieuwingenprojecten wordt voortgezet. Naast de dertien centrumsteden en de VGC kunnen ook 21 provinciale steden projecten indienen. Kenmerkend voor die projecten is hun multifunctioneel karakter en hun grote hefboomfunctie, waarbij pps is vereist. De minister herhaalt dat voor elke euro Vlaams geld die naar die projecten gaat 22 euro middelen van andere instanties en private partners wordt gemobiliseerd. De operatie stadsvernieuwingenprojecten loopt als een trein, zegt de minister. Concreet zijn drie projecten, aangekend op de begroting 2007, volop in uitvoering:

Antwerpen Militair Hospitaal (2.000.000 euro), Ieper Noordelijke Stadspoort (1.500.000 euro) en Turnhout Turnova (3.200.000 euro). Met betrekking tot de begroting 2008 is de procedure lopend voor Aalst Stationsomgeving (3.000.000 euro), Kortrijk Bijstandsite (2.800.000 euro) en Sint-Niklaas Clementwijk (1.800.000 euro). Op de meerjarenbegroting 2007-2009 is voor de stadsvernieuwingsprojecten 30 miljoen euro gereserveerd.

Conceptsubsidies worden gegeven aan projecten die nog niet voldragen zijn uitgewerkt. Dank zij die subsidie krijgen de steden dan de beschikking over een aantal experts, van wie sommigen ook in de jury zitten en die proberen dat soort projecten waardiger te maken. Die intensieve begeleiding is een belangrijke stimulans voor 'capacity-building' in de steden. De projecten moeten volgens de minister bijvoorbeeld over meer gaan dan de bouw van appartementen voor jonge gezinnen – hoewel hij dat ook belangrijk vindt. Daaraan gekoppeld moet er tevens aandacht zijn voor zaken zoals voldoende groen in de omgeving, verkeersveiligheid, parkeerfaciliteiten, kansen voor enige lokale economie, een buurtwinkel, ontmoetingsruimte enzovoort. Pps biedt meer mogelijkheden voor die multifunctionele aanpak. Er zijn tien conceptsubsidies goedgekeurd, voor zowat 57.000 euro per project. Zes conceptsubsidies zijn aangerekend op de begroting 2007, vier op de begroting 2008.

De minister wil de hefboomfunctie van de stadsvernieuwingsprojecten nog vergroten door een betere afstemming van de instrumenten van de Vlaamse overheid. Daartoe mag de strategische coördinator die de steden konden krijgen bij de uitwerking van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen ook ingezet worden bij stadsvernieuwing. Onderzocht wordt hoe het Europees programma JESSICA kan aangewend worden bij die stadsvernieuwingsprojecten. Het programma biedt immers een flexibeler financieringssysteem uit de Europese fondsen, waardoor een bundeling van middelen, expertise en dienstverlening mogelijk wordt.

Minister Keulen kondigt voor mei 2009 een congres 'vijf jaar stadsvernieuwing' aan. En in het voorjaar van 2009 komt er een publicatie over de conceptsubsidies. Voor die publicatie is er veel belangstelling van het Europese niveau.

1.2.4. Verbeteren van het samenleven in diversiteit en versterken van het democratisch draagvlak in de steden

De in 2007 opgerichte Werkgroep Participatie heeft als doel de competentie van de lokale besturen te versterken om participatief bestuur te voeren. De minister herhaalt dat hij participatie opvat als co-productie; dat is meer dan louter inspraak of hoorzittingen. Een eerste set van aanbevelingen is uitgewerkt in juni 2008. Ook vanuit het Stedenfonds worden initiatieven van participatie en burgerbetrokkenheid gestimuleerd.

De minister herinnert aan het congres 'De stad in de wijk', dat op 29 september 2008 in Antwerpen in de Elisabethzaal heeft plaatsgevonden over gebiedswerking. Het congres resulteerde in de publicatie van het boek 'De stad in de wijk', in samenwerking met het Kenniscentrum Vlaamse Steden. De minister zegt aangenaam verrast te zijn door de grote belangstelling, 400 à 500 deelnemers en dat op een maandagmorgen.

In het Vlaamse Stedenbeleid is in 2007 beslist drie innoverende en originele projecten te steunen die uit de gemeenschap zelf, het buurt- of verenigingsleven, komen. Het betreft het Studiehuis Winterslag in Genk, Zin in de stad van de Universiteit van het Algemeen Belang vzw in Antwerpen, en De Site in Gent. Studiehuis Winterslag is een project waarbij universitaire studenten vrijwillig middelbare scholieren begeleiden bij het huiswerk en de studie.

1.2.5. Verhogen van de kwaliteit van het bestuur in de steden

Vanuit het Stedenfonds wordt de bestuurskwaliteit van de steden verhoogd, door meer aandacht te schenken aan het strategische niveau in de overeenkomst 2008-2013. Daarbij acht de minister een betere afstemming tussen de meerjarenplanning van de steden en het Stedenfonds noodzakelijk.

Schitterend noemt de minister de ondersteuning van de visieontwikkeling door de Stadsmonitor. Onder tussen is er een aanvulling gebeurd van de indicatoren met zorg en lokaal ondernemen. De Stadsmonitor is eigenlijk een soort atlas van sociale geografie, aldus minister Keulen. Na verdere actualisering en ontwikkeling en een survey in 2008, wordt op een congres

op 2 maart 2009 in Hasselt de nieuwste versie van de Stadsmonitor voorgesteld.

Er is een onderzoek bezig naar gepaste strategische managementsmodellen voor de besluitvorming in de steden. Het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen (SBOV) laat het onderzoek uitvoeren door de Universiteit Antwerpen.

De opvolging, ondersteuning en kwaliteitsbewaking van de stadsvernieuwingsprojecten behoort eveneens tot de initiatieven om de bestuurskwaliteit van de steden aan te scherpen.

Masterclass stadsprojecten is een cursus die loopt over zeven dagen en waarin alle aspecten van de stadsvernieuwingsprojecten aan bod komen. Als voorbeelden van interessante cursusthema's geeft de minister de fondsenverwerving of het projectmanagement bij stadsvernieuwingsprojecten. Na de succesvolle tweede editie in 2008 wordt een derde editie georganiseerd.

De minister meldt de oprichting van het eerder beloofde 'discussieplatform rasterstad – stadsregionale ontwikkeling'. Het begrip rasterstad heeft betrekking op de samenwerking en de relaties tussen de stad en het buitengebied. Dat loopt in West-Vlaanderen en Limburg het beste, aldus minister Keulen. Het feit dat de schaal van de steden in die provincies minder groot is, maakt aandacht voor de rasterstad noodzakelijk. Grote steden zoals Antwerpen en Gent hebben dat minder nodig omdat het bijna metropolen zijn op zichzelf. Wat niet belet dat ook de grote steden rekening moeten houden met de weerslag van hun beleid op de ruimere omgeving. Zo is er samenwerking nodig om te voorkomen dat zoals in het verleden de sociale huisvesting geconcentreerd wordt in de steden; ook het buitengebied moet daartoe inspanningen leveren. Het Kenniscentrum Vlaamse steden heeft ter voorbereiding een discussienota opgesteld en een exemplarisch overzicht gemaakt van al bestaande samenwerkingsverbanden in een aantal regio's. Het Kenniscentrum wordt ook uitgenodigd te participeren in het platform. En het is de bedoeling dat aanbevelingen worden geformuleerd voor de nieuwe Vlaamse Regering.

Om de ondersteuningsmogelijkheden uit Europa ten volle te kunnen aangrijpen, startte in oktober 2007 een stuurgroep Europa met de bedoeling tot samenwerking te komen tussen de vele partners die daarover expertise bezitten.

1.2.6. *Verhogen van de positieve beeldvorming van de steden*

Om de positieve beeldvorming van de steden te versterken wordt de website www.thuisindestad.be geoptimaliseerd. De jaarlijkse communicatiecampagnes 'Thuis in de stad' worden voortgezet. In 2008 ligt de focus op de doelgroep jonge gezinnen met kinderen en medioren, met wonen als centraal thema en 'Gusje het stadsmusje' als aandachtstrekker. In 2009 gaat de campagne opnieuw over wonen in de stad maar dan met extra aandacht voor stadsvernieuwing. De doelgroepen zijn de twintigers en de jonge gezinnen met kinderen.

De uitslag van de Thuis in de stad-prijs wordt bekendgemaakt op 5 december 2008. De prijzen zullen gaan naar drie categorieën: een fysiek-ruimtelijk project, een project dat bijdraagt tot de kindvriendelijkheid van de stad, en bewoners-, buurt-, wijkinitiatieven.

De stadsklassen zijn na de testprojecten in Brussel en Gent uit hun experimentele fase geraakt. Er is nu een draaiboek ontwikkeld waarin de steden kunnen leren van elkaars ervaringen en inspirerende voorbeelden. De deelnemende kinderen vinden dat telkens een ongelofelijke ervaring, aldus de minister. De stadsklassen vormen een heel interessant alternatief voor bos- en zeeklassen voor scholen op zoek naar een meerdaagse vormingsactiviteit.

1.2.7. *Versterken van de steden door samenwerking op verschillende bestuursniveaus*

De minister blijft streven naar een samenwerking tussen de steden op verschillende bestuursniveaus. Ook de VGC wordt daarbij betrokken. Dat gebeurt onder meer naar aanleiding van de stadscontracten. In elke stad is gevraagd welk groot project men wilde realiseren en Vlaanderen heeft zich ertoe verbonden daarmee rekening te houden in het algemene beleid. Zo pakte Hasselt uit met 'de Blauwe Boulevard' en Gent met 'de Oude Dokken'. Diverse Vlaamse beleidsdomeinen zijn daarbij betrokken, zoals ruimtelijke ordening, mobiliteit, wonen, toerisme enzovoort. De verschillende betrokken administraties zijn daarvoor bijeengebracht om de plannen integraal aan te pakken. Het gaat dus om interbestuurlijke samenwerking en klantgerichte dienstverlening.

Rond een algemeen voorstel wonen worden er afspraken geconcretiseerd in een addendum aan de stadscontracten (maart 2009).

De steden vragen wel dat de Vlaamse overheid de nodige financiële engagementen op zich neemt om de stadscontracten budgettair hard te maken. Daarover komt de eerste jaarlijkse rapportage aan de Vlaamse Regering in maart 2009.

In 2007 is door de dertien Vlaamse centrumsteden een Kenniscentrum Vlaamse steden opgericht. De minister beschouwt het Kenniscentrum als een belangrijke nieuwe partner voor het Vlaamse stedenbeleid. De Vlaamse overheid draagt een deel van de kosten. Voor 2008 is een samenwerkingsprotocol afgesloten waarbij de werking wordt gericht op wonen, gebiedsgericht werken, Europa, en ‘rasterstad – stadsregionale samenwerking’. Er wordt voor 2009 een nieuw samenwerkingsprotocol afgesloten tussen het Kenniscentrum en de Vlaamse Regering.

De samenwerking van Stedenbeleid met andere beleidsdomeinen op Vlaams niveau wordt vergroot. Dat gebeurt, aldus minister Keulen, in het kader van de stadscontracten, de stadsvernieuwingsprojecten, de studiedienst van de Vlaamse Regering, het flankerend onderwijs, EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling), strategische projecten Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, en duurzame ontwikkeling. Minister Keulen benadrukt dat stedenbeleid een horizontale bevoegdheid is die uitvoering behoeft door de vakdepartementen. Het is soms niet gemakkelijk om voor integraal uitgewerkte projecten een gecoördineerde medewerking te bekomen bij al die verschillende instanties.

Wat de samenwerking met het federale niveau betreft, zou minister Keulen het mooi vinden als de communautaire dialoog iets oplevert met betrekking tot het stedenbeleid. Maar los daarvan, moet er voor heel wat aspecten van stadsvernieuwing worden samengewerkt met federale instanties zoals de NMBS (Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen), bijvoorbeeld bij renovaties van stationsomgevingen.

De minister wijst erop dat er voor heel veel aspecten van stedenbeleid kan worden samengewerkt met Europa. Hij somt de verschillende mogelijkheden op: EFRO dat afgestemd wordt op het Stedenfonds, de stadscontracten en de stadsvernieuwingsprojecten, het al genoemde JESSICA, het EUKN (European Knowledge Network), de samenwerking in het kader

van NICIS (Nederland), het programma Urbact II, en EGTS (Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking). Minister Keulen trekt ook de aandacht op het Charter van Leipzig, waarin Europa verklaart dat stadsvernieuwing integraal moet worden aangepakt en dat zij over meer gaat dan over investeringen in stenen.

2. BESPREKING

2.1. Algemene opmerkingen

Mevrouw *Hilde De Lobel* feliciteert de minister met zijn ‘mooie beleidsbrief’, die zij vergelijkt met een nieuwjaarsbrief vol goede voornemens om verder te gaan op de goede weg. Zij is verheugd dat in de begroting ook de budgetten te vinden zijn om die goede voornemens waar te maken. Zij erkent dat de minister in de voorbije beleidsperiode heel wat inspanningen heeft gedaan en organisatorische resultaten heeft geboekt.

Mevrouw *Michèle Hostekint* noemt de beleidsbrief een goed gedocumenteerd stuk. De brief biedt een overzichtelijke opsomming van de krachtlijnen en er worden ook een aantal nieuwe accenten gelegd en nieuwe instrumenten voorgesteld.

Ook de heer *Gino De Craemer* spreekt van een boeiende beleidsbrief. Het Vlaams stedenbeleid is duidelijk op kruissnelheid gekomen, zowel wat de initiatieven betreft als de ingezette middelen. Er is heel wat gebeurd om de leefbaarheid van de steden te verbeteren, en dat gaat dan over tal van aspecten zoals veiligheid, duurzaamheid, kwalitatief wonen enzovoort. De heer De Craemer pleit daarbij voor een verregaande vereenvoudiging van de veelheid van ondersteuningsmaatregelen voor de steden. De wirwar van allerhande initiatieven en subsidies moet worden gestroomlijnd en gebundeld. Daarom acht spreker de tijd gekomen voor een grondige evaluatie van het stedenbeleid.

De heer *Ward Kennes* stelt vast dat er in de huidige regeerperiode ernstige inspanningen zijn geleverd om het Vlaamse stedenbeleid op een structurele manier verder uit te bouwen. Getuige daarvan zijn initiatieven zoals het Stedenfonds, de stadsvernieuwingsprojecten, de visitatiecommissies, de stadscontracten enzovoort, die een niet te onderschatten bijdrage leveren aan de herwaardering van onze steden. De beleidsbrief bevat, naar het oordeel van de heer

Kennes, een duidelijk overzicht van de initiatieven die de minister het komende jaar wenst te nemen. CD&V kan zich in die initiatieven terugvinden. Spreker stelt ook vast dat heel wat Vlaamse steden het geluk hebben dat zij momenteel worden bestuurd door sterke burgemeesters met een ruime beleidservaring. Zij zijn trekkers, die in hoge mate de evolutie van hun stad kunnen sturen en in de juiste richting laten bewegen.

De heer *Sven Gatz* feliciteert van ganser harte de minister met zijn stedenbeleid en zijn beleidsbrief. Als 'niet-stadsjongen' heeft de minister zich bij het begin van de regeerperiode wellicht heel wat vragen gesteld over de bevoegdheid stedenbeleid die hij in zijn portefeuille aantrof. Toch is hij erin geslaagd een imposant aantal initiatieven te realiseren. Minister Keulen heeft stedenbeleid zo sterk gemaakt dat de klok niet meer kan worden teruggedraaid.

Voor de *minister* is de bevoegdheid stedenbeleid inderdaad een revelatie geweest. Hij geeft toe dat hij er niet zoveel binding mee had bij de start van de regeerperiode in 2004. Maar vandaag doet hij het zielsgraag, ook omdat het een horizontale materie is, waarmee men als minister op heel veel domeinen kan wegen. Minister Keulen heeft in die periode een grote professionalisering vastgesteld op het gebied van stedenbeleid, zowel bij de administratie als in de steden zelf. Stedenbeleid is een van de beleidstakken waarin nauwelijks aan partijpolitiek wordt gedaan en veel meer inhoudelijk wordt gewerkt, aldus de minister. Daarom vindt hij het ook zo ontzettend boeiend. Hij heeft heel goede herinneringen aan de visitatiecommissies, waar men, naar zijn mening, "altijd slimmer van terugkomt omdat er niet aan politieke spelletjes wordt gedaan".

2.2. De stadsvlucht

Voor de steden was het een belangrijk jaar, aldus mevrouw *Michèle Hostekint*, omdat de nieuwe stadscontracten zijn afgesloten. Zij vindt het logisch dat in die contracten gekozen is voor wonen in de stad als gemeenschappelijk thema. Als men de toekomst van de steden wil garanderen, moet men inzetten op duurzaam en aangenaam wonen in de stad. Daarbij moet men vooral inspanningen leveren om jonge gezinnen aan te trekken en in de stad te houden. Ondertussen zien alle steden daarvan wel het belang in. Vooral veiligheid en groen zijn factoren die jonge gezinnen belangrijk vinden om zich ergens te vestigen. Die jonge mensen zijn nodig voor de leefbaar-

heid, de sociale mix en de economische draagkracht van de steden.

Om de stadsvlucht definitief te beëindigen zijn volgens de heer *Gino De Craemer* nog heel wat inspanningen nodig, niet alleen om de gevestigde jonge gezinnen te behouden maar ook om er nieuwe aan te trekken.

De heer *Ward Kennes* is verheugd dat de tevredenheid van de inwoners over de stad waar zij wonen en leven hoog is. Ook het feit dat er een einde komt aan de stadsvlucht noemt hij betekenisvol. Alles wijst erop dat de initiatieven die de laatste jaren door en voor de steden werden genomen vruchten afwerpen. Over het keren van de stadsvlucht meent de heer Kennes dat enige nuancering is aangewezen. De meeste steden blijven een negatief cijfer boeken voor de migratie van jonge gezinnen; de heer Kennes noemt dat zorgwekkend. Het zijn immers de jonge gezinnen die de stad moeten doen leven en die voor een nieuwe dynamiek zorgen.

Wat het probleem van de stadsvlucht betreft, constateert de heer *Sven Gatz* dat het probleem is 'getemperd'. Daarmee bedoelt hij dat de statistieken aantonen dat de meeste centrumsteden per saldo weer bewoners aantrekken, maar die algemene cijfers maskeren de nog niet gestopte stadsvlucht van jonge middenklasse-inkomens. Daarentegen is er een groeiende aanwezigheid van mensen uit de migratie, niet alleen in de grootsteden maar ook in de middelgrote steden. Dat zijn feiten en het is aan het beleid om daar een antwoord op te vinden. Minister Keulen is daarvoor goed geplaatst omdat hij ook bevoegd is voor inburgering en diversiteit, en de heer Gatz ziet dat ook daar vooruitgang wordt gemaakt.

In bepaalde steden, zoals Roeselare en Aalst, ziet de *minister* toch ook al weer meer jonge gezinnen zich vestigen in de stad. Om die beginnende trend aan te wakkeren, gaat in de Vlaamse Thuis-in-de-stad-campagne 10.000 euro naar elke stad, die daarmee met een eigen campagne kan meedoen aan het Vlaamse initiatief.

2.3. Sociale mix en sociale verdringing

Een uiterst belangrijk aandachtspunt in het stedenbeleid is voor de heer *Ward Kennes* ontegensprekelijk wonen. Wanneer men echt zichtbare resultaten wil boeken in het verhogen van de aantrekkelijkheid van

de steden, dan vormen de inspanningen rond wonen de meest essentiële hefboom. Daarom blijft hij streven naar een betere spreiding van de sociale huurwoningen binnen de steden en ook over de steden en de omringende gemeenten. Men moet daarbij de moed hebben om te stellen dat er in bepaalde wijken van de stad geen sociale (huur)woningen meer bijkomen, omdat de sociale vermenging er reeds totaal is verstoord. De heer Kennes is het ermee eens dat ook een kwaliteitsvolle inrichting van de publieke ruimte in de stad daarbij essentieel is.

Mevrouw *Hilde De Lobel* vraagt zich af of bepaalde stadsvernieuwingsinitiatieven bekeken vanuit het standpunt van de stadsbewoners hun doel niet voorbijschieten. Spreekster gaat ermee akkoord dat er in de steden gestreefd wordt naar een goede sociale mix, maar wat komt daar in de praktijk van terecht? De anonimiteit van de stad heeft altijd sociaal zwakkeren of ronduit problematische marginalen aangetrokken. In Antwerpen stelt mevrouw De Lobel vast dat er grote inspanningen worden gedaan om de spontane toevloed van mensen met problemen te compenseren door ook jonge tweeverdieners en sociaal sterkeren aan te trekken. Alvast voor jonge gezinnen ziet zij nog niet veel resultaat.

Bovendien valt een stad uiteen in verschillende wijken, zegt mevrouw De Lobel. Als de steden gevoelig zijn verbeterd, zoals de minister beweert, geldt dat dan voor alle wijken van de stad in even grote mate? Spreekster haalt het voorbeeld aan van twee wijken in Antwerpen: het Eilandje – geselecteerd voor een projectsubsidie – en Antwerpen-Noord. Op het Eilandje heeft mevrouw De Lobel lang gewoond. In Antwerpen-Noord woont zij nu. Het Eilandje is onherkenbaar veranderd. Het was ooit een wat achtergebleven, povere wijk met een bevolking die vooral uit gepensioneerdde schippers bestond en waar het toch gezellig wonen was. Vandaag is de wijk ten prooi gevallen aan een schikbarende renovatiewoede, zegt mevrouw De Lobel. Vanuit een zeker standpunt is dat een groot succesverhaal; veel verkrotte en verouderde panden zijn vervangen door moderne en vooral heel dure projecten. Spreekster omschrijft het Eilandje als een getto voor rijke tweeverdieners en bobo's (bourgeois bohémiens). Een ander voorbeeld daarvan in Antwerpen is volgens mevrouw De Lobel te vinden in Antwerpen-Zuid: de Vismijn, een duur project waar men zelfs de straat en het openbaar plein afsluit voor niet-bewoners. Is dat een veiligheidsmaatregel of groepsegoïsme? Het Eilandje gaat dezelfde richting uit. Een appartement aan de Scheldeboorden kost momenteel 1,2 miljoen euro.

In dergelijke exclusieve wijken zullen jonge gezinnen met kinderen zeker niet worden aangetrokken. Zo heeft mevrouw De Lobel als districtsraadslid weet van een plan voor parkeerinfrastructuur in de Cadix-wijk op het Eilandje, waar men uitgaat van 1,1 stalplaats per gezin. Dat is hoogst onvoldoende voor gezinnen met kinderen; en bij navraag bleek dat men helemaal niet mikte op dat publiek. Het gevolg van dergelijke renovatieoperaties is sociale verdringing. De oorspronkelijke bewoners trekken naar andere wijken, bijvoorbeeld naar Antwerpen-Noord, waar mevrouw De Lobel nu woont. Daar ziet zij geen enkele verbetering, integendeel. De elders verdreven mensen met problemen verhogen het 'vuilbakgehalte' van de wijk. Zoals de minister het ook toegeeft, is het einde van de stadsvlucht in de steden vooral te danken aan de buitenlandse inwijking. Ook die buitenlandse inwijking gaat zich vestigen in achtergelaten wijken zoals Antwerpen-Noord; dat heeft als gevolg dat spreekster zich als autochtoon stilaan een rare uitzondering gaat voelen in haar wijk. Alvast in Antwerpen is er van een echte sociale mix niet veel te merken.

De heer *Sven Gatz* waarschuwt dat men niet alle problemen die in de steden rijzen kan oplossen met het stedenbeleid. Hij heeft goed geluisterd naar mevrouw De Lobel, die schetste hoe een wijk als het Eilandje in Antwerpen van een arme wijk met een zekere sociale samenhang is veranderd in een wijk waar de jonge middenklasse neergestreken is en waar het voor gewone gezinnen nog moeilijk is om een woning te bekomen. De heer Gatz ziet dergelijke ontwikkeling ook in andere steden. Maar het is nu eenmaal eigen aan steden dat zij niet stilstaan. De terugkeer van een bepaalde categorie mensen naar de stad, is ook op zichzelf een element van sociale mix. Weliswaar komt die mix er niet in die homogeen opgewaardeerde wijk, maar er is dan wel een grotere mix als men het geheel van de stad beschouwt. Stadbestuurders zien die middenklasse graag komen, niet alleen voor hun centen, maar ook omdat die groep de gehele stadsbevolking meer geschakeerd maakt. Spreker is er zich wel van bewust dat het debat over sociale mix eindeloos en uiterst moeilijk is.

De toestand in Antwerpen-Noord, waarnaar mevrouw De Lobel verwijst, is wat hij is, maar de *minister* ziet ook een tiental wijken waar het vandaag wel objectief beter gaat. Zo zegt hij erg in zijn nopjes te zijn met het Antwerpse stadsvernieuwingsproject Militair Hospitaal, en met het IGLO-project, wat hij een 'intergenerationeel' project noemt. Mevrouw *Hilde De Lobel* repliceert dat met die verbetering ook

een verschuiving van de problemen gepaard gaat, en dat heeft zij onder de aandacht willen brengen.

Overigens acht de *minister* de inbreng van Stedenbeleid bij stadsvernieuwingsprojecten precies zo belangrijk om de sociale mix te bewaken. Een van de grote uitgangspunten bij stadsvernieuwingsprojecten is ook altijd de oorspronkelijke bewoners een plaats te geven in de buurt waar ze zijn oud geworden. Het is inderdaad soms een dilemma, aldus de minister. Ofwel laat men verpaupering en verloedering gedijen in een wijk waar men met enige gezelligheid te samen arm is. Ofwel doet men er iets aan en dan beginnen de prijzen te stijgen in de wijk, wat een ander publiek aantrekt – gelukkig want iedereen wil die betere middenklasse in zijn stad – maar waardoor de oorspronkelijke bewoners in de verdrukking geraken. Daarom moet er bijsturing zijn vanuit Stedenbeleid. Zo kan men erop toezien dat er ook sociale huisvesting – huur- en koopwoningen – komt in de stadsvernieuwing. Wat Antwerpen-Noord betreft, wijst de minister ook op Antwerpen Spoor-Noord, wat hij een van de best geslaagde stadsvernieuwingsoperaties vindt.

Mevrouw *Hilde De Lobel* ziet nog een tussenmogelijkheid tussen sociale verdringing als gevolg van stadsrenovatie en het voort laten verpauperen van wijken. Toen zij de wijk het Eilandje verliet, werd haar woning en die van haar buur gesloopt om plaats te maken voor een modern geriefelijk flatgebouwtje. Maar die nieuwbouw van nog geen twintig jaar oud is vandaag op zijn beurt afgebroken; er komt een prestigieus project met uitzicht op de dokken. Men heeft daarvoor gekozen omdat het nieuwe project onnoemelijk meer kan opbrengen dan de betaalbare huur van die eerdere appartementjes. Mevrouw De Lobel pleit er niet voor om krotten en halve krotten ongemoeid te laten. Maar het beleid moet voorkomen dat stadsvernieuwing zijn doel voorbijschiet.

Bij de opmerkingen van mevrouw De Lobel had de *minister* bij momenten de indruk dat hij zich in de gemeenteraad van Antwerpen bevond. Maar de minister geeft toe dat Antwerpen ook de grootste Vlaamse stad is, de enige metropool. Mevrouw *Hilde De Lobel* zegt met haar opmerkingen vooral het verschil te hebben willen onderstrepen tussen een echte grootstad en de regionale steden. Voorts heeft zij voorbeelden willen schetsen van situaties die zich ook in andere steden voordoen.

2.4. Democratisch draagvlak

Wat de inspanningen betreft om het democratisch draagvlak in de steden te verhogen zegt mevrouw *Michèle Hostekint* opgetogen te zijn met de oprichting van de Werkgroep Participatie en zij vindt de tussentijdse aanbevelingen al heel interessant. Ook de heer *Ward Kennes* vindt de werkzaamheden van de Werkgroep Participatie heel belangrijk. In de tussentijdse aanbevelingen van de werkgroep wordt verwezen naar de zogenaamde wijkbudgetten. De heer Kennes noemt dat een belangrijke nieuwigheid, waarvoor in het Gemeentedecreet een basis is gelegd. Welke specifieke initiatieven heeft de minister genomen om het werken met wijkbudgetten te stimuleren en de begeleiden?

In het Gemeentedecreet is inderdaad de mogelijkheid opgenomen van wijkbudgetten, verklaart de *minister*. Dat kan een stimulans zijn om op stedelijk vlak een decentrale werking te ondersteunen, maar dat instrument is eigenlijk nog niet operationeel gemaakt.

De heer *Gino De Craemer* ondersteunt de pogingen van de minister om het democratisch draagvlak te verhogen. Hij gaat ermee akkoord dat het bestuur van de steden moet gestoeld zijn op participatie. Hij noteert de belangrijke uitspraak van de minister die zegt dat hij participatie beschouwt als coproductie. Uiteindelijk moeten dan de beslissingen genomen worden op het juiste niveau en dat verschilt van stad tot stad. Brugge en Roeselare zijn bijvoorbeeld niet vergelijkbaar met Antwerpen, waar er een decentralisatie bestaat met districten en districtsraden.

Mevrouw *Hilde De Lobel* vindt het jammer dat de minister bij zijn inspanningen om het democratisch draagvlak en de kwaliteit van het bestuur in de steden te verhogen niet de minste aandacht heeft voor de districtsraden. Zij neemt in haar stad een trend waar om zoveel mogelijk beslissingsbevoegdheden te centraliseren op het niveau van de stad ten koste van de districten.

Mevrouw De Lobel citeert haar fractiegenoot Jan Penris bij de bespreking van de beleidsbrief Stedenbeleid van vorig jaar: “Ook de heer Jan Penris stelt vast dat de minister een aantal initiatieven op het vlak van burgerparticipatie neemt, en hij juicht die toe. Hij is voorstander van de meest directe vormen van democratie. Hij vindt het evenwel jammer dat de minister zijn extra inspanningen op dit vlak verricht,

maar dat bestaande instrumenten, zoals de districten in Antwerpen, onderbenut blijven. In Antwerpen is een beweging aan de gang die er toe strekt om de rol, de betekenis en de emancipatie van de districten tegen te gaan. Er wordt in Antwerpen een centraliserend beleid gevoerd. Dat is bijzonder jammer omdat de districten de burgerparticipatie kunnen versterken, aldus de heer Penris. Hij pleit dan ook voor waakzaamheid op dit vlak” (*Parl. St.* VI. Parl. 2007-08, nr. 15/6-K, p. 31). Die opmerking geldt nog altijd onverkort, aldus mevrouw De Lobel. Zij roept de minister dan ook op om duidelijkheid te scheppen. Ofwel zijn de districten niets meer dan bezigheidstherapie voor enkele politici die er niet zijn in geslaagd in de gemeenteraad te geraken. Dat is een duur en nutteloos instrument. Doek het dan op! Ofwel ziet de minister wel nog enige democratische waarde in de districttraden. Dan moet de minister de districten nieuwe impulsen geven.

De *minister* wijst erop dat in de Stadsmonitor, op uitdrukkelijke vraag van burgemeester Patrick Janssens, voor Antwerpen alle gegevens worden opgesplitst tot op districtniveau. Dat gaat nu voor de eerste keer gebeuren. Moeten de districten worden afgeschaft? De minister vraagt om de zaken niet om te keren. Districten zijn een zaak van lokale autonomie. Ofwel kiest men in Antwerpen voor districten of men doet dat niet. Maar het is in Antwerpen dat men moet beslissen over afschaffen of doorgaan, niet in Brussel. Lokale autonomie is ook lokale verantwoordelijkheid, aldus de minister. Het is in Antwerpen dat men ervoor kiest in hoeverre men van de districten een dynamisch instrument maakt. Mevrouw *Hilde De Lobel* herhaalt haar kritiek dat de minister het instrument van de districttraden in geen enkele van zijn teksten erkent. De repliek van de *minister* is dat het instrument bestaat. Het is in Antwerpen zelf dat men lokaal de diepgang en de intensiteit van het gebruik van dat instrument en de bevoegdheden moet invullen.

2.5. De Stadsmonitor en de samenwerking met de Vlaamse Studiedienst

Mevrouw *Michèle Hostekint* noemt de geactualiseerde Stadsmonitor een superhandig instrument, waarin de steden een schat van waardevolle informatie kunnen aantreffen. Zij vindt het belangrijk dat die Stadmonitor verder up-to-date wordt gehouden.

De heer *Gino De Craemer* kan zich vinden in de doelstellingen van het stedenbeleid op voorwaarde

dat de klemtoon wordt gelegd op de samenwerking tussen de verschillende steden. Ook moet er permanent een grondige en kwalitatieve evaluatie gebeuren van de verschillende stadsvernieuwingsprojecten om de nodige lessen te trekken voor eventueel volgende opdrachten. Noodzakelijk daarvoor is volgens spreker een soort van globaal projectmanagement. Belangrijk is ook dat de visie op het stedenbeleid voort ontwikkeld wordt en daarvoor is de Stadsmonitor van groot belang.

Mevrouw *Michèle Hostekint* juicht het toe dat er voortaan wordt samengewerkt met de Studiedienst van de Vlaamse Regering voor de ondersteuning en opvolging van de maatschappelijke effecten uit de overeenkomsten van het Stedenfonds. Als er een rode draad is in het stedenbeleid dan is dat volgens spreekster dat de steden op zoek zijn naar kennis en competentie en dat de steden openstaan voor ‘best practices’ van andere steden. Ondanks alle vooroordelen die er daarover bij de steden bestonden zijn de visitatiecommissies daarbij erg nuttig gebleken. In die zin is het ook nuttig dat de stadsvernieuwingsprojecten kunnen gepaard gaan met conceptsubsidies in een vroeg stadium. Mevrouw Hostekint heeft dat in Roeselare van nabij meegemaakt met het project Roeselare-Centraal. De goede begeleiding is cruciaal voor het welslagen van het project en de inpassing van het project in de ruimere omgeving. Bij die opmerking stipt de *minister* aan dat in de jury voor de stadsvernieuwingsprojecten nog meer experts uit de praktijk moeten worden opgenomen. Soms stokken projecten nog in de uitvoering omdat aannemers constateren dat bepaalde plannen onuitvoerbaar zijn. Er moeten van bij het begin meer ingenieurs en aannemers worden betrokken bij de begeleiding van de projecten. Overigens moeten die praktische problemen ook niet worden overroepen, aldus de minister.

De minister acht overigens de samenwerking tussen de Studiedienst van de Vlaamse Regering en de steden heel belangrijk. Er is op Vlaams niveau de voorbije decennia heel hard gewerkt aan de verzameling van data, cijfergegevens en statistieken voor het beleid. Maar lokaal is die gegevensverzameling nog niet optimaal. Door samen te werken met de Studiedienst van de Vlaamse Regering kunnen de hiaten in de lokale statistieken worden weggewerkt.

2.6. Het Stedenfonds

Voor de heer *Ward Kennes* blijft de begroting Stedenbeleid al bij al bescheiden; zij bestaat in hoofd-

zaak uit de middelen van het Stedenfonds. Daarom waardeert CD&V het aanhouden van het vastgelegde stijgingspercentage van 3,5%. Ondanks de mogelijke discussie hierover in een periode van hoge inflatie, biedt de werkwijze de steden zekerheid over de middelen waarover ze zullen kunnen beschikken. Die middelen zijn inmiddels een belangrijk middel geworden om projecten te ontwikkelen die de steden een bijkomend elan geven.

Wat het Gemeentefonds betreft, is het de heer *Ward Kennes* opgevallen dat de minister reeds aankondigt dit fonds te willen evalueren. Zal hij dat ook doen wat het Stedenfonds betreft? Niet zo lang geleden werden in de commissie vragen gesteld over de eventuele erkenning van meer of andere steden als centrumstad. Het valt te verwachten dat die vraag in de toekomst opnieuw zal opduiken. De discussie is niet los te zien van een evaluatie en een eventuele herziening van zowel Gemeente- als Stedenfonds, aldus de heer Kennes.

De heer *Sven Gatz* stelt tevreden vast dat de middelen van het Stedenfonds op een goed groeipad zitten en ook de middelen voor stadsvernieuwing gaan volgend jaar weer flink de hoogte in.

2.7. Positieve beeldvorming

Ondanks alle negatieve vooroordelen krijgen de steden volgens mevrouw *Michèle Hostekint* stilaan een positiever imago. Het is nodig blijvend inspanningen te leveren om dat imago nog te verbeteren. De onmiskenbare voordelen van leven in de stad moeten nog meer in de verf worden gezet, en daarom is spreekster blij met de Thuis-in-de-stad-campagnes. Ook de stadsklassen acht zij daartoe een schitterend initiatief, en zij is benieuwd naar de evaluatie van de testfase door de minister. Het draaiboek voor stadsklassen dat is ontwikkeld na de eerste ervaringen kan ook de andere steden ertoe brengen stadsklassen te organiseren.

De heer *Ward Kennes* is persoonlijk gewonnen voor het idee van stadsklassen. Zijn dochter gaat op bosklassen. Maar hij neemt zich voor om in de ouderraad een lans te breken voor stadsklassen. De minister stelt volgens spreker terecht dat in de eerste plaats de steden zelf inzake de organisatie van stadsklassen hun opdracht moeten opnemen. Maar de minister dient er toch over te waken dat dit project daadwerkelijk kan worden voortgezet. Het biedt jongeren de kans om op een originele manier in contact te komen met wat een stad te bieden heeft. Dit kan

in aanzienlijke mate bijdragen tot het verhogen van de positieve beeldvorming over onze steden, aldus de heer Kennes.

De *minister* wijst erop dat in het draaiboek voor stadsklassen de best practices zijn verzameld. Hij raadt de steden aan om dergelijke stadsklassen te organiseren en daarvoor het draaiboek te gebruiken. Zelf heeft hij ervaren hoe kinderen van een school uit Vlezenbeek zich de ogen uitkeken toen ze op bezoek in Brussel voor het eerst de metro namen, naar de hoogste verdieping van een flatgebouw klommen voor een schitterend uitzicht over de stad, en in bepaalde wijken in contact kwamen met allerlei vreemde culturen. Zelfs voor de leerkrachten was het een heel avontuur.

2.8. Stadsregionale samenwerking

De heer *Ward Kennes* ondersteunt de samenwerking met het Kenniscentrum Vlaamse Steden. Belangrijk aan dat centrum is dat het door de centrumsteden zelf is opgericht. CD&V steunt volop de intentie om met een samenwerkingsprotocol te komen tot intensere samenwerking tussen de steden en de Vlaamse overheid. Belangrijk daarbij is zeker het thema stadsregionale samenwerking. Recent heeft de heer Kennes de Stadsregio Turnhout ter sprake gebracht in de commissie. Hij kijkt dan ook uit naar het debat dat over dat thema in de komende maanden zal worden gevoerd.

De heer *Sven Gatz* is eveneens verheugd over de werking van het Kenniscentrum Vlaamse Steden. Hij verwacht veel van het centrum met betrekking tot het thema van de stadsregionale ontwikkeling. Men is nu op een rustige manier het debat aan het voorbereiden. Spreker is het eens met de minister die meent dat de beleidsuitwerking van de ideeën die uit het debat komen voor de komende beleidsperiode is.

Over de kwestie rasterstad en stadsregionale samenwerking is momenteel een discussieplatform aan de gang onder leiding van professor Peter Cabus, KU Leuven, meldt de *minister*. Het is de bedoeling de discussie inhoudelijk te ondersteunen en een kader en aanbevelingen aan te reiken voor de samenwerking tussen de stad en het buitengebied.

2.9. Europese middelen

Mevrouw *Michèle Hostekint* vindt het een goede zaak dat er onderzoek wordt gedaan naar de Euro-

pese (co-) financiering voor stadsvernieuwing met de bedoeling te komen tot geïntegreerde stadsontwikkelingsfondsen. De uiteenlopende middelenstromen moeten worden bijeengebracht, en de expertise en de opvolging moeten worden gebundeld.

De beleidsbrief besteedt terecht ruim aandacht aan het Europese gegeven, verklaart de heer *Ward Kennes*. Vanuit de commissie werd jarenlang aangedrongen op een horizontaal begrotingsartikel voor het samenbrengen van de verschillende Europese middelen. Dat horizontale artikel is er een paar jaar geleden gekomen, maar de heer *Kennes* roept de minister op om de steden te blijven bijstaan in het aantrekken van Europese middelen.

De heer *Sven Gatz* vindt het uitstekend dat het Vlaamse stedenbeleid meer en meer internationaal wordt. De relaties met de Europese Unie worden versterkt. Met instrumenten als de Stadsmonitor kunnen wij belangstelling opwekken in andere landen. De *minister* bevestigt dat in Europa heel veel interesse is voor de Stadsmonitor; daarom is besloten de monitor te vertalen in het Frans en het Engels. Het verschil tussen het Vlaamse stedenbeleid en dat in andere landen is dat men elders die integrale aanpak gericht naar alle steden niet kent. In Frankrijk bijvoorbeeld beperkt men zich tot één groot project in Lyon, waar men met vereende krachten een hele metamorfose te weeg brengt.

Uiteraard is het daarbij de bedoeling, aldus de heer *Sven Gatz*, dat die open opstelling van het Vlaamse stedenbeleid ten opzichte van Europa ook heel wat financiële middelen van Europa genereert voor ons stedenbeleid.

2.10. Het federale grootstedenbeleid

De heer *Gino De Craemer* neemt federaal minister van Maatschappelijke Integratie Marie Arena op de korrel, omdat zij onlangs verklaarde het federale grootstedenbeleid te willen versterken en de budgetten hiervoor reeds vast te leggen voor de periode 2009-2013. De federale minister zou zelfs al concrete beloftes aan steden hebben gemaakt. Vlaams minister van Stedenbeleid Keulen heeft daarop gereageerd en deed daarbij een beroep op de verantwoordelijkheidszin van zijn federale collega om geen engagementen aan te gaan of beloften te doen met betrekking tot het stedenbeleid na 2008. De heer *De Craemer* steunt hem daarbij volmondig. Hij vindt het kras dat het

federale niveau voor zijn grootstedenbeleid middelen inzet op domeinen die behoren tot de gewestelijke bevoegdheden zoals mobiliteit en huisvesting. Steden en gemeenten zijn Vlaamse materie, zegt de heer *De Craemer*. Een verdeling van de middelen over de verschillende niveaus maakt het eigenlijk moeilijk om een eenduidig en daadkrachtig beleid te voeren. Wat men op Vlaams niveau goed vindt, is dat niet noodzakelijk voor het federale niveau en omgekeerd. De heer *De Craemer* pleit voor een overheveling van het grootstedenfonds naar de gewesten; dat zou veel meer duidelijkheid scheppen voor de steden. “Blijf op uw strepen staan” zegt de heer *De Craemer* tot minister Keulen.

Het grootstedenbeleid is een taak van de deelstaten, aldus de heer *Ward Kennes*. In die zin onderschrijft hij de stelling van de minister dat de federale regering geen grootstedenbeleid moet voeren waarvoor zij niet bevoegd is en waarvoor zij geen geld heeft. Dit standpunt kan in het Vlaams Parlement rekenen op een breed draagvlak.

Mevrouw *Hilde De Lobel* steunt de minister volop in zijn ferme houding. Zij zegt dat de ontvetting van het federale niveau een aloud punt van geloof is van haar partij.

De heer *Sven Gatz* waardeert de duidelijke houding van minister Keulen ten opzicht van de federale regering. Met klare argumenten geeft de minister aan waarom het stedenbeleid volledig naar de deelstaten moet gaan. Spreker vindt het bijzonder ontgoochelend dat federaal minister Marie Arena niet uitpakt met inhoudelijke tegenargumenten. Het enige wat men federaal wil, is uit een bepaalde geldpot middelen laten stromen naar enkele steden, zonder dat daar veel tegenover staat. De begunstigde steden hoort men uiteraard niet klagen, maar er zit geen beleid achter zoals in Vlaanderen. In die zin is het geen machtsdiscussie tussen verschillende beleidsniveaus maar een kwestie van beleidsmatig handelen of niet.

De *minister* preciseert zijn standpunt ter zake als volgt. Waarom bevoegdheden uitoefenen waarvoor men de verantwoordelijkheid niet heeft? Waarom geld uitgeven dat men in feite ook niet heeft? Het federale niveau heeft er alle belang bij zich op zijn kerntaken toe te leggen en zich vooral niet bezig te houden met bevoegdheden die aan de deelstaten zijn toegewezen. De minister maakt bekend dat federaal minister Marie Arena door zijn reactie is afgestapt van haar voornemen om subsidies voor steden vast

te leggen van 2009 tot 2013. Zij beperkt het nu tot 2009. Op de opmerkingen dat zij geen bevoegdheden moest uitoefenen waarvoor zij niet verantwoordelijk is en geen geld uitgeven dat zij niet heeft, heeft zij niet gereageerd.

III. GELIJKE KANSEN

1. Toelichting door mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen

Zoals men weet, bestaat het gelijkekansenbeleid uit twee delen, zegt de *minister*: een deel coördinerend beleid en een deel eigen functioneel beleid.

Bij het coördinerend beleid ligt de nadruk volop bij de opencoördinatiemethode die de minister sinds het begin van de regeerperiode heeft ontwikkeld. Daarbij focust het beleid prioritair op vier domeinen: socialisatie, loopbaanontwikkeling, leefwereld en beleidsparticipatie. Het functionele gelijkekansenbeleid wordt gevoerd met eigen prioriteiten en middelen zoals expertise ontwikkelen, het middenveld versterken, de bevolking sensibiliseren, en de uitbouw van structurele contacten met de lokale en provinciale besturen.

1.1. Coördinerend beleid

1.1.1. De opencoördinatiemethode

Over de opencoördinatiemethode heeft de minister onlangs nog een gedachtewisseling gehad (*Parl. St.* VI. Parl. 2008-09, nr. 1871/1). In 2006-2007 liep de eerste periode voor het indienen van actieplannen; uiteindelijk werden er 101 actieplannen ingediend. Hier bracht de ambtelijke Commissie Gelijke Kansen verslag over uit en het resultaat ‘verslagfiches m.b.t. de Actieplannen 2006-2007’ werd op 4 juli 2008 aan de Vlaamse Regering meegedeeld en vervolgens overgemaakt aan de leden van de parlementaire Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen.

Uit de verslagfiches kan worden opgemaakt dat het overgrote deel van de vooropgestelde initiatieven grotendeels of gedeeltelijk werd gerealiseerd. Waar dit niet gebeurde, kan er niet echt een eenduidige reden worden vastgesteld.

Met de afloop van de eerste reeks actieplannen in het vooruitzicht werden de leden van de ambtelijke Commissie Gelijke Kansen verzocht om nieuwe actieplannen in te dienen met als looptijd de periode 2008-2009. Hier kon het gaan om nieuwe stappen in initiatieven die reeds in de actieplannen 2006-2007 werden beschreven of om volledig nieuwe initiatieven. In de tweede reeks werden 88 nieuwe actieplannen ingediend.

De kwaliteit van de ontwikkelde en de vooropgestelde initiatieven is over het algemeen vrij goed, en de scoop van de acties breed. In het najaar van 2008 zal er worden gewerkt aan de ontwikkeling van gelijkekansenindicatoren voor de verschillende Vlaamse bevoegdheidsdomeinen. Hiervoor zal er nauw samengewerkt worden met het Steunpunt Gelijkekansenbeleid en met de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

1.1.2. Mainstreaming eigen initiatieven

Wat in het coördinerende deel van het gelijkekansenbeleid de mainstreaming van eigen initiatieven betreft, vraagt de minister bijzondere aandacht voor de databank experts. Op 12 maart 2008 werd de expertendatabank voor de media gelanceerd. In augustus 2008 hadden meer dan 3000 journalisten toegang tot de databank en was de databank al meer dan 2500 keer geraadpleegd.

Ook werd op de stuurgroep beslist om studenten journalistiek de mogelijkheid te geven van de databank gebruik te maken. We willen op die manier de toekomst van de expertendatabank verzekeren.

Voor het beheer van de expertendatabank van 1 november 2008 tot en met 31 oktober 2009 is maximaal 57.000 euro vrijgemaakt.

1.2. Functioneel beleid

1.2.1. Gelijkebehandelingsbeleid

De minister herinnert eraan dat vanuit het Vlaamse gelijkekansenbeleid in de huidige regeerperiode volop werd gewerkt aan de omzetting van de vier EU-richtlijnen. Dat heeft geleid tot het decreet houdende een kader voor het Vlaamse Gelijkekansen- en Gelijkebehandelingsbeleid. Het werd op 10 juli door het Vlaams Parlement goedgekeurd. Het is nu de bedoeling van de minister dat decreet te implementeren.

Er zal dus gestart worden met de uitvoering van het in het decreet opgenomen beleid. In eerste instantie zal het proces worden gestart ter goedkeuring van een uitvoeringsbesluit voor het erkennen en subsidiëren van de gelijkebehandelingsbureaus. Bedoeling is om de structurele erkenning en subsidiëring te laten ingaan vanaf 1 januari 2010.

Het Gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet voorziet in de oprichting van gelijkebehandelingsbureaus in elk van de dertien Vlaamse centrumsteden en één in tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Ze hebben als opdrachten: het ontwikkelen van lokale preventieve acties, de opvang van slachtoffers van discriminatie door te onderhandelen tussen slachtoffer en vermeende dader of door een bemiddeling te organiseren om het discriminerende gedrag te beëindigen. De minister beklemtoont dat meldingen enkel op een niet-gerechtigde manier worden behandeld.

Op 1 januari 2008 gingen in Antwerpen, Gent, Mechelen, Leuven en Genk werkzaamheden van start ter voorbereiding van de oprichting van een Meldpunt Discriminatie. Voor die meldpunten is op de begroting 2007 145.000 euro opgenomen en op de begroting 2008 450.000 euro. Ook is er een vormingsprogramma ontwikkeld voor de medewerkers van de meldpunten. Het vormingsprogramma omvat de juridische basis van het antidiscriminatiebeleid, een handleiding voor het behandelen van klachten in de praktijk en een module groepstechnieken.

In het kader van de implementatie van het Gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet wordt er ook een samenwerking begonnen met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR). Omdat het CGKR heel wat technische en inhoudelijke expertise bezit inzake klachtenbehandeling die relevant is voor de oprichting van de meldpunten, kan door een samenwerking een optimale uitbouw van het netwerk worden bereikt.

Om aansluiting te vinden bij het internationale rechtsonderwijs en -onderzoek en om te kunnen voldoen aan de maatschappelijke behoefte aan vorming en opleiding werd het initiatief genomen om een Interuniversitair Centrum voor Discriminatie en Diversiteitsrecht in Vlaanderen op te richten. Dit centrum werd ingebed in de rechtsfaculteiten van de UA en de UGent.

Het Centrum is inmiddels operationeel en zal ook voor het academiejaar 2008-2009 gefinancierd wor-

den en dit voor maximaal 100.000 euro. Het is de bedoeling dat het Centrum na deze periode voldoende onderzoeksfondsen en onderwijsopdrachten heeft kunnen genereren om autonoom te functioneren.

1.2.2. *Gender: MV United*

In het verlengde van het thema loonkloof-loopbaankloof werd in de lopende regeerperiode ook een beleidslijn rond het thema ‘progressief gezinsbeleid’ uitgetekend. Vanuit het gelijkekansenbeleid zijn er drie elementen essentieel om gezinnen beter te laten functioneren. Er is het zorgend vaderschap, dat moet ondersteund worden om zo meer mogelijkheden te geven op een evenwicht tussen werk en gezin. Ten tweede wil de minister bedrijven stimuleren om gezinsvriendelijke diensten te ontwikkelen zodat ook vanuit deze invalshoek kansrijke en kansarme gezinnen de mogelijkheid krijgen om werk en gezin beter op elkaar af te stemmen. En ten slotte vraagt de sociale realiteit van de opkomende nieuwe gezinsvormen om een screening van de huidige maatschappelijke domeinen om onrechtvaardigheden voor de nieuwe gezinsvormen te onderkennen en beleidsmatig weg te werken.

Voor het gelijkekansenbeleid is evenwichtige participatie blijvend een belangrijke doelstelling. Het decreet Meer Evenwichtige Participatie in Vlaamse advies- en bestuursorganen (MEP-decreet) is in uitvoering. Het nieuwe besluit dat de aanvragen tot afwijking op het decreet regelt, is ondertussen goedgekeurd en gepubliceerd.

Eind 2007 werden er enkele flankerende maatregelen getroffen om een betere naleving van het decreet te garanderen. Er worden stappen ondernomen om de Vliom-databank (Vlaamse instellingen, organen en mandaten) van de Kanselarij technisch aan te passen voor een betere opvolging van de samenstelling van de organen. In juni 2008 werd een informatiefolder met de belangrijkste concrete toepassingen uit het nieuwe decreet verspreid aan alle Vlaamse advies- en bestuursorganen. Een mogelijke extra flankerende maatregel, die nu wordt onderzocht, is de wijziging of toevoeging van het huishoudelijk reglement van de Vlaamse Regering die ervoor zorgt dat bij de voordracht van kandidaten voor Vlaamse advies- en bestuursorganen onmiddellijk duidelijkheid wordt gecreëerd met betrekking tot de gevolgen voor een meer evenwichtige participatie.

MV United wordt ook nagestreefd in bestuursorganen. Door het MEP-decreet wordt er op het vlak van advies- en bestuursorganen langzaam maar zeker een belangrijke vooruitgang geboekt. Nu de participatie van vrouwen in het politieke besluitvormingsproces steeds meer een onomkeerbaar uitgangspunt wordt, is ongetwijfeld de tijd rijp om ook in de bedrijfswereld waarde te hechten aan een evenwichtige participatie van mannen én vrouwen aan processen van besluitvorming. Zeker in de huidige economische situatie moet die doelstelling heel erg ter harte worden genomen, aldus minister Van Brempt.

Het project MV United in bestuursorganen richt zich tot de bedrijven en potentiële vrouwelijke bestuurders. Het project overkoepelt een aantal initiatieven die bestaande drempels moeten verlagen. Om het argument dat er geen geïnteresseerde vrouwelijke kandidaten zijn, heeft Guberna (een academisch onderbouwd netwerk van en voor bestuurders) een databank ontwikkeld met geïnteresseerde kandidaat-bestuurders, waarbij bijzondere aandacht wordt besteed aan vrouwen. Het project MV United in bestuursorganen wordt gefinancierd door het Fonds ter Bevordering van Sociale Economie in Vlaanderen; het heeft dus geen financiële weerslag op het al beperkte budget van Gelijke Kansen. Als minister bevoegd voor zowel Gelijke Kansen als voor Sociale Economie juicht mevrouw Van Brempt die samenwerking toe.

Ook voor de Vlaamse verkiezingen van juni 2009 kondigt de minister een campagne aan. Die wordt opgezet om het brede publiek nog eens te wijzen op het feit dat diversiteit een meerwaarde biedt aan de politieke besluitvormingsorganen. Voor die campagne komt er een budget van 128.000 euro.

1.2.3. Gender: allochtone vrouwen

De minister trekt de aandacht op het actieplan allochtone vrouwen en de projecten die daarbij zijn opgezet. Het actieplan gaat onder de noemer emancipatie, identiteit en relaties. Een project dat de minister zeer nauw aan het hart ligt is het project 'De Eerste Stappen', waar men kansarme en/of allochtone ouders wil laten stilstaan bij de ontwikkeling van hun kinderen. Het project liep tot eind oktober 2008 in Borgerhout. In Leuven wordt er dit jaar een soortgelijk project gestart. Ook dit project wil een laagdrempelig aanspreekpunt en netwerk opzetten waarin kwetsbare ouders worden uitgenodigd om met hun kinderen te komen. Dit initiatief kan ook een belang-

rijke plaats opeisen als gezinsondersteunende maatregel in het kader van het progressief gezinsbeleid.

Naast dit project zijn er dit jaar nog vier nieuwe projecten. Een eerste nieuw project betreft een coachingtraject waar potentiële allochtone leidersfiguren worden samengebracht om een netwerk te vormen. Hier worden hun leidersvaardigheden versterkt zodat ze op termijn als ware rolmodellen voor andere vrouwen kunnen optreden. Een tweede project is 'islam, jongeren en gender' van Motief vzw. Dit project wil jongeren op een actieve, open en kritische manier helpen omgaan met hun geloof. In dit project wordt er specifiek aandacht geschonken aan de genderinvallshoek. 'Relatievorming in de allochtone moslimgemeenschap' van El Ele vzw is een derde project. Het wil Turkse nieuwkomersvrouwen ondersteunen zodat ze meer controle krijgen over hun leven. En tot slot is er het 'Steunpunt Relaties' van de Federatie van Marokkaanse Verenigingen. Dit project bestaat erin een experimenteel steunpunt te installeren dat tegemoet kan komen aan de noden en behoeften van vrouwen met relatieproblemen.

Inzake onderzoek verwijst de minister naar de resultaten van het onderzoek naar noden en behoeften van vrouwen van vreemde herkomst die zich in een armoedesituatie bevinden. Op 24 september 2008 werden de resultaten op een studiedag aan het publiek voorgesteld. Uit de studie bleek dat de meeste Turkse en Marokkaanse mannen nog niet klaar zijn voor een mentaliteitswijziging als het gaat over hun rol in de opvoeding. Ook in het licht van deze vaststellingen zijn de inspanningen van de Vlaamse Regering met betrekking tot een betere toegang tot kinderopvang bijzonder belangrijk te noemen.

De minister vindt het belangrijk om het allochtone vrouwenmiddenveld te ondersteunen. Ook de minister van Cultuur en de minister van Integratie zijn hiervoor bevoegd. Gelijke Kansen steunt een project ter versterking van het Steunpunt Allochtone meisjes en Vrouwen (SAMV). Omdat het steunpunt een intensieve taak heeft bij het ondersteunen en doorverwijzen, werd besloten dat een personeelsuitbreiding een must was. Daarom besliste het Vlaamse Gelijkekansenbeleid de subsidies op jaarbasis met 50.000 euro te vermeerderen.

Een ander initiatief betreft de 'kwaliteitsbevordering van allochtone vrouwenverenigingen'. Het gaat om vorming ter versterking van de vaardigheden van trekkersfiguren uit het allochtone vrouwenmiddenveld. Daarbij wordt een sterk accent gelegd op de implementatie in de alledaagse praktijk van de verenigingen.

Om een beeld te krijgen van het allochtone vrouwenmiddenveld heeft minister Van Brempt een studie laten maken die de structuur en de werking van allochtone vrouwenbewegingen in kaart brengt.

1.2.4. *Seksuele oriëntatie*

Bij het onderdeel seksuele oriëntatie legt de minister de focus op de implementatie van het holebi-actieplan, dat twee hoofddoelen heeft: meer sociale aanvaarding van holebi's, en aandacht voor de kwetsbare groepen binnen de holebigemeenschap. Die twee hoofddoelen probeert zij te bereiken met de volgende projecten.

In 2008 is er een onderzoek naar verklaringen voor het mindere welbevinden van jonge lesbiennes en biseksuele meisjes, en een onderzoek naar de schoolloopbaan van holebi-jongeren. Nog dit jaar was er de Tolero-campagne, gericht tot 14- tot 16-jarigen, met als doelstelling het verhogen van de tolerantie ten opzichte van holebiseksualiteit. De campagne sloot nauw aan bij de leefwereld van veel jongeren, zowel wat de 'look&feel' als wat de verspreidingskanalen betrof. Minister Van Brempt gaf de uitgeverij Lannoo de opdracht om een zwangerschapsgids voor lesbiennes te maken. Zij vindt het een zeer geslaagd project, dat veel succes heeft bij de doelgroep. De zwangerschapsgids heeft als doel lesbiennes in de beleving van hun zwangerschap of die van hun partner over informatie op maat te laten beschikken.

In 2009 komt er een onderzoek naar psychosociale belemmeringen in de schoolloopbaan van holebi-jongeren.

Dit is het vervolg op het onderzoek dat liep in de eerste helft van 2008, dat als doel had om de schoolloopbaan van holebi- en heterojongeren in kaart te brengen. In het tweede deel van het onderzoek wordt nagegaan aan de hand van diepte-interviews hoe de schoolomgeving door holebi-jongeren wordt ervaren, op welke manier zij op school met hun seksuele identiteit omgaan en hoe zij conflicten of problemen hanteren die te maken hebben met hun seksuele identiteit.

Er komt ook een tweede ZZZip-onderzoek. De eerste editie van dit onderzoek vond plaats tussen 2004 en 2006. In dit onderzoek werd voor het eerst de leefsituatie van holebi's in Vlaanderen in kaart gebracht, en dit in een brede waaier aan domeinen. Dit tweede

ZZZip-onderzoek maakt het mogelijk om evoluties in kaart te brengen.

1.2.5. *Toegankelijkheid*

Ook op het gebied van toegankelijkheid blijft het de bedoeling van de minister om de oude wetgeving die dateert van 1975 te actualiseren. Het doel is dat de nieuwe regelgeving in het voorjaar van 2009 op de agenda van de Vlaamse Regering komt.

Een aandachtspunt blijft Universal Design. Het voorbije jaar werden verschillende initiatieven gestart die de ontwerpfilosofie van Universal Design (UD) moesten promoten. Er is een architectuurwedstrijd voor studenten uitgeschreven. Op die wijze werden de inspanningen die sommige architectuuropleidingen nu al leveren versterkt. Tevens werd een onderzoekopdracht uitgeschreven, om de mogelijkheden in kaart te brengen ter integratie van het UD-ontwerpconcept in het onderwijsaanbod van de Vlaamse architectuurscholen.

2. **BESPREKING**

2.1. *Algemene opmerkingen*

Mevrouw *Cindy Franssen* dankt de minister voor haar heel toegankelijke beleidsbrief.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* stelt continuïteit vast in de beleidsbrieven Gelijke Kansen van de minister. Het valt sprekster op dat de minister in haar beleidsbrief een nieuw taalgebruik hanteert. De term 'allochtonen' is veelal vervangen door de term 'personen van diverse etnisch-culturele afkomst'.

Mevrouw *Michèle Hostekint* noemt de beleidsbrief eens te meer overzichtelijk, duidelijk en volledig. Nu de Vlaamse Regering het laatste jaar van haar beleidsperiode ingaat, is het normaal dat er niet zo veel nieuwe initiatieven zijn opgenomen in de brief. De belangrijkste realisaties zijn gebeurd en dan denkt mevrouw Hostekint onder meer aan de opencoördinatiemethode, het decreet houdende een kader voor het Vlaamse Gelijkekansen- en Gelijkebehandelingsbeleid, de initiatieven in het Europese Jaar van Gelijke Kansen en het MEP-decreet.

Het gelijkekansenbeleid heeft niet alleen een ander gezicht gekregen door de strategische doelstellingen en de vele plannen die in de voorbije periode zijn gerealiseerd of nog zullen worden gerealiseerd. Bovenal is het volgens mevrouw Hostekint de grote verdienste van de minister dat zij het maatschappelijke debat over gelijke kansen niet alleen heeft weten te activeren, maar ook dat zij het beleid gedurig onder de aandacht heeft weten te brengen. Het gelijkekansenbeleid wordt inmiddels door zowat iedereen zeer ernstig genomen.

Zeer opvallend blijkt uit de beleidsbrief dat zowat alles wat vorig jaar werd gevraagd in de goedgekeurde motie van aanbeveling, is omgezet in beleidsdaden. Mevrouw Hostekint verwijst dan naar de expertendatabank, de sensibilisering rond de combinatie arbeid en gezin, het actieplan seksuele oriëntatie enzovoort.

Mevrouw *Else De Wachter* wenst de minister proficiat met haar beleid, ook omdat de minister erin is geslaagd haar gelijkekansenbeleid te laten doordringen in de andere beleidsdomeinen van de Vlaamse Regering. Het beleid is afgestemd op een brede waaier van doelgroepen. En het werkt een visieontwikkeling in de hand die toekomstgericht is.

De *minister* zegt in de regeerperiode heel veel plezier te hebben beleefd aan de bevoegdheid Gelijke Kansen. De bevoegdheid heeft haar beleidsmatig onwaarschijnlijk geprikkeld. Hoewel het budget van het beleidsdomein veeleer klein is, is het toch een hefboom waarmee veel kan worden gerealiseerd, vooral op lange termijn. Zij is trots op wat ze heeft gerealiseerd en staat zelf kritisch ten opzichte van wat ze niet heeft kunnen realiseren.

Uit haar gevoerde beleid schuift de minister bij het ingaan van het laatste jaar van de regeerperiode twee items naar voren. Vooreerst vindt zij de opencoördinatiemethode van zeer groot belang, omdat die methode structureel zo belangrijk is. Door die methode is de verantwoordelijkheid voor gelijke kansen niet beperkt tot de minister van Gelijke Kansen maar ligt zij ook bij alle ministers van de Vlaamse Regering. Voorts beklemtoont zij haar inspanningen voor alles wat met gezin te maken heeft. Het klassieke genderperspectief, gelijke rechten voor vrouwen en mannen blijft heel belangrijk, maar de minister heeft ontdekt dat de hefboom om te werken aan gelijke kansen voor mannen, vrouwen en kinderen het gezin is. Daarbij beseft de minister dat het gezin ook onder heel wat andere beleidsdomeinen valt, Welzijn bijvoorbeeld.

Wat gelijke kansen in het algemeen en toegankelijkheid in het bijzonder betreft, vraagt mevrouw *Else De Wachter* een ondersteuning door de hogere overheid van initiatieven ter zake van de gemeentebesturen. Zij denkt bijvoorbeeld aan een ondersteuning en begeleiding van lokale schepenen van Gelijke Kansen. De *minister* beaamt de belangrijke rol van de lokale besturen in het gelijkekansenbeleid. Zij zijn onmisbaar om echt op het terrein te werken.

2.2. Coördinerend beleid

2.2.1. De opencoördinatiemethode

Mevrouw *Michèle Hostekint* herinnert eraan dat over de opencoördinatiemethode, die nu al drie jaar loopt, in de commissie meermaals van gedachten is gewisseld. Haar belangrijkste conclusie is dat het responsabiliseren van alle ministers geen eenvoudige operatie is geweest. Toch is het overgrote deel van de vooropgestelde initiatieven geheel of grotendeels gerealiseerd.

De *minister* is van mening met de opencoördinatiemethode een nieuwe wending te hebben gegeven aan het gelijkekansenbeleid. Zij hoopt dat die aanpak in de komende regeerperiode niet verwatert maar nog meer versterkt. Als zij ziet welke ervaring intussen bij de administratie met de methode is opgedaan, dan durft zij optimistisch te zijn.

2.2.2. Databank experts

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* heeft de expertendatabank uitgetest. Er zijn specifieke voorwaarden om toegang te krijgen tot de databank en er zijn criteria om zich te laten registreren als expert. Een van de voorwaarden is dat men een vrouwelijke expert, een transgenderexpert, een expert van diverse etnisch-culturele afkomst, of een expert met een functioneringsbeperking is. Wordt hiermee geen discriminatie ingebouwd? Mevrouw Van Steenberge wijst bijvoorbeeld op de auteur Walter Van Dongen die al vaker gepubliceerd heeft over de combinatie van arbeid en gezin. Hij is door zijn studie en beroep expert ter zake maar hij valt niet onder enige categorie waartoe men moet behoren om met de databank te kunnen werken. Kan een doorsnee-man wel toegang krijgen tot de databank?

De *minister* bevestigt dat in de databank experts wel degelijk een aantal mannen zitten, die expert zijn in

gelijkekansenthema's. Genoemde heer Walter Van Dongen kan perfect toegang krijgen tot de databank; hij moet zich wel eerst aanmelden. Het is geen databank van alleen vrouwen, allochtonen, personen met een handicap en al wie geen blanke man is.

2.2.3. Registratie kansengroepen

Wat de ontwikkeling van indicatoren betreft – een complexe opdracht volgens de minister – heeft mevrouw *Cindy Franssen* de indruk dat de geboekte vooruitgang op vijf jaar tijd toch iets te schraal is. Spreekster kan zich voorstellen dat men bij het statistisch zichtbaar maken van kansengroepen op juridisch-administratieve obstakels stoot, maar men heeft toch vijf jaar de tijd gehad om die obstakels te overwinnen.

Bij de registratie van kansengroepen en meer bepaald van allochtonen, ziet mevrouw *Gerda Van Steenberge* problemen rijzen. Er is een advies gekomen dat de registratie van allochtonen enkel toestaat op basis van nationaliteitsgegevens. Maar eerdere regelgeving verbiedt de registratie van vreemdelingen op basis van nationaliteitsgegevens. De minister geeft in haar beleidsbrief toe dat er administratief-juridische obstakels zijn. Hoe kunnen die obstakels overwonnen worden?

De *minister* geeft mevrouw Franssen gelijk met haar opmerkingen over de indicatorenontwikkeling. Men staat er nog niet ver genoeg mee. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt niet alleen bij de minister en haar administratie. Zoals mevrouw Van Steenberge al opmerkte, is men al jaren bezig met de definitie van het begrip allochtonen. Die definitie is ontzettend moeilijk omdat er een hele beleidsfilosofie bij betrokken is.

2.2.4. Diensten voor Aangepast Vervoer

Mevrouw *Cindy Franssen* vindt op bladzijde 13 van de beleidsbrief een opmerking van de minister over de uitbreiding van de Diensten voor Aangepast Vervoer over heel Vlaanderen. Op de manier waarop die diensten momenteel zijn georganiseerd, zou die uitbreiding een veelvoud van het beschikbare budget kosten. Dat heeft volgens spreekster te maken met de beleidskeuzes uit deze en vorige regeerperioden. Het wordt tijd dat er een structurele mobiliteitsaanpak voor personen met ernstige mobiliteitsproblemen

wordt uitgewerkt. Mevrouw Franssen acht hiervoor de minister van Mobiliteit de meest aangewezen persoon, verwijzend naar die andere bevoegdheid van minister Van Brempt.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* herinnert aan het proefproject van De Lijn met betrekking tot aangepast vervoer voor personen met een handicap. Uit een tussentijdse evaluatie blijkt dat er nog een aantal belangrijke gegevens ontbreken in het dossier, zoals de doelgroep, de vervoersnaden en het huidige aanbod. Mevrouw Van Steenberge ziet op twee jaar tijd toch maar weinig vooruitgang in het dossier.

Wat de diensten voor aangepast vervoer betreft gaat de *minister* terug naar de keuze uit twee mogelijkheden die men had bij de start van de huidige Vlaamse Regering. Die diensten horen eigenlijk niet bij Gelijke Kansen; daarover is iedereen het eens. De discussie ging erover of die diensten bij Welzijn hoorden of bij Mobiliteit. Minister Van Brempt meent dat er voor beide opties gegronde argumenten bestaan. Er is gekozen om de diensten bij Mobiliteit onder te brengen. Dat vergde wel een voorzichtige aanpak. Het zou verkeerd zijn geweest zich te beperken tot een simpele overheveling, gezien de schroom van het werkveld. Vandaar dat gestart is met een proefproject. Daarvan is thans de evaluatie aan de gang. Hoe dan ook komt er volgend jaar een uitbreiding van het proefproject, belooft de minister. Het zal de nieuwe minister zijn in de nieuwe regeerperiode die het beleidskader zal moeten uitwerken. Maar die uitwerking zal kunnen stoelen op de ervaringen opgedaan in de proefprojecten, en het staat daarbij vast dat die dienstverlening binnen het beleidsdomein Mobiliteit zal worden georganiseerd.

2.3. Functioneel beleid

2.3.1. Gelijkebehandelingsbeleid

Belangrijk acht mevrouw *Michèle Hostekint* de goedkeuring door het Vlaams Parlement van het decreet houdende een kader voor het Vlaamse Gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid. Dat decreet kwam er in uitvoering van Europese richtlijnen, maar voor mevrouw Hostekint is het duidelijk dat het veel meer is geworden dan een pure omzetting van Europese regels. Van het decreet is een hefboom gemaakt om het gelijkekansenbeleid te verankeren in het Vlaamse beleid. Spreekster is dan ook verheugd door de

oprichting van het Centrum voor Discriminatie- en Diversiteitsrecht en door de operationeel geworden meldpunten in Antwerpen, Gent, Mechelen, Leuven en Genk. Ze zou graag weten wanneer er ook in de andere centrumsteden meldpunten worden opgericht. En hoe wordt de begeleiding van de meldpunten door het Vlaams Minderhedencentrum beoordeeld?

In het voorjaar van 2009 zullen alle meldpunten in de dertien centrumsteden operationeel zijn, aldus de *minister*. Het meldpunt in Brussel ligt iets moeilijker gezien de institutionele aspecten. De evaluatie die is gemaakt van de samenwerking van de meldpunten met het Vlaams Minderhedencentrum is bijzonder positief. Voor een algemene evaluatie van de meldpunten is het nog wat vroeg; ze zijn nog maar pas gestart.

Mevrouw *Cindy Franssen* zegt niet gekant te zijn tegen de omvorming van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR) tot een interfederale instelling. Maar zij blijft vasthouden aan haar standpunt – ook in de komende zittingsperiode – om tegelijk ook van het Instituut voor Gelijkheid van Mannen en Vrouwen een interfederale instelling te maken.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* verneemt dat de minister wil samenwerken met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR). Op de begroting is daarvoor een krediet opgenomen van 150.000 euro. In de vorige beleidsperiode is er al eens een poging geweest om het CGKR om te vormen tot een interfederale instelling. En ook nu kunnen de onderhandelingen daarover met de federale regering maar niet starten. Heeft het dan wel zin dat budget op te nemen op de begroting?

De *minister* verklaart dat er een consensus is in de Vlaamse Regering om te streven naar het omvormen van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR) tot een interfederale instelling. Op de begroting 2009 is daarvoor een krediet opgenomen. Maar er is ook een consensus nodig met de federale regering en minister Van Brempt geeft eerlijk toe dat er op dat vlak niet veel beweging in het dossier zit. Er zijn brieven geschreven die niet zijn beantwoord. De kwestie zou nu worden meegenomen in de communautaire onderhandelingen.

De minister is er niet tegen dat ook het Instituut voor de Gelijkheid van Mannen en Vrouwen een interfe-

derale instelling zou worden. Maar zij vindt dat het geen goede keuze is geweest van het federale niveau om enkele jaren geleden het Instituut en het CGKR op te splitsen. Als het echt gaat om het juridisch ondersteunen van de strijd tegen discriminatie, is de nodige expertise grotendeels hetzelfde als het gaat om de discriminatie van een vrouw of van een holebi. Efficiënt en goed bestuur vergt een enkele interfederale instelling. Bovendien heeft het Instituut voor de Gelijkheid van Mannen en Vrouwen in tegenstelling tot het Centrum het statuut van de administratie van de federale minister van Gelijke Kansen. Hoe kan de Vlaamse Regering instappen in een federale administratie?

2.3.2. Progressief gezinsbeleid

Nieuwe accenten in het gelijkekansenbeleid ontwaart mevrouw *Michèle Hostekint* in de beleidslijn rond het thema progressief gezinsbeleid. Het komt er daarbij op aan om niet alleen de macht maar ook de zorg in het gezin te herverdelen. Daarbij wordt bijzondere aandacht geschonken aan de rol van de papa's. In tegenstelling tot wat mevrouw Van Steenberge zegt, legt het beleid wel degelijk een zwaar accent op zorg door vaders. Er is absoluut geen sprake van misprijzen voor het klassieke gezin. Toch zijn er ook inspanningen om de discriminaties ten opzichte van andere dan klassieke gezinnen weg te werken, bijvoorbeeld van nieuw samengestelde gezinnen en alleenstaande ouders.

Nieuw in de beleidsbrief is het progressieve gezinsbeleid, stelt mevrouw *Gerda Van Steenberge* vast. Over dat progressief gezinsbeleid worden thans door de Studiedienst van de Vlaamse Regering gesprekken gevoerd met alle politieke partijen, zegt mevrouw Van Steenberge, die daaraan deelneemt voor Vlaams Belang. Spreekster vindt het treffend dat er in dat progressief gezinsbeleid elementen voor het beter functioneren van het gezin worden bekeken zoals de combinatie arbeid en gezin bij tweeverdieners en de nieuwe gezinsvormen. Maar wat ontbreekt is aandacht voor het klassieke gezin of voor gezinnen waarin de vrouw of de man willen thuisblijven voor de gezinstaken en de opvoeding van de kinderen. Volgens mevrouw Van Steenberge staat minister Van Brempt daar niet achter.

De *minister* reageert met de verklaring dat zij wel degelijk ook achter het klassieke gezin staat. Persoonlijk heeft zij ook een klassiek gezin en zij hoopt uit de

grond van haar hart dat het zo mag blijven. Onderzoek wijst uit dat kinderen die opgroeien in een gezin met twee ouders, veel meer kansen hebben dan kinderen zonder twee ouders. Dat belet niet dat het beleid rekening moet houden met de realiteit van heel veel eenoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, co-ouderschap enzovoort. En de waarheid is, betoogt minister Van Brempt, dat het beleid er vandaag nog altijd niet voldoende rekening mee houdt.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* verklaart dat zij de gedrevenheid van de minister apprecieert. Ondanks verschillende standpunten blijken zij beiden het eens te zijn over het belang van het gezin. In de beleidsbrief komt het woord gezin verschillende keren voor. Volgens mevrouw Van Steenberge was dat ooit anders. Toch behoort het voor haar tot de vrijheid van elk gezin om ervoor te kiezen dat een van de partners thuisblijft om voor de kinderen te zorgen en de huistaken op te nemen. Die keuze wordt nu fiscaal bestraft. Zij verduidelijkt dat dit standpunt evenmin betekent dat de VB-fractie eenoudersgezinnen wil gediscrimineerd zien.

Bij het onderwerp gender treft mevrouw Van Steenberge amper een enkel zinnetje aan over mannen: “Uiteraard worden mannen ook geconfronteerd met vooroordelen en ongelijke kansen die hen belemmeren zich te ontplooien.”. Zij noemt dat een ‘excuszinnetje’. Vorig jaar stond er in de beleidsbrief nog iets over allochtone mannen; zelfs dat is nu weggevallen. De projecten Isman en Kohinoor komen niet meer aan bod in de beleidsbrief. Mevrouw Van Steenberge concludeert daaruit dat allochtone mannen geenszins nog worden betrokken bij het beleid van ‘empowerment’ van allochtone vrouwen. Als men die vrouwen op de arbeidsmarkt wil krijgen, moeten die mannen zeker daarbij betrokken worden. En over de niet-allochtone mannen staat er werkelijks niets in de beleidsbrief, aldus mevrouw Van Steenberge.

De *minister* is het helemaal niet eens met de kritiek van mevrouw Van Steenberge dat er niets over en voor mannen te vinden is in de beleidsbrief. Het is nu net de essentie van de beleidsverschuiving in het gelijkemansbeleid dat het niet alleen meer op vrouwen is afgestemd maar op vrouwen, mannen en kinderen. Vandaar dat de focus is verlegd naar het gezin. En men kan onmogelijk met het gezin werken zonder daarbij de mannen te betrekken. Misschien is die nieuwe focus nog niet doorgedrongen in alle projecten van Gelijke Kansen.

Mevrouw *Cindy Franssen* is verheugd over de aandacht die de minister schenkt aan eenoudergezinnen in de huidige samenleving. Ook mevrouw *Gerda Van Steenberge* zegt volledig achter alle acties te staan voor alleenstaande ouders, zoals de website www.alleenstaandeouder.be, die spreekster heel interessant noemt, allerhande initiatieven, een artikelenreeks in Flair enzovoort. Gebeurt er een follow-up door het departement? Verschijnt daarover alleen iets in Flair?

De *minister* herinnert eraan dat er in het Europese Jaar van Gelijke Kansen heel veel is samengewerkt met de media. Vooral met vrouwenbladen is samengewerkt. Dat was een doelbewuste keuze. Het beleid moet bescheiden blijven over de impact van zijn eigen campagnes om vrouwen en mannen te benaderen. Er zijn er een paar geweest. Het bereik daarvan is niet zo groot. Maar met Flair bijvoorbeeld is dat bereik aanzienlijk groter en gericht op een doelpubliek. Onder de lezers van Flair treft men heel wat alleenstaande vrouwen aan. Het is een efficiënte vorm van sensibiliseren. Ook met heel veel andere vrouwenbladen en andere magazines en kranten is samengewerkt.

2.3.3. *MV United*

Mevrouw *Michèle Hostekint* noemt 2007 voor genderinitiatieven een scharnierjaar. Er was de goedkeuring van het MEP-decreet dat een meer evenwichtige participatie van mannen en vrouwen in bestuurs- en adviesorganen van de Vlaamse overheid moet garanderen. Dat blijkt ook goed te lukken.

Met genoegen denkt mevrouw Hostekint terug aan het Europese Jaar van Gelijke Kansen, dat in Vlaanderen werd ingevuld met de campagne MV United. De campagne, mee gefinancierd met Europese middelen, had een aanzienlijk budget en was zeer uitgebreid. Ze was bedoeld om het debat over gelijke kansen te stimuleren en dan vooral over de combinatie arbeid en gezin. Mevrouw Hostekint ervaart heel wat positieve effecten van de campagne. Zij is dan ook verheugd dat een aantal projecten een vervolg krijgen. Zij staat helemaal achter de campagne die wordt georganiseerd naar aanleiding van de Vlaamse en Europese verkiezingen van 2009 en waarin wordt gefocust op diversiteit als een meerwaarde voor de politieke besluitvormingsorganen.

Met betrekking tot De Grote Oversteek, het tv-programma op Eén dat in het najaar van 2007 een

onderdeel was van de crossmediale campagne over de combinatie arbeid-gezin, heeft mevrouw *Gerda Van Steenberge* vragen bij de resultaten van de evaluatie. De deelnemers verklaarden achteraf wel enthousiast te zijn maar eveneens niets wezenlijks veranderd te hebben aan het rollenpatroon in het gezin. Wel gaven ze aan meer waardering te hebben gekregen voor het werk van de partner. Mevrouw Van Steenberge vindt dat maar een flauw resultaat. Er worden grote inspanningen geleverd om dat rollenpatroon in de gezinnen bij te sturen en de mannen meer in het huishouden te betrekken, maar dat blijkt niet zoveel uit te halen.

Minister *Kathleen Van Brempt* zegt wél heel tevreden te zijn met de resultaten van het tv-programma *De Grote Oversteek*. Werken rond gelijke kansen is werken aan een mentaliteitsverandering. Als mannen al zeggen dat ze veel meer appreciatie hebben gekregen voor het werk van hun vrouw, is dat een grote stap in de richting van een herverdeling van macht op de werkvloer en zorg in het gezin. Wat niet belet dat er nog heel wat te doen valt.

Mevrouw *Else De Wachter* is heel tevreden over het progressieve standpunt dat minister Van Brempt heeft ingenomen in de kwestie van adoptie door ‘meemama’s’. ‘Meemoeders’ zijn vrouwen die een relatie hebben met een andere vrouw die een kind krijgt of er al een heeft uit een eerdere relatie. Ook wanneer beide vrouwen met elkaar getrouwd zijn, is er officieel geen juridische band tussen de meemoeder en het biologische kind van de partner. Nu moet de meemoeder het kind adopteren, wil ze een juridische band met het kind verkrijgen. In dat verband heeft mevrouw De Wachter van minister-president Kris Peeters vernomen dat er binnen afzienbare tijd een gelijkschakeling komt voor ambtenaren, zowel statutairen als contractuelen, in de Vlaamse administratie tussen gewone moeders en vaders en meemoeders wat betreft ouderschapsverlof. Zij vraagt de minister om het wegwerken van die discriminatie in de Vlaamse Regering te verdedigen.

De *minister* belooft de oproep van mevrouw De Wachter heel erg ter harte te nemen. Het blijft een groot mankement dat als een kind geboren wordt in een lesbische relatie – of zelfs in een lesbisch huwelijk – de juridische band tussen de partner van de moeder en dat kind niet bestaat. De minister neemt zich voor om het federale niveau daarover te blijven ondervragen. De Vlaamse Regering geeft het goede voorbeeld met dat ouderschapsverlof voor haar ambtenaren.

2.3.4. *Allochtone vrouwen*

Mevrouw *Else De Wachter* is opgetogen met het actieplan allochtone vrouwen van de minister. Dat kan immers een niet te onderschatten impact hebben op het maatschappelijke functioneren van de gezinnen. Zo is de omgang van allochtone vrouwen met hun kinderen van groot belang voor de toekomst van die kinderen in onze samenleving. De minister focust daarop terecht. Mevrouw *Cindy Franssen* vindt het positief dat de armoedetoets wordt gemaakt bij allochtone vrouwen.

Mevrouw *Michèle Hostekint* is tevreden dat het functioneel beleid van de minister beoogt een juist evenwicht te vinden tussen uiteenlopende thema’s. Toch heeft de minister ook voldoende aandacht voor subgroepen, zoals allochtone vrouwen. Mevrouw Hostekint feliciteert de minister met het onderzoek naar armoede bij Turkse en Marokkaanse vrouwen, met het project van de Koning Boudewijnstichting over rolmodellen en met het project ‘De Eerste Stappen’. Hoewel de aandacht bij Gelijke Kansen is verbreed naar de gezinnen, blijft het subgroepenbeleid ook van belang, zegt minister *Kathleen Van Brempt*.

2.3.5. *Het middenveld*

Mevrouw *Cindy Franssen* blijft aandringen op het betrekken van de relevante vrouwenorganisaties uit het sociaal-cultureel werk in het gelijkekansenbeleid. Bij de ontwikkeling en evaluatie van de actieplannen bleek dat volgens spreekster geen evidentie te zijn. Zij noteerde de aankondiging van de minister dat zij in 2009 het middenveld om feedback zal vragen bij het voorbereiden van nieuwe doelstellingen. Mevrouw Franssen verklaart daarop nauwlettend te zullen toekijken.

Over de vrouwenorganisaties herhaalt de *minister* dat het de koepel, de Nederlandstalige Vrouwenraad, is die wordt gefinancierd door Gelijke Kansen en die koepel moet daarbij zijn rol spelen. Misschien moet de rol van de koepel in de komende regeerperiode eens grondig worden geëvalueerd.

2.3.6. *Gender: onderzoeken en projecten*

Mevrouw *Cindy Franssen* vindt verschillende interessante onderzoeken in de beleidsbrief. Haar aandacht gaat onder meer naar het onderzoek naar de impact van processen van genderidentiteit op de stabiliteit of

instabiliteit van loopbanen in vrouwelijke beroepen met als casus sociaal werk. Spreekster heeft hier veel belangstelling voor, maar zij is verwonderd dat een dergelijk basisonderzoek nu nog moet gebeuren. Er komt ook een onderzoek naar positieve acties, maar hoe zit het met de positieve acties die nu al lopen? Wat positieve actie betreft, verduidelijkt de *minister* dat het vooral gaat om onderzoek.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* vraagt naar de evaluatie door de VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad) van gender- en diversiteitsstudies bij de verschillende Vlaamse universiteiten. Zij stelt vast dat de ene universiteit al meer presteert dan de andere, maar toch krijgen zij alle 12.000 euro. Zij is van oordeel dat de verdeling van de middelen moet gebeuren op basis van de evaluaties.

De vraag van mevrouw Van Steenberge over de gender- en diversiteitsstudies is terecht, aldus de *minister*. Het is evenwel het laatste jaar dat er geld wordt toebedeeld aan de universiteiten voor die studies. Dat is van meet af aan de afspraak geweest. De universiteiten die academisch goed werk hebben afgeleverd, zullen zonder enig probleem die studies kunnen verankeren in het gewone academische leven. De andere universiteiten niet.

Mevrouw *Vera Dua* vindt het toch jammer dat de opleiding Vrouwenstudies in Vlaanderen niet meer bestaat. Daarmee is Vlaanderen de enige regio die dat niet heeft. De *minister* zegt het ook heel belangrijk te vinden dat er onderzoek wordt gedaan naar gender en diversiteit. Maar het mag niet zijn dat die studies voor hun structurele ondersteuning afhankelijk zijn van Gelijke Kansen. Het zijn de universiteiten, die het moeten waarmaken. De minister verklaart zich wel bereid om nog een gesprek te hebben met de universiteiten over hun engagement en plannen om dergelijk onderzoek voort te zetten. Wel wijst de minister erop dat in uitvoering van het Gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet een Interuniversitair Centrum voor Diversiteits- en Discriminatierecht is opgericht. Mevrouw *Vera Dua* zegt in te zien dat haar vraag naar de subsidiëring van universitaire vrouwenstudies meer een vraag is voor minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* vraagt waarom de subsidie voor het Vormingsinitiatief Steunpunt Internationaal Privaatrecht is opgetrokken. Voor het Vormingsinitiatief Steunpunt Internationaal Privaatrecht is er meer geld ingeschreven op de begroting omdat Gelijke Kansen de enige instantie is die het nog sub-

sidiëert, zegt de *minister*. De federale subsidies zijn weggevallen.

In aansluiting met het thema van de Vrouwendag, de beeldvorming over vrouwen, vraagt mevrouw *Vera Dua* waarom het project ZORRA (Zien, Onderzoeken en Reflecteren over Rolpatronen in Advertenties) niet meer wordt gefinancierd. ZORRA heeft campagnes opgezet om de beeldvorming over vrouwen te verbeteren. De *minister* verklaart dat de stopzetting van de subsidies aan ZORRA in onderling overleg gebeurde omdat de beschikbare middelen eigenlijk onvoldoende waren om voort te werken. Bij de administratie rezen er ook wel vragen over het effect van de campagnes. Als ZORRA goede nieuwe voorstellen heeft, kan de organisatie die altijd weer indienen.

2.3.7. Diversiteitscampagne

Mevrouw *Cindy Franssen* hoopt dat de aangekondigde campagne die het brede publiek wil wijzen op de meerwaarde van divers samengestelde politieke besluitvormingsorganen in het vooruitzicht van de komende Vlaamse en Europese verkiezingen een goede campagne wordt. Zij vraagt in die campagne een duidelijke stem-vrouw-toets. Mevrouw Franssen vraagt tevens de stand van zaken rond het aangekondigde ontwerp van Diversiteitsdecreet. Hoe zal de subsidiëring van een aantal organisaties al dan niet worden ingepast in de hervorming van het decreet inzake etnisch-culturele minderheden?

Mevrouw *Michèle Hostekint* steunt de geplande campagne naar aanleiding van de verkiezingen van 2009 en is het ermee eens dat de focus daarbij zal worden gelegd op diversiteit als een meerwaarde voor de politieke besluitvormingsorganen.

De *minister* stelt hoge verwachtingen in de diversiteitscampagne van 2009. Maar het resultaat hangt mede af van het reclamebureau. De minister is soms heel erg in haar nopjes met wat de professionals van een reclamebureau afleveren maar is soms ook 'waaninnig teleurgesteld'. Zij belooft nog eens na te denken over een stem-vrouw-toets en hoe die te integreren in de campagne. Het uitgangspunt is evenwel diversiteit.

2.3.8. Seksuele oriëntatie

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* wil graag weten wat het woord 'transgender', dat zij aantreft in de beleidsbrief, inhoudt.

De term transgender staat voor een breder begrip dan transseksualiteit, aldus de *minister*. Transseksualiteit wil het omvormen van de sekse; transgender betekent dat men zich als individu niet kan vinden in een of andere sekse. Transgender voelt iemand zich die zich geen vrouw voelt en ook geen man maar een combinatie van beide seksen. Transseksueel is iemand die zich man voelt in een vrouwenlichaam of omgekeerd.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* meldt dat haar zoon op school een enquête heeft meegekregen in het kader van het door het Steunpunt Gelijkekansenbeleid gevoerde onderzoek naar de schoolloopbaan van holebi-jongeren bij meer dan 4000 holebi- en hetero-jongeren. Mevrouw Van Steenberge was toch wat geschrokken door bepaalde heel persoonlijke en privacygevoelige vragen over de thuissituatie.

Wat het privacy-aspect van het onderzoek naar de schoolloopbaan van holebi-jongeren betreft, zegt de *minister* geen inbreng te hebben in het opstellen van de vragenlijst en ook niet te willen ingrijpen in wetenschappelijk onderzoek.

2.3.9. Toegankelijkheid

In de vorige beleidsbrief van de minister las mevrouw *Cindy Franssen* dat de procedure tot goedkeuring van de toegankelijkheidsverordening in het voorjaar van 2008 zou starten. In de voorliggende beleidsbrief is die procedurestart uitgesteld tot het najaar van 2008. Hoe komt dat? Het uitstel van de toegankelijkheidsverordening stemt ook minister *Kathleen Van Brempt* ontevreden. De minister trekt er de aandacht op dat bij die verordening ook de minister van Ruimtelijke Ordening betrokken is en dat hij andere prioriteiten heeft.

Mevrouw *Cindy Franssen* vindt de meer structurele inbedding van de toegankelijkheidsstructuren een heel goede zaak. Zij is blij dat hier nog werk van gemaakt wordt in 2009. Mevrouw *Gerda Van Steenberge* stelt tevreden vast dat er heel wat in beweging is met betrekking tot toegankelijkheid.

Wat toegankelijkheid betreft heeft minister Van Brempt, die ook minister van Mobiliteit is, heel wat gedaan in het openbaar vervoer bij De Lijn en met betrekking tot trottoirs, aldus mevrouw *Michèle Hostekint*. Spreekster is van oordeel dat toegankelijkheid ook een beleidsdomein is waarvoor men lokale besturen kan warm maken. Zij ziet op het lokale niveau daartoe heel wat initiatief. Zij beschouwt

toegankelijkheid als een sleutelement voor gelijke kansen in de samenleving, omdat toegankelijkheid een noodzakelijke voorwaarde is voor de mensen om actief en autonoom deel te nemen aan het sociale en economische leven. Toegankelijkheid is een hoeksteen van een inclusieve niet-discriminerende maatschappij. Samen met de minister is mevrouw Hostekint van oordeel dat er wel nog veel te realiseren valt. De huidige regelgeving noemt zij gedateerd. Een actualisering is dringend, omdat een goede regelgeving een van de belangrijkste voorwaarden is voor integrale toegankelijkheid.

IV. WONEN

1. Toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

De *minister* is van oordeel dat hij met betrekking tot Wonen al heel wat heeft uitgevoerd van het Vlaams regeerakkoord van 2004. Hij becijfert zijn realisatiegraad op 87%. Drie punten die nog niet zijn gerealiseerd en waarvan de minister denkt ze binnenkort te realiseren betreffen de verzekering gewaarborgd wonen, de erkenningsronde van de sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM's) en het ontwerp van decreet grond- en pandenbeleid.

In het laatste jaar van de regeerperiode wil de minister het regeerakkoord verder afwerken en ook al een insteek geven voor regeringsonderhandelingen na de verkiezingen van volgend jaar. Wonen was in 2004 een heel grote prioriteit voor de Vlaamse Regering. Daar zijn heel wat middelen voor uit getrokken. Het is de grootste groeier in de Vlaamse begroting. Eens te meer verklaart minister Keulen minister van Wonen te zijn voor de eigenaars, de private huurders, en de sociale huurders. Als minister van Wonen blijft hij waken over de woningkwaliteit. Daarbij wil hij een woonbeleid op maat voeren, in overleg met alle betrokkenen, en op basis van cijfers en informatie.

1.1. Eigenaars

1.1.1. Betaalbaarheid

Betaalbaarheid is een van de grote bekommernissen van vandaag, aldus de minister. Vastgoed is duur geworden. Toch worden ieder jaar weer meer bouwvergunningen afgeleverd. Het Steunpunt Ruimte en

Wonen heeft een onderzoek gedaan over de vraag: ‘wonen wordt onbetaalbaar’, is dat wel zo? Naar het blijkt, wordt de duurte van het vastgoed en van nieuwbouw gecompenseerd door compacter te gaan wonen. Door hard te werken en door de steunmaatregelen van verschillende overheden, slagen nog steeds veel mensen erin hun eigendomsdroom te realiseren. De mensen die voor hun dertigste eigenaar worden is nog altijd een grote groep. 37,8% van de jonge gezinnen van maximum dertig jaar is al eigenaar momenteel.

Het instrument van de sociale lening is daarbij nog altijd een grote steun voor mensen met een bescheiden inkomen om hen boven de betaalbaarheidsdrempel van een eigen woning te helpen. Ook stelt de minister vast dat heel veel mensen hun eerste woning niet als de definitieve woning beschouwen maar veeleer als een doorgangswoning. De renovatiepremie wordt daarbij vaak gebruikt als een soort van bouwpremie waarbij men een oude woning koopt, met de renovatiepremie weer geschikt maakt voor huisvesting en waarbij men dan later die gerenoveerde woning verkoopt en met de opbrengst een eigen nieuwe woning bouwt.

1.1.2. De renovatiepremie

De renovatiepremie, die in werking is getreden op 26 maart 2007, noemt de minister een eclatant succes. In de periode maart 2007 – juni 2008 zijn er 25.192 aanvragen ingediend. Daarvan zijn er 15.868 goedgekeurd. De gemiddelde premie bedraagt 6.293 euro, wat volgens de minister door de gegadigden wordt ervaren als heel veel geld. Hij concludeert daaruit dat de renovatiepremie een zeer groot succes is en dat de doelstelling werd gehaald.

In de bouwsector leefde de grote vrees dat de renovatiepremie het zwartwerk in de hand zou werken. Uit een evaluatie blijkt evenwel dat de meest voorkomende werken zijn: buitenschrijnwerk (in 60% van de aanvragen), dakwerken (54%) en sanitair (42%). De werken waarvoor het grootste bedrag in facturen wordt ingediend zijn: buitenschrijnwerk (20%), dak (19%), herindelings- en uitbreidingswerken (12%). Dat zijn veelal ingrepen waarvoor een aannemer wordt ingeschakeld. Het blijkt trouwens dat 91% van de ingediende facturen van geregistreerde aannemers komen. Vooral werken aan vloeren en elektriciteit worden zelf uitgevoerd.

Buitenschrijnwerk en daken zijn niet enkel absolute toppers in uitgevoerde werken, ook wordt 39% van het budget voor deze werken aangewend. Deze

werken wijzen op een structurele verbetering van de woning. Andere belangrijke posten betreffen het sanitair en de centrale verwarming. Ook met deze werken wordt een fundamentele verbetering van de woning gerealiseerd.

Het gemiddeld inkomen van de aanvragers die alleenstaande zijn zonder personen ten laste is 18.269 euro. Het gemiddeld inkomen van de aanvragers die alleenstaande zijn met minstens een persoon ten laste is 20.410 euro. En het gemiddeld inkomen van een samenwonend koppel dat een renovatiepremie aanvraagt, is 34.109 euro. Daaruit leidt de minister af dat de lagere inkomensgroepen ook echt gebruikmaken van de premie. Als men de leeftijd van de aanvragers bekijkt, blijkt 31% tussen 17 en 35 jaar; 45% is ouder dan 45 jaar.

De minister herinnert aan zijn belofte dat men zich aan strakke afhandelingstermijnen zou houden in de procedure van de renovatiepremie. Die belofte is waargemaakt. De gemiddelde termijn tussen indiening en goedkeuring is 107 dagen; dat is korter dan de beloofde drie maanden. De gemiddelde uitbetalingstermijn is 49 dagen, hoewel daarvoor een termijn van vier maanden was vooropgesteld.

In 487 dossiers zijn de aanvragers in beroep gegaan bij het Intern Verzelfstandigd Agentschap-IVA Wonen. Belangrijkste reden voor aanvragers om in beroep te gaan is het uitblijven van een tijdige beslissing door de administratie. Daarnaast blijkt het bezitten of in bezit gehad hebben van een andere woning tot drie jaar voor de aanvraag een belangrijke reden om in beroep te gaan. De minister onderzoekt of hieraan iets kan worden gedaan.

Een andere belangrijke weigeringsgrond gaat over de aanvaarde facturen en de kostprijs van de werken. Aanvragers hebben tot drie jaar de tijd om facturen in te dienen om het minimumbedrag te bereiken, maar dat is niet altijd evident. Dus enerzijds het niet bereiken van het minimumbedrag van 10.000 euro en anderzijds dossiers waarbij de betrokkene niet akkoord gaat met het toegekende bedrag, vormen redenen om in beroep te gaan. Voor beide weigeringsgronden is de aanleiding dat bepaalde facturen niet aanvaard worden.

Het oorspronkelijk budget van 50 miljoen euro voor 2008 is opgetrokken tot 82,3 miljoen euro. Dat is voldoende om alle goedgekeurde aanvragen tijdig te voldoen. Ook voor 2009 is een jaarbudget van 80 miljoen euro ingeschreven. De minister is van oordeel dat dit voldoende zal zijn. Experts verklaren immers

dat nieuwe premies de eerste jaren de meeste aanvragen genereren.

1.1.3. Dakisolatiepremie

Ondertussen heeft de minister in een gezamenlijk initiatief met Energieminister Hilde Crevits een dakisolatiepremie uitgewerkt. Die kwam er na de vaststelling dat nog 800.000 Vlaamse woningen geen dakisolatie hebben. Dat is een derde van het Vlaamse woningbestand. De nieuwe premie wordt geflankeerd door energiescans van minister van Sociale Economie Kathleen Van Brempt.

Vanaf 1 januari 2009 krijgt iedereen die investeert in dak- of zolderisolatie een basispremie van 500 euro. Die premie wordt automatisch toegekend bovenop de premies van de netbeheerders. De voorwaarden zijn: de plaatsing van minimum 50 m² dakisolatie of zolderisolatie, in bestaande woning, die voor 1 januari 2006 aangesloten was op elektriciteitsnet. De vereiste minimale warmteweerstand van de isolatie is 3 m² per kilowattuur.

Aangezien slechte isolatie vaak gepaard gaat met een economisch zwak profiel van de bewoner, wordt er iets extra gedaan voor de sociale doelgroep: een extra premie van Wonen-Vlaanderen, bovenop de premie van 500 euro die aan iedere verbouwer die dakisolatie plaatst, wordt gegeven door het Vlaams EnergieAgentschap. Die premie zal 100, 300 of 500 euro bedragen, naargelang de grootte van het dak. De premie zal automatisch worden verstrekt aan de beschermde klanten van de energieleveranciers. Die premie is er ook voor mensen die in aanmerking komen voor een verbeterings- en aanpassingspremie (VAP). De VAP is bedoeld voor verbeteringen aan bescheiden woningen en voor de lagere inkomens.

Om oversubsidiëring te vermijden zal dakisolatie niet meer subsidieerbaar zijn met de renovatiepremie. Maar dakisolatie wordt wel nog meegerekend in de kosten om de minimuminvestering van 10.000 euro te bereiken. Hoe dan ook moet er bij de start van de nieuwe regering eens een uitgezuiverde inventaris worden gemaakt van alle beschikbare premies, aldus de minister. Het kan niet de bedoeling zijn dat de mensen winst maken met een teveel aan premies.

1.1.4. De verbeterings- en aanpassingspremie (VAP)

De verbeterings- en aanpassingspremie (VAP) blijft bestaan naast de nieuwe renovatiepremie. In 2007 werd aan 9464 personen een VAP toegekend.

1.1.5. De sociale leningen

De minister is van oordeel dat in de huidige regeerperiode enkele zeer goede maatregelen zijn genomen met betrekking tot het stelsel van sociale leningen. Ongeacht de actoren (het Vlaams Woningfonds, VWF, de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen, VMSW, en de Erkende Kredietmaatschappijen, EKM's) zijn ze een stuk aantrekkelijker gemaakt. Dat heeft zijn weerslag op de volumes, die in het algemeen stijgen, behalve bij de EKM's maar dat zal ook verbeteren door de toekenning van een regeringswaarborg. Minister Keulen beklemtoont dat die sociale leningen van belang zijn voor gegadigden die om een of andere reden minder gegeerd zijn als leningklant bij de reguliere banken, bijvoorbeeld alleenstaanden met kinderen.

Door de genomen maatregelen is het marktaandeel van de sociale leningen vergroot tot 4,09% in 2007 (ten opzichte van 3,05% in 2006). Het VWF verstrekke in 2007 2.780 leningen (bijna een verdubbeling in vergelijking met de 1429 leningen in 2006). Het budget is in deze regeerperiode verhoogd van 143 miljoen euro tot 360 miljoen euro. De verhoogde activiteit van het VWF zet zich voort in 2008.

Ook bij de VMSW is de leningactiviteit succesvol. Er werden 1293 sociale leningen toegekend in 2007 (ten opzichte van 1022 in 2006). Toen het toegekende investeringsvolume voor 2007 ontoereikend bleek, is voorzien in extra middelen in 2007 en in 2008. Indien deze trend zich doorzet zal de minister ook in 2009 maatregelen nemen.

Wat de EKM's betreft, was er de vaststelling in 2006 en in 2007 van een dalende leningproductie omwille van de scherpe tarieven van de commerciële kredietinstellingen. Met het besluit van de Vlaamse Regering van 29 juni 2007 is de slagkracht van de sector verhoogd met een gewestwaarborg en door een minimum leningproductie aan de maatschappijen op te leggen. De eerste signalen in 2008 wijzen erop dat de maatregelen van 2007 hun vruchten beginnen af te werpen in 2008. De eerste resultaten tonen aan dat er ook een stijging van het aantal en het bedrag van de sociale leningen mag verwacht worden bij de EKM's in 2008 en 2009.

1.1.6. Verzekering gewaarborgd wonen

De minister kondigt voor binnenkort een oplossing aan ter vervanging van de weggevallen verzekering gewaarborgd wonen. Het contract met Ethias liep definitief af op 31 juli 2008. In het nieuwe systeem

zal het risico dat de verzekering een werkloosheidsval wordt, worden voorkomen. De tegemoetkoming wordt beperkt tot maximaal twee keer 18 maanden.

1.2. Huurders

1.2.1. Huursubsidie

De minister wijst erop dat het budget in de huidige regeerperiode werd opgetrokken van 10 miljoen euro naar 30 miljoen euro. Het stelsel is in fases verruimd vanaf 2007. In 2009 komt er een verruiming van de doelgroep met de personen die reeds vijf jaar op de wachtlijst staan voor het bekomen van een sociale woning. Minister Keulen vraagt wel om een onderscheid te maken tussen woonbehoefte en woonwens. Soms staan kandidaat-huurders jarenlang op de wachtlijst omdat zij alleen zijn ingeschreven voor een zeer specifieke woning. Dat verschijnsel vertekent de wachtlijsten. Daarom is een van de vereisten voor het verkrijgen van een huursubsidie als kandidaat-huurder van een sociale woning dat men geen beperkte woonvoorkeur heeft.

1.2.2. Sociale verhuurkantoren

De minister verklaart een groot voorstander te zijn van de sociale verhuurkantoren (SVK's). Eind 2007 waren er 49 erkende SVK's, waarvan 37 gesubsidieerd. In totaal hadden de SVK's 3868 woningen in beheer eind 2007, beduidend meer dus dan de 2791 woningen in 2004. In 2008 waren SVK's werkzaam in 223 gemeenten ten opzichte van 143 gemeenten in 2004. Voor 2009 streeft de minister 500 extra woongelegenheden in beheer van de SVK's.

De SVK's kregen extra stimulansen in 2008. Een subsidieregeling kreeg een principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering voor energiebesparende investeringen in SVK-woningen. Het betreft een gezamenlijk initiatief met Energieminister Hilde Crevits.

Een studie peilde naar de tevredenheid over het SVK-model bij eigenaars-verhuurders. Het onderzoek toont aan dat het SVK-model werkt. Het biedt de verhuurders alleen maar voordelen. Het neemt de meeste problemen waarmee verhuurders kampen, weg, zoals de verzekerde betaling van de huur,

het onderhoud van de woning, de brandverzekering enzovoort.

1.2.3. Woonbevak

De minister meldt dat men in de afrondende fase zit voor een woonbevak. PMV (Participatiemaatschappij Vlaanderen) werkt daaraan. In een eerste fase wordt er gewerkt met een project- en portefeuillevennootschap (PPV). Zodra PPV voldoende groot genoeg is, komt er een herfinanciering in de vorm van een woonbevak. De oprichting van dochtervennootschap ZENO is goedgekeurd door de raad van bestuur van PMV (begin 2009 operationeel).

ZENO zal woningen in heel Vlaanderen verwerven en verhuren aan particulieren. De focus zal liggen op langetermijncontracten, waardoor de huurprijs verlaagd worden. Er komt ook bijkomende dienstverlening, zoals bemeubelde appartementen. ZENO zal een testproject lanceren gericht op zowel de steden als heel Vlaanderen. Er komen verschillende woontypes met inbegrip van appartementen. In de testfase zullen 100 tot 150 woonheden worden verworven.

1.2.4. Sociale huisvesting

In de sociale huisvesting ziet de minister het als zijn absolute kerntaak het aanbod sociale huurwoningen te verhogen met sterke en professionele partners. Hij is er trots op dat er intussen een gezonde financiële basis is gelegd. Zo is er de eengemaakte financiering (NFS2) gekomen en is de slagkracht van de sociale huisvestingsmaatschappijen versterkt door bijvoorbeeld te streven naar een menging huur-koop. Bij dit alles is gewaakt over de betaalbaarheid voor de huurder.

De minister wijst op de sterke verhoging van de bouwbudgetten voor sociale huisvesting. Zo bedraagt het investeringsprogramma van de VMSW in 2009 451 miljoen euro, te vergelijken met de 227 miljoen euro in 2004. De minister hoopt dat de bouwsector voldoende capaciteit zal hebben om dat investeringsvolume de baas te kunnen. De crisis in de bouw kan dat in de hand werken.

De gestage groei van het socialehuurpatrimonium sinds 2002 blijft zich doorzetten. Intussen is de kaap van de 140.000 socialewoongelegenheden in Vlaanderen gerond. Met de administratie is geprobeerd

de uitvoeringstermijnen van socialehuurprojecten te verscherpen. Men slaagt er momenteel in binnen het jaar projecten in een definitief ontwerp te gieten, aldus de minister.

De minister legt er zich tevens op toe het aanbod van, sociale woningen te verhogen door de private sector te betrekken bij zowel de financiering als de realisatie van sociale woningen. Het grond- en pandenbeleid kan hier belangrijke stimulansen bieden. Intussen zijn er door pps al 149 woningen gebouwd, nog 59 in uitvoering; 29 woningen zijn afgevoerd omwille van verzet van de stad. Met CBO (constructieve benadering van overheidsopdrachten) zijn tot op heden 612 woongelegenheden goedgekeurd of in goedkeuringsprocedure.

Wat de planning van sociale woonprojecten betreft, verwijst de minister naar de Vlaamse Wooncode die voorziet in een planmatige aanpak voor de socialewoningbouw, op basis van wetenschappelijk onderzoek en op basis van lokaal woonoverleg. De middelen worden verdeeld op basis van de behoefte en de noden van de gemeenten. Het departement maakt een meerjarig investeringsprogramma (IP) op basis van deze resultaten van het wetenschappelijk onderzoek en van het lokaal woonoverleg. Op basis van het IP wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma (UP) uitgewerkt door de VMSW. In een eerste fase is er een investeringsprogramma 2008-2010. Nadien volgen er vijfjarige programma's, die aansluiten bij de Vlaamse regeerperioden.

De minister kondigt aan dat hij binnenkort zal uitpakken met huisbewaarders in de sociale huisvesting. Het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juli 2008 is goedgekeurd betreffende de erkenning van initiatieven huisbewaarder in de sociale huisvesting in het kader van de lokale diensteneconomie (in samenwerking met minister van Sociale Economie Kathleen Van Brempt).

De financiële toestand in de sociale huisvesting is lang een belangrijk pijnpunt geweest, zegt de minister. De laatste jaren is evenwel een duidelijke verbetering vastgesteld, zowel in de evolutie van de liquide middelen als van het resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening. De financiële verbetering is het gevolg van verschillende inspanningen. Er is het professioneler financieel beheer van SHM's. Er zijn de verhuursubsidies geweest van 11.000.000 euro sinds 2003. Die subsidie was slechts een tijdelijke oplossing in afwachting van een structurele oplossing, en die is

er gekomen met het NFS2. Het nieuwe financieringssysteem NFS2 verzekert een sluitende financiering vanaf 2008. Het NFS2 is een tweedelig financieringssysteem dat bestaat uit een lening van 0% op 33 jaar voor de aankoop van een grond, een woning, voor de sloop en de bouw en renovatie van een woning, en vervolgens een jaarlijkse gewestelijke sociale correctie (GSC) per SHM, berekend als het verschil tussen de inkomsten en de reële of genormeerde uitgaven van de SHM.

In het kader van samenwerking en beter beheer van de sociale huisvestingsmaatschappijen zal het aantal maatschappijen verminderen, aldus de minister. Die beweging is al aan de gang. In 2008 zijn er 105 SHM's: 82 huurmaatschappijen, 12 koopmaatschappijen en 11 gemengde maatschappijen. In 2004 was dat nog: 115 SHM's: 92 huur-, 17 koop- en 6 gemengde maatschappijen.

Op 6 juni 2008 is er de fusie geweest van vier SHM's in Antwerpen: Huisvesting, De Goede woning, Onze Woning en Perisfeer, die samen 'Woonhaven Antwerpen' vormen met een patrimonium van ongeveer 18.000 woningen.

In het bestuursakkoord van de stad Gent is er ook sprake van een fusie tussen minimaal de SHM's waarin de stad Gent hoofdaandeelhouder is en de woondienst van de stad Gent zelf. In het Meetjesland hebben de SHM's Elk Zijn Dak uit Zomergem en de Meetjeslandse Bouwmaatschappij uit Eeklo een tijdelijke samenwerkingsovereenkomst afgesloten tot aan de eerstkomende erkenningsronde.

Als volgende stap in de professionalisering kondigt de minister een nieuwe erkenningsronde van SHM's aan. Het Steunpunt Ruimte en Wonen is een onderzoek aan te doen naar goed onderbouwde criteria voor de erkenning van de SHM's. Het onderzoek loopt af in december. Hetzelfde Steunpunt Ruimte en Wonen heeft in een werkgroep een voorstel uitgewerkt met betrekking tot erkenningen. In die werkgroep zaten onderzoekers, vertegenwoordigers van de administratie en vertegenwoordiging van VVH, de koepel van de huurmaatschappijen, en VLEM, de koepel van de koopmaatschappijen. Het doel van de erkenningen is naast toezicht op wettelijkheid (door het IVA Inspectie) ook toezicht te houden op de geleverde prestaties van SHM's. Daartoe wordt een prestatiemeetsysteem uitgewerkt met erkenningscriteria en minimumcriteria zoals de beschikbaarheid aan woningen (uitvoering van het UP), de kwaliteit

van de woningen (renovatie- en onderhoudsplanning, visie over het patrimonium enzovoort), goed beheer en kostenefficiëntie (financiële planning, financiële leefbaarheid, kostendekkende regie, huurachterstal, leegstand enzovoort), interne controle, leefbaarheid (samenwerkingsverbanden met welzijn, het gemeentelijk toewijzingsreglement enzovoort), dienstverlening en communicatie (naar de klanten, het beleid, bewonersparticipatie).

De minister schetst het verloop van de erkenningsronde als volgt. Een visitatiecommissie bestaande uit onafhankelijke experts zal oordelen of de geleverde prestaties van een SHM beantwoorden aan de basisvereisten van de erkenningscriteria. De SHM's worden om de vier jaar beoordeeld. Een SHM kan zich verdedigen in de visitatiecommissie. In december gaat de erkenningsronde van start met vijf testvisitaties (twee huurmaatschappijen, twee koopmaatschappijen en een gemengde maatschappij). Die test moet de haalbaarheid van de procedure toetsen en de erkenningscriteria verfijnen. De minister beklemtoont dat het erkenningsbesluit, dat begin 2009 mag worden verwacht, een groepspad zal zijn van vier jaar met tussentijdse evaluaties.

Het kaderbesluit sociale huur is in werking getreden op 1 januari 2008 en is ondertussen al bijgestuurd. Zo is er een wijzigend kaderbesluit sociale huur principieel goedgekeurd op 14 november 2008, dat een oplossing biedt voor technische knelpunten en praktische uitvoeringsproblemen. De minister geeft als voorbeeld de mogelijkheid tot voorrang bij mantelzorg. Het is onrechtvaardig dat inwonenden die mantelzorg verlenen aan een sociaal huurder de woning moeten verlaten op het moment dat de sociale huurder sterft.

De minister maakt zich sterk dat de gemiddelde reële huurprijs in 2009 niet zal stijgen.

Minister Keulen trekt nogmaals de aandacht op de energiekorting voor sociale huurders. Einde 2007 heeft de VMSW opnieuw de energiemarkt bevraagd om prijsgunstige tarieven voor elektriciteit en aardgas te bedingen voor de sociale huurders en kopers. Het bleek dat ESSENT het gunstigste energieaanbod had. De gegadigden kunnen bij die leverancier tot 80 euro korting op jaarbasis bekomen. Einde mei 2008 waren reeds meer dan 700 gezinnen in de sociale huisvesting ingeschreven. De actie nog loopt tot 2011. De minister preciseert dat veel sociale huurders al genieten van het sociale tarief, dat al op zichzelf lager is dan die korting.

Wat het professioneel toezicht op de SHM's betreft, herinnert de minister eraan dat op 1 januari 2009 de taken van de VHM-commissarissen, die dat deden in bijberoep, volledig worden overgedragen aan professionele, voltijdse toezichthouders. Het agentschap (IVA Inspectie) zal over 20 toezichthouders beschikken. Die toezichthouders zullen controle houden over de SHM's en de andere woonactoren zoals VMSW en de SVK's. De toezichthouders veranderen om de vijf jaar van woonactor, om een identificatie tussen de toezichthouder en de te controleren maatschappij te voorkomen. Tot nu toe was de enig mogelijke sanctie voor een actor de intrekking van de erkenning. De sanctiemogelijkheid is nu gedifferentieerd met administratieve boetes.

Wat de bewaking van de woonkwaliteit betreft, is de minister er nog altijd trots op dat hij het aantal inspecteurs heeft kunnen vergroten tot het aantal dat de administratie vroeg. Met het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2007 beschikt de Wooninspectie over een aantal nieuwe juridische instrumenten om huisjesmelkers beter aan te pakken en hebben de lokale actoren meer armslag gekregen in de uitoefening van de procedure. Een heel belangrijk instrument is de herstellvordering bij de rechtbank, die de verhuurder kan verplichten werken uit te voeren. In het afgelopen jaar zijn de eerste herstellvorderingen opgesteld en ingeleid bij de parketten. Momenteel werden reeds 125 herstellvorderingen opgesteld.

De Vlaamse Wooninspectie trad in het verleden vooral op tegen huisjesmelkers in grote steden; nu is zij performant over heel Vlaanderen.

Naar de populaire tv-serie noemt de minister de aanpassing van het Kamerdecreet inzake oppervlakenormering en minimumhoogte van de kamers voor seizoensarbeiders: het Kataraktdecreet. Hoewel de nieuwe regeling aanvankelijk vooral bedoeld was voor de land- en tuinbouwsector (fruitteelt), ziet de minister ook toepassingen in de bouwsector waar onder meer heel wat Poolse arbeiders op seizoensbasis zijn komen werken.

1.3. Woonbeleid op maat

1.3.1. Het lokaal woonbeleid

Het ondersteunen van het lokale woonbeleid vindt de minister heel belangrijk. Wonen is vaak nog een

witte vlek in het beleid van sommige, veeleer landelijke gemeenten. De administratie voor wonen wordt nog te veel beperkt tot ruimtelijke ordening, het afleveren van bouwvergunningen enzovoort. Met het lokaal woonbeleid kan men op een intergemeentelijke manier ertoe komen dat de betrokken gemeenten de regisseur worden van het lokaal woonbeleid.

Het subsidiekader wordt geboden door het besluit van de Vlaamse Regering van 21 september 2007 over de subsidiëring van projecten van lokaal woonbeleid. Reeds twaalf subsidieaanvragen zijn goedgekeurd.

1.3.2. Specifieke aanpak van de Vlaamse Rand

In heel Vlaanderen is het wonen duur geworden, maar in de Vlaamse Rand zijn de prijzen exorbitant, aldus de minister. Met de kredieten van Vlabinvest kan daaraan iets gedaan worden. In 2008-2009 zijn in de Vlaamse Rand in totaal 255 woningen gepland, waarvan 91 met Vlabinvest-financiering – de rest zijn gewone sociale woningen.

Ook in algemene huisvestingsreglementering is er aandacht voor het Vlabinvestgebied. Op 1 september 2008 werd de maximale aankoopwaarde voor het bekomen van sociale lening bij de VMSW in Vlabinvestgebied verhoogd met 10%. In gemengde projecten kan ook verwervingssubsidie bekomen worden indien het project voor maximaal 50% gefinancierd wordt met middelen van Vlabinvest. En een aanvraag van een subsidie voor infrastructuur is ook mogelijk geworden, hoewel dat normaal alleen geldt voor zuivere sociale huisvestingsprojecten.

1.3.3. Duurzame en energiezuinige woningen

De minister herhaalt dat voor duurzaamheid de sector van de sociale huisvesting een voorbeeld is. Dat vindt hij ook nodig omdat in de sociale huisvesting de bewoners zitten die over de meest krappe budgetten voor energie beschikken. In de sociale huisvesting is er de actie vervanging van oude cv-ketels door hoogrendementstoestellen. De premie bedraagt 800 euro per ketel. De actie loopt tot eind 2009. Tussen 2006 en midden 2008 zijn meer dan 2300 oude ketels vervangen. Minstens 1400 toestellen worden vervangen in de komende maanden. Daarvoor is een bijzonder budget van 940.000 euro ingeschreven.

Voorts zullen 7 miljoen euro REG-gelden (rationeel energiegebruik) aangewend worden voor een tegemoetkoming voor dakisolatie voor SHM's. In de nieuwe ontwerponderichtingen van de VMSW staan geïntegreerde ontwerpen, duurzaam wonen en toegankelijkheid centraal.

Begin 2009 komen er drie proefprojecten met passiefwoningen: negen woningen in Booischot, vijf woningen in Lanklaar, en vijf woningen in Wachtebeke. In de bouwsector is er momenteel nog te weinig ervaring met dergelijke woningen, en ze zijn ook meer dan 30% duurder dan andere woningen. Het doel van de proefprojecten is inzicht te krijgen in de kostenefficiëntie en in de haalbaarheid van de projecten en om effectieve verbruiken te meten.

De minister geeft ten slotte een overzicht van de energiepremies voor particulieren waarbij hij rechtstreeks is betrokken. Energiebesparende maatregelen worden gestimuleerd door het subsidiëren van specifieke werken in de verbeterings- en aanpassingspremie (isolatie dak en gevel, dubbele beglazing), de renovatiepremie (isolatie dak, thermische isolatie aan de buitenmuren en andere), de dakisolatiepremie, en de SVK-energiepremie. Daarnaast zijn er ook nog heel wat subsidiërende energie-initiatieven van andere ministers in de Vlaamse Regering en van andere instanties. Bij wijze van boutade zegt de minister: "Als het op rendement aankomt, kunt u vandaag beter investeren in isolatie dan op de beurs".

1.3.4. Denktank Wonen-Welzijn

In het kaderbesluit sociale huur is een voorstel opgenomen tot afbakening van het basispakket sociale begeleiding door de sociale verhuurder. Een halve sociale assistent per 500 woningen wordt bij de sociale huisvestingsmaatschappijen gefinancierd door de Vlaamse overheid. Er zijn ook afspraken gemaakt rond verantwoordelijkheden in een doelgroepenplan, waarbij de welzijnsactoren mee rond de tafel zitten. Als voorbeeld wijst de minister naar de begeleiding door welzijnsinstellingen van ex-psychiatrische patiënten in de sociale huisvesting, een noodzaak voor de leefbaarheid in de wooncomplexen en wijken.

Hij kondigt aan dat de Denktank Wonen en Welzijn wordt hernieuwd, op gezamenlijk initiatief met Welzijnsminister Steven Vanackere. In eerste instantie zal

worden gewerkt rond twee thema's: de begeleiding van sociale huurders en het doelgroepenbeleid.

1.3.5. *Levenslang wonen en aanpasbaar bouwen*

De minister hecht eraan dat het bouwconcept levenslang en aanpasbaar wonen een ruimere verspreiding kent. In de nieuwe concept- en ontwerprichtlijnen (C2008) van de VMSW komt een hoofdstuk over onderwerpen als rolstoelbezoekbaar bouwen, aanpasbaar bouwen, bouwen voor ouderen, aangepast bouwen, en toegankelijkheid van gemeenschappelijke delen van een woongebouw.

Er is een open oproep gelanceerd voor sensibiliseringsprojecten (informatie en sensibilisatie over het concept levenslang wonen). Dertien ingediende projecten werden goedgekeurd voor een bedrag van 825.000 euro. Het ging om projectaanvragen van lokale en provinciale besturen, verenigingen en private ondernemingen.

Ook vzw ENTER werd geselecteerd. ENTER mocht een volledig nieuwe ontwerp-gids levenslang wonen opstellen in samenwerking met relevante partners (agoria, centrum duurzaam bouwen, VMSW enzovoort). Daarbij omvatte het gesubsidieerde project ook het aanmaken van promotie- en informatiemateriaal, het organiseren van studiedagen en het uitbouwen van een netwerk voor bouwadvies en vorming.

1.3.6. *Beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek en gegevensverzameling*

De minister vraagt aandacht voor de werking van het Steunpunt Ruimte en Wonen. Hij is van oordeel dat het steunpunt uitstekend werk verricht. Toen hij in 2004 aantrad, stelde hij vast dat er nauwelijks betrouwbare gegevens bestonden over wonen. De leemte is thans grotendeels gevuld.

Het steunpunt heeft als basisopdracht in de periode 2007-2011 analyse en dataverzameling, voortwerken aan woonsurvey (geconcentreerd op vraagzijde en aanbodzijde), en kwantitatieve analyses (betaalbaarheid, kwaliteitsproblemen) combineren met kwalitatieve analyses (over het functioneren van de woningmarkt, woonkeuzes en woontrajecten). Voor 2008-2009 zijn er bovendien een aantal adhoc-opdrachten, zoals het opstellen van een advies over een eventuele defederalisering van de huurwetgeving.

1.4. Begroting 2009

Als blikvangers met betrekking tot wonen op de begroting 2009 somt de minister volgende posten op. Het krediet voor de renovatiepremie (BA 5307), 80.000.000 euro, betekent een structurele verhoging met 30.000.000 euro. Daarnaast wordt voorzien in extra middelen voor dakisolatie: 45.000.000 euro.

In het programma sociale huurwoningen (BA 5111) is 27.000.000 euro extra opgenomen in kader van het grond- en pandenbeleid. Het volume stijgt met 66.607.912 euro en bedraagt in 2009 451.084.845 euro.

Voor infrastructuur (BA 5107) is er behalve de 30.652.000 euro in de reguliere begroting via provisie ook nog eens 15.000.000 euro extra ingeschreven.

De rentetoeelage Vlaams Woningfonds (BA 31.01) stijgt met 4.946.000 euro. Het krediet voor 2009 bedraagt 40.519.000 euro. De stijging is het gevolg van een sterke verhoging van de machtiging van het Vlaams Woningfonds in deze regeerperiode (van 143.000.000 euro in 2004 naar 360.271.000 euro in 2009).

Het budget voor de sociale verhuurkantoren (BA 33.62) stijgt met 806.000 euro tot 6.345.000 euro.

Het krediet voor ondersteuning van het lokaal woonbeleid (BA 3364) stijgt met 985.000 euro tot 4.750.000 euro.

Voor de huursubsidies (BA 3403 oud en BA 3405 nieuw) is in totaal 30.304.000 euro ingeschreven.

2. BESPREKING

2.1. Algemene opmerkingen

De heer *Christian Verougstraete* vindt de beleidsbrief een degelijk werkstuk dat een uitgebreid beeld geeft van het woonbeleid. In tegenstelling tot de vorige regeerperiode waarin de verschillende ministers verantwoordelijk voor wonen elkaar opvolgden, kent het beleid nu continuïteit. Dat zorgt voor resultaten: volgens de minister is 87 percent van de plannen uit het regeerakkoord gerealiseerd. De minister slaagt erin een gezond evenwicht te vinden tussen de belangen en verplichtingen van huurders en eigenaars.

Mevrouw *Dominique Guns* herhaalt dat de realisatiegraad van 87 percent het goede beleid van de minister bewijst.

Mevrouw *Veerle Heeren* vindt de beleidsbrief ook een interessant instrument. Hij biedt een goede samenvatting van het beleid van de voorbije vier jaar. Heel wat aspecten van het regeerakkoord, de renovatiepremie, de huursubsidie, het sociale huurbesluit, het nieuwe financieringssysteem, zijn uitgevoerd. Het lid laat in het midden of ze altijd even tevreden is over de wijze van uitvoering.

Ook de heer *Gino De Craemer* vindt de realisatiegraad van 87 percent positief. Er moet nog een en ander gerealiseerd of uitgewerkt worden; daarom is het goed dat het budget blijft stijgen zoals het al continu gestegen is sinds 2004. Spreker is van oordeel dat er in het beleidsdomein wonen al veel is gerealiseerd, maar toch dient er nog een en ander bij te komen. Nu komt het erop aan voldoende tijd vrij te maken voor evaluatie, onder meer van de renovatiepremie, van het sociale huurbesluit. Zo is tijdige bijsturing mogelijk, vooraleer nieuwe initiatieven op te starten. Het is trouwens al laat op de regeerperiode. De focus moet blijven liggen op kwalitatief en duurzaam wonen.

Mevrouw *Michèle Hostekint* somt de belangrijke realisaties van de regeerperiode op. Wonen en vooral betaalbaar wonen zijn al enige tijd belangrijke thema's op alle beleidsterreinen. Het lid hoopt dat de aandacht ervoor alleen maar zal toenemen. Er is al heel wat gerealiseerd, nooit waren er meer sociale woningen, nooit hadden meer mensen een eigen woning. Er is echter een keerzijde. Voor een steeds groter wordende groep mensen is wonen en dan vooral betaalbaar wonen een probleem. Ze zullen nooit een eigen woning kunnen verwerven. Het gaat vooral over heel kwetsbare mensen: ouderen, alleenstaanden, eenoudergezinnen. Zij moeten procentueel een veel te hoog aandeel van hun inkomen spenderen aan huur. Voor hen is een betaalbare woning cruciaal om te ontsnappen aan armoede. Het beleid moet vooral aandacht hebben voor die groep.

De minister wijst op de vorderingen van het woonbeleid. Samen met de geplande maatregelen voor de rest van de regeerperiode vormen die een mooie balans. In antwoord op de opmerkingen over betaalbaar wonen, wijst de minister erop dat 80 percent van de woonbegroting rechtstreeks of onrechtstreeks naar de sociale huisvesting gaat.

2.2. Eigenaars

2.2.1. Eigenaars: algemene opmerkingen

De heer *Christian Verougstraete* steunt het beleid inzake eigendomsverwerving omdat het zoveel mogelijk mensen stimuleert om eigenaar te worden van hun woning. Het bezit van een onroerend goed is immers de beste waarborg voor de oude dag.

Mevrouw *Vera Dua* betwist dat de heer Keulen minister van Wonen is voor de sociale huurders, de private huurders en de eigenaars. Hij is een goed minister voor de eigenaars en doet inspanningen voor de sociale huisvesting. Er gebeurt echter veel te weinig voor de huurders. Het gevolg is inderdaad dat het aantal eigenaars toeneemt. Op zich is dat geen slechte zaak, maar de huurmarkt, de private huurmarkt in het bijzonder, wordt zo gemarginaliseerd dat in vele gevallen de ellende ongelofelijk groot is. Dat is stilaan zelfs het geval op het platteland. De cijfers bewijzen het. Ondanks de inhaaloperatie voor de sociale huisvesting, is het niet mogelijk om het probleem met meer sociale huurwoningen in een paar decennia volledig op te lossen.

Er wordt 30 miljoen euro vrijgemaakt voor huursubsidies. Mevrouw Dua vergelijkt dat bedrag met de fiscale voordelen voor de eigenaars. De federale fiscale aftrek bij de verwerving van een eigendom is een goede zaak, maar kost 2,6 miljard euro per jaar. Ook aan diverse premies worden veel middelen besteed. Eigenaars worden dus ongelofelijk in de watten gelegd, maar een bepaalde bevolkingscategorie die in de steden tussen de 30 en de 40 percent bedraagt, zal het zich nooit kunnen permitteren een huis te kopen. Het lid roept de minister op om ook minister van de huurders op de private markt te worden.

Er gebeurt wel veel voor de private huurmarkt, verklaart minister *Marino Keulen*. Niet alleen zijn de huursubsidies verdrievoudigd. Het bereik van de SVK's is vergroot. De minister wijst op de Vlaamse Wooninspectie, de woonreglementering, de boetes, de herstellvordering, de herhuisvestingsverplichting, de renovatiepremie enzovoort.

CD&V vindt eigendomsverwerving heel belangrijk, aldus mevrouw *Veerle Heeren*. Het is immers de tweede pensioenpijler en een spaarboek voor veel senioren. Dat betekent niet dat CD&V geen oog heeft voor de huurders.

De *minister* stipt nog aan dat als de mensen massaal woningen bouwen en kopen, dat komt omdat ze hard werken maar ook omdat de overheid daar gigantisch in investeert, onder andere met de federale woonbonus, de Vlaamse renovatiepremie. 35 percent van de mensen die daar een beroep op doet is tussen de 17 en 35 jaar. Zij gebruiken de renovatiepremie dus als een soort bouwpremie. De forse verlaging van successie-, registratie- en schenkingsrechten, vertaalden zich meteen in een boost van de vastgoedsector.

2.2.2. Verzekering gewaarborgd wonen

In een periode van werkonzekerheid acht de heer *Christian Verougstraete* de verzekering gewaarborgd wonen belangrijk. De spreker kijkt uit naar het voorstel van de minister ter zake. De verzekering gewaarborgd wonen moet volgens mevrouw *Veerle Heeren* betaalbaar blijven. Het huidige systeem is gekoppeld aan arbeid. Het is niet realistisch het systeem uit te breiden tot de huurders. De verzekering gewaarborgd wonen houdt volgens de *minister* een relatief klein risico in dat mensen zich gaan nestelen in de werkloosheid. Daarom wordt in de nieuwe formule een activering door de VDAB inbegrepen.

Een eerste beleidsdoelstelling is het verlagen van drempels voor eigendomsverwerving. Naast de succesvolle renovatiepremie past ook de verzekering gewaarborgd wonen in die doelstelling, aldus de heer *Gino De Craemer*. Nu is het nog niet duidelijk hoe die voortgezet wordt. Een stopzetting valt moeilijk te rijmen met het gewijzigde ontwerpbesluit en het woonbeleid van de Vlaamse Regering. Maar een oplossing moet volgens N-VA in de eerste plaats jonge mensen vlotter laten kiezen voor de verwerving en/of renovatie van een eigen woning. Dat is immers de beste waarborg tegen armoede. Een uitbreiding van de verzekering gewaarborgd wonen tot de huurmarkt, zoals sp.a wenst, past niet in die optie. Een uitbreiding van de verzekering zou veeleer aanzetten tot blijven huren. Sp.a dreigt met hun eis tot uitbreiding een contraproductief effect te ressorteren en de drempelverlagende verzekering voor hypothecaire leners onbetaalbaar te maken. Als de verzekeringsmarkt faalt in het aanbieden van een verzekeringswaarborg voor hypothecaire leners, moet de Vlaamse overheid misschien zelf zo'n verzekering uitwerken, enigszins vergelijkbaar met de Vlaamse Zorgverzekering, aldus de heer De Craemer.

Wonen is duur en neemt een flinke hap uit het doorsnee gezinsbudget. Toch zijn er nooit meer mensen in staat geweest om een eigen woning te verwerven. 75 percent van de Vlamingen is eigenaar van zijn woning. De Vlaamse overheid heeft die eigendomsverwerving op tal van manieren gesteund. Dat is de beste garantie op een veilige oude dag. Net om die reden vindt mevrouw *Michèle Hostekint* het zo belangrijk dat er een oplossing komt voor de verzekering gewaarborgd wonen. Leden van de commissie doen sceptisch over het voorstel van sp.a om de verzekering gewaarborgd wonen uit te breiden tot de huurders. Dat verbaast het lid vooral van mevrouw Heeren want haar partijgenote Cindy Franssen deed een gelijklopend voorstel. Huurders vormen de meest kwetsbare groep. Daarom is het belangrijk dat die ook woonzekerheid hebben. De minister zal binnen de twee weken een oplossing geven voor de verzekering gewaarborgd wonen, misschien kan hij nu al een tipje van de sluier oplichten.

De *minister* zal heel binnenkort een oplossing voor de verzekering gewaarborgd wonen aan de regering voorstellen. Dat is een belangrijk instrument om mensen te overhalen tot het kopen van een woning. De verzekering helpt immers om moeilijkere periodes van werkverlies te overbruggen. Veel belangstelling was er niet voor de gratis verzekering.

Er is heel wat te zeggen voor een verzekering gewaarborgd huren. De verhuursector werkt zelf momenteel aan een soort verzekering om verhuurders te beschermen bij wanbetaling. Een verzekering gewaarborgd huren zou tientallen miljoenen euro per jaar kosten. Als dat een beleids optie wordt, moet er geld voor gevonden worden. Het zwak economisch profiel van de huurder, het grote aantal verhuizingen enzovoort, zijn extra hindernissen. Zelfs als er budgetten waren, zou het niet gemakkelijk zijn om het praktisch te organiseren.

2.2.3. De premies

De heer *Christian Verougstraete* vindt niet alleen het stimuleren van het bezit belangrijk, maar ook de instandhouding en de kwaliteitsverbeteringen aan de woning. De nieuwe renovatiepremie en de actualisering van verbeterings- en aanpassingspremies passen daarin. Voorheen scoorde Vlaanderen niet zo goed op dat vlak, maar nu is er duidelijk verbetering merkbaar. Ook het beleid inzake levenslang en energiezuinig wonen, draagt de goedkeuring van

het lid. Eigenaars kunnen een renovatiepremie aanvragen als ze hun woning voor minimaal negen jaar verhuren aan een sociaal verhuurkantoor. Die premie is niet gebonden aan inkomensgrenzen waardoor ze een belangrijke stimulans is. De private huurmarkt heeft natuurlijk dringend behoefte aan stimuli om de kwaliteit van de te huur aangeboden onroerende goederen te verbeteren. Ook op dat vlak evolueert het beleid in de goede richting.

De renovatiepremie wordt uitgebreid tot de eigenaars-verhuurders die verhuren aan een sociaal verhuurkantoor. Mevrouw *Dominique Guns* vindt het spijtig dat de renovatiepremie niet wordt uitgebreid tot alle eigenaars-verhuurders. Spreekster vindt het jammer dat de verbetering- en aanpassingspremie (VAP) afhankelijk is van inkomensgrenzen. Ook de verzekering voor gewaarborgd wonen en de renovatiepremie zijn daaraan gebonden. Dergelijke inkomensgrenzen houden het gevaar in dat mensen met een lager inkomen zich in de werkloosheid nestelen. Vaak zijn ze immers beter af met hun werkloosheidsuitkering en dergelijke premies, niet alleen op gebied van wonen trouwens, dan met een loon, dat hen net boven de inkomensgrenzen brengt. Dat is de reden waarom het lid gekant is tegen inkomensgrenzen van subsidies.

De renovatiepremie kost nu al 80 miljoen euro; als die uitgebreid wordt door een verruiming van de rechthebbenden, moet de *minister* op zoek gaan naar bijkomende budgetten. Wat de inkomensgrenzen van de VAP betreft, wijst de minister erop dat woonkwaliteit en inkomen vaak samenhangen. Het zijn vaak de mensen die het zich kunnen permitteren die investeren in energiezuinige ingrepen. Via premies, fiscale aftrek enzovoort, tracht de overheid die te populariseren. Dan zijn inkomensgrenzen nodig. Het zijn vaak mensen met een kleiner inkomen, die de renovatiepremie aanvragen. De inkomensgrenzen sluiten trouwens de middengroepen niet uit, aldus minister Keulen.

Mevrouw *Vera Dua* heeft haar bedenkingen bij de dakisolatiepremie. De premie voor de dakisolatie, die volgens haar enkel voor de private sector geldt, bedraagt 500 euro voor 50 m². Een doe-het-zelver kan degelijke isolatie aankopen voor 200 euro. Hij moet geen facturen indienen en het valt te verwachten dat de controle beperkt zal zijn. Het lid is voor hoge isolatiepremies. Ze heeft geen problemen met een volledige vergoeding van de kosten, maar winst maken is toch ook niet nodig. Minister *Marino Keulen* ver-

klaart niet over een nacht ijs te zijn gegaan. Als een geregistreerde aannemer 50 m² dak isoleert, moet de eigenaar nog 100 euro zelf betalen. Dat bedrag heeft hij na één winter terugverdiend. Binnenkort moeten alle premies geïnventariseerd en geëvalueerd worden. Het is zeker niet de bedoeling van de minister te oversubsidiëren. Dat was trouwens het doel van de uitzuivering van de renovatiepremiestelsel. Mevrouw *Vera Dua* wijst erop dat het verhaal ondertussen wel de ronde doet en dat burgers vinden dat de regering niet heel slim bezig is.

De renovatiepremie is voor mevrouw *Veerle Heeren* een instrument dat permanent moet worden bijgestuurd. De renovatiepremie is geëvalueerd; de *minister* heeft de gegevens van die evaluatie bekend gemaakt in zijn uiteenzetting. Mevrouw *Veerle Heeren* heeft begrepen dat alle premies voor het energiezuinig maken van de woning uit de renovatiepremie zullen worden gelicht. Het klopt dat eigenaars winst kunnen maken met energiemaatregelen. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het is nodig dat de volgende jaren grondig te evalueren. Als de dakisolatie geplaatst wordt volgens de premievoorwaarden, kan een aanvrager geen winst maken op de dakisolatiepremie, herhaalt de *minister*. Het is wel de bedoeling dat een aanvrager de eventuele bijkomende kosten op één winter terugverdiend.

Mevrouw *Michèle Hostekint* vindt het goed dat eigendomsverwerving gesteund wordt; het komt er alleen op aan niet te eenzijdig daarop in te zetten. De renovatiepremie heeft een overdonderend succes. Het is een duurzame maatregel om de kwaliteit van woningen te verbeteren, en komt dus ook de volgende generaties ten goede. Hij draagt bij tot de woontechnische kwaliteit, komt tegemoet aan de wijzigende woonbehoeften, stimuleert milieuvriendelijke maatregelen en maakt de stadskernen aantrekkelijker. Door al die renovatie-inspanningen is een segment van de woonmarkt wel onder druk komen te staan. De stimulerende maatregelen zorgen ervoor dat het aanbod betaalbare woningen, vaak oudere en dus goedkopere woningen, beetje bij beetje is afgekald. Het aanbod betaalbare woningen is zelfs stilaan gemarginaliseerd. Naast de verhoging van het aantal sociale woningen zijn er dan ook bijkomende inspanningen nodig op de private huurmarkt.

Volgens mevrouw *Vera Dua* kunnen huurders geen aanspraak maken op de premie. Minister *Marino Keulen* ontkent dat: de dakisolatiepremie geldt zowel voor verhuurders als voor huurders. Toch is het vol-

gens mevrouw *Vera Dua* niet evident voor een huurder om te investeren in een huis dat hij niet bezit. Het is zelfs zo dat sommige sociale huurders geen toestemming krijgen om te investeren in energiezuinige maatregelen. De SHM's zouden zelfs beweren dat de huurders niet in aanmerking komen voor premies. Minister *Marino Keulen* wil graag in kennis gesteld worden van die gevallen. Vaak gaat het om misverstanden. Hij geeft het voorbeeld van huurders die de roosters dichtplakten om zo de koude buiten te houden, terwijl een goede ventilatie net nodig is voor een goede isolatie en voor het voorkomen van schimmels. Mevrouw *Vera Dua* verwijst naar het algemene reglement van veel maatschappijen waarin staat dat huurders niet te veel mogen doen in hun woning.

De heer *Ward Kennes* waarschuwt voor een wildgroei van weliswaar zinvolle premies. Het lid pleit voor een loket dat duidelijke informatie geeft over premies voor vastgoed. Er bestaat al een website Premiezoecker, maar dat is onvoldoende. Zelfs voor ambtenaren is het niet altijd duidelijk. Dat leidt soms tot vervelende problemen zoals mensen die een VAP aanvragen in de waan dat zij de veel grotere renovatiepremie hebben aangevraagd waarop zij recht hebben.

Er bestaan in Vlaanderen 2000 premies die te maken hebben met wonen, zegt de *minister*. De meeste komen van andere beleidsniveaus, het lokale, het provinciale en het federale. Goed informeren is belangrijk. Vlaanderen doet dat voor zijn eigen beleidsniveau, maar het federale niveau heeft momenteel maar net voldoende middelen voor de elementaire werking. Misschien moet het Vlaanderen meer ruimte geven om daarover een beleid te voeren. De energiestijgingen hebben de overheid ertoe genoopt mensen aan te zetten om zuinig om te springen met energie. De beste manier om gedrag te remediëren, zijn premies.

2.2.4. Grond- en pandenbeleid

In het ontwerp van decreet grond- en pandenbeleid legt de Vlaamse Regering activeringsmaatregelen vast om beschikbare kavels, gronden en woningen op de markt te brengen. Ook voor de heer *Gino De Craemer* is betaalbaar wonen een prioriteit. Jonge gezinnen en sociaal zwakkeren moeten vaak de gemeente waar ze wonen verlaten wegens de stijgende grond- en woningprijzen. Het is belangrijk dat de politiek blijft zoeken naar manieren om jonge en minder kapitaalkrachtige inwoners de kans te geven

om in eigen streek te blijven wonen. Hopelijk komt het nieuwe decreet daaraan tegemoet.

Voor mevrouw *Veerle Heeren* blijft de grote uitdaging extra sociale huurwoningen. De regering bespreekt momenteel het grond- en pandenbeleid. De aanzet voor 45.000 bijkomende sociale woningen is gegeven, alsook voor een gelijkaardige uitbreiding van koopwoningen en kavels. Het moment is gekomen om te beslissen, anders komt er geen grond- en pandenbeleid meer in deze regeerperiode. Het lid roept de minister op om zijn been stijf te houden; het grond- en pandenbeleid is immers noodzakelijk voor het woonbeleid, niet alleen voor de sociale huursector maar ook voor de sociale koopsector en de sociale kavels. Als de stad Antwerpen blijft beweren dat het geen socialehuurwoningen meer wil, maar extra inspanningen wil doen voor de sociale koopsector, moet dat verankerd worden in het Grond- en pandendecreet. De vastgoedsector heeft zelfs een studie uitbesteed om bepaalde voorstellen te ontcrachten. De vastgoedsector heeft de sociale sector nodig. Toch blijft die sector argwanend staan tegenover de sociale sector. De druk en de arrogantie van de vastgoedsector is soms zeer groot.

De *minister* heeft het Grond- en pandendecreet verdedigd bij de vastgoedsector. Hij zal dat blijven doen en blijft erbij dat een aantal gemeenten dat te weinig hebben gedaan, waardoor ze hun problemen geëxporteerd hebben naar de aanpalende stad of grootstad. Het is belangrijk om voor het nieuwe decreet een draagvlak te creëren. Het is gemakkelijk grote cijfers voorop te stellen en er voldoende budgetten voor vrij te maken, de aantallen daadwerkelijk realiseren is echter een andere kwestie. Het is zelfs al moeilijk aannemers te vinden die een offerte willen indienen.

2.2.5. Sociale leningen

Mevrouw *Dominique Guns* herinnert aan een vroegere suggestie van de minister om de sector van de sociale leningen te harmoniseren. Zij stelt vast dat die harmonisatie niet gebeurt. De sector is blijkbaar zelf tegen een harmonisering van de sociale leningen. De vraag rijst of hun bezwaren de belangen van de aanvragers of van de sector dienen.

Mevrouw *Veerle Heeren* blijft ontgoocheld over de sociale leningen, die slechts goed zijn voor 4 percent van de leningen. De erkende kredietvennootschappen waren een zorgenkind; de productie daalde; sommige

vennootschappen overwogen zelfs ermee te stoppen. CD&V heeft altijd gepleit voor een harmonisering van de sector. Nu is het zo dat leningen voor de verwerving van een woning best in het begin van het jaar aangevraagd worden; zo niet zijn de budgetten op. Er zijn nog verschillende kredietverstrekkers: de erkende kredietmaatschappijen, het Vlaams Woningfonds, en de VMSW. Het was de bedoeling om tot één loket te komen maar tot op vandaag is het nog niet gerealiseerd. De minister liet een studie uitvoeren. Wat is er met de studie gebeurd? Hebben de resultaten ergens toe geleid? Of waren de conclusies niet bruikbaar?

De privépersoon die een sociale lening krijgt, vindt het systeem goed, antwoordt de *minister*. Hij vindt zijn weg wel in het systeem. De cijfers bewijzen dat het systeem succes heeft. Het zijn vooral de leningsmaatschappijen die pleiten voor de harmonisering van de sociale leningen. Allicht willen ze daarmee vooral andere maatschappijen afschaffen en zelf het monopolie krijgen.

Er zijn tal van maatregelen genomen om de sociale leningen inhoudelijk en budgettair te dynamiseren. Zij vormen inderdaad maar 4 percent van het totale aantal leningen, maar sociaal lenen is echt wel bedoeld voor de laagste inkomenscategorieën. Het lage percentage komt omdat de meeste bouwers en kopers voldoende vermogend zijn. De groep die het moeilijk heeft, is ook kleiner geworden, hoewel de kloof met de rest van de samenleving groeit. Onderzoek bewijst dat het systeem doeltreffend is. De budgetten van het Vlaams Woningfonds (VWF) zijn verhoogd van 143 miljoen naar 360 miljoen euro. De cijfers bewijzen de geleverde inspanningen voor een groep mensen die het anders niet zou redden. In 1995 was 65 percent van de Vlamingen eigenaar van zijn woning, nu 76 percent.

2.3. Huurders

2.3.1. Huursubsidie

De heer *Christian Verougstraete* las begin juli over de huursubsidie een evaluatienota van de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten). VVSG oordeelt dat die subsidie nog altijd een tijdelijke en degressieve verhuissubsidie is voor mensen die verhuizen van een slechte naar een goede woning. De minister wil de huursubsidie in 2009 uitbreiden tot de personen die op de wachtlijsten voor socialehuur-

woningen staan en voorlopig nog niet in aanmerking komen. Vlaams Belang prefereert een echte Vlaamse huursubsidie omdat het de enige manier is om iedereen een volwaardige en betaalbare woonst te waarborgen. Zo'n huursubsidie is een goede bescherming tegen koopkrachtverlies van de lage inkomens. Het bedrag van de huursubsidie moet natuurlijk afhankelijk worden gemaakt van de inkomsten en de gezinsituatie van de huurder. De woningen waarvoor een huursubsidie wordt verleend, moeten voldoen aan de minimumkwaliteitseisen van de Vlaamse Wooncode. De minister zegt dat de evaluatie van het huursubsidiestelsel in het najaar van 2008 klaar is. Wat zijn de conclusies ervan?

Mevrouw *Veerle Heeren* is geen voorstander van een veralgemeend huursubsidiestelsel; en vijf jaar moet daarbij het maximum blijven van de tegemoetkoming.

Volgens de heer *Gino De Craemer* wordt in de beleidsbrief terecht aandacht besteed aan de relatie tussen wonen en welzijn. Specifieke aandachtspunten zijn vergrijzing, kansarmoede, groepswonen, dak- en thuislozen. De inspanningen van Vlaanderen inzake wonen en welzijn, kunnen jammer genoeg nog niet ten volle renderen. Zo sluiten de huidige toekenningscriteria nog te veel kansarme huurders uit van een Vlaamse huursubsidie. De toekenning van een Vlaamse huursubsidie werd immers gekoppeld aan de toekenning van een federale installatiepremie of de verhoging van een leefloon. De eenmalige installatiepremie wordt door het OCMW toegekend. Daklozen die reeds een federale installatiepremie kregen, kunnen dus geen aanvraag meer indienen, ook al voldoen ze wel aan de voorwaarden. Daklozen die een inkomen hebben boven de federale grens, maar volgens de Vlaamse criteria wel in aanmerking komen, vallen eveneens uit de boot. Minister *Marino Keulen* zegt dat het probleem ondertussen opgelost is. De heer *Gino De Craemer* besluit dat het probleem alleen maar bewijst dat Vlaanderen behoefte heeft aan homogene bevoegdheden.

Het Kenniscentrum Duurzaam Woonbeleid heeft becijferd dat een veralgemeende huursubsidie jaarlijks 600 miljoen tot 1 miljard euro op een totale begroting van 23 miljard euro zou kosten. Als die subsidie dus uitgebreid wordt, moeten andere maatregelen worden geschrappt. De evaluatieresultaten van de huursubsidie zijn waarschijnlijk klaar voor december of januari. De *minister* zal die dan voorstellen in de commissie.

2.3.2. Sociale huisvesting

Er zijn heel wat sociale woningen bijgekomen, stelt de heer *Christian Verougstraete* vast. Zal de minister met het nieuwe financieringssysteem een sterkere groei kunnen realiseren dan de voorgaande jaren? In de beleidsnota Wonen 2004-2009 sprak de minister over een verdere professionalisering van de sociale huisvestingsmaatschappij met samenwerkingsverbanden en fusieoperaties. In 2004 telde Vlaanderen 115 erkende sociale huisvestingsmaatschappijen, nu zijn er dat nog 105. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat het aantal huisvestingsmaatschappijen zal dalen om de professionalisering te bevorderen?

Mevrouw *Vera Dua* wil weten of de inhaaloperatie voor sociale huisvesting waarover de minister het heeft al volledig verrekend is in de begroting 2009? Minister *Marino Keulen* ontkent dat. Mevrouw *Vera Dua* gaat ervan uit dat de kredieten zullen verhogen naarmate de inhaaloperatie doorgang vindt. Kan de minister daar een duidelijk overzicht van geven? De minister antwoordt dat er 451 miljoen euro wordt vrijgemaakt voor nieuwe sociale woningen en 30,652 miljoen euro voor infrastructuur, via een provisie komt daar 15 miljoen bij. Voorheen was er een structureel probleem waarbij het budget om huizen te bouwen groter was dan het budget om wegen aan te leggen, waardoor de woningen wel klaar waren maar de straten pas veel later. Dat probleem is opgelost en om nieuwe moeilijkheden te vermijden wordt er een extra inspanning gedaan.

De minister heeft het over een mooi budget voor de omgevingswerken van socialehuisvestingsprojecten, bevestigt mevrouw *Else De Wachter*. Dat verheugt haar want zij vindt de omgeving en de buurt immers even belangrijk als de woning op zich.

In de sociale huisvesting ziet ook mevrouw *Michèle Hostekint* belangrijke realisaties in de huidige regeerperiode. Het nieuwe socialehuurbesluit is al bijgestuurd, maar permanente evaluatie is broodnodig. Weet de minister of het nieuwe financieringssysteem voor de socialewoningbouw sluitend is voor de sociale huisvestingsmaatschappijen? Zet het systeem de SHM's ertoe aan om opnieuw woningen te bouwen? Heeft de minister al een idee van de grootteorde van de tussenkomst 2008 via de gewestelijke sociale correctie (GSC) en hoe die evolueert tot 2011? Het aantal socialehuurwoningen zal drastisch moeten stijgen. Het huidige bouwtempo volstaat niet. Er is een ambitieus plan om tegen 2020 45.000 nieuwe extra soci-

ale woningen te bouwen. Gemeenten die te weinig inspanningen leverden, moeten worden aangepord. Het nieuw financieringssysteem is vandaag sluitend, antwoordt de *minister*; het wordt voortdurend geobserveerd en zo nodig bijgestuurd.

Wat het kaderbesluit sociale huur en het nieuw financieringssysteem betreft, treedt mevrouw *Veerle Heeren* de kritiek bij dat de overheid aan het overdrijven is, niet alleen met het aantal regels maar ook met de complexiteit ervan. Gewezen Vlaams ombudsman Bernard Hubeau, een deskundige in woonbeleid, zei het al: in de voorbije honderd jaar is woonbeleid onderhevig aan slingerbewegingen. De slinger staat zelden in het midden. Een paar jaar geleden kampte de sector met grote problemen. In een reactie daarop heeft de overheid zoveel regels gemaakt dat ze erin verstikt. De evaluatie van het socialehuurbesluit en het nieuw financieringssysteem tegen 1 juli 2009 moet omvattend en grondig zijn. Goedmenende directeurs van sociale huisvestingsmaatschappijen maken duidelijk dat ze met het nieuwe financieringssysteem in 2011 niet zullen kunnen bouwen. Wie als een goede huisvader zijn patrimonium beheerd heeft, bijgebouwd heeft, reserves voor renovatie aangelegd heeft, is het slachtoffer. Wie financiële putten heeft gemaakt, wint bij het nieuwe financieringssysteem. De huidige regeling is blijkbaar ook voor de administratie en de VMSW een kluwen. Vereenvoudiging is nodig.

Het socialehuurbesluit, het nieuwe financieringssysteem is opgesteld in samenwerking met de volledige regering, met de meerderheidsfracties, met de sector enzovoort. De *minister* vindt het dan ook niet correct dat er nu kritiek komt vanuit de meerderheid dat het te veel rompslomp is. De minister staat open voor alle suggesties voor vereenvoudiging. Hij begrijpt wel de kritiek dat het toezicht overgereguleerd is.

In januari 2008 werd het nieuwe socialehuurbesluit goedgekeurd. Voortaan is een taal- en inburgeringsbereidheid vereist voor het verkrijgen van een sociale huurwoning. Voor de heer *Gino De Craemer* is dat een goede maatregel, die de integratie van de huurders in de Vlaamse samenleving en de betrokkenheid bij de buurt enkel versterkt. Enkele maanden na de inwerkingtreding bleek de procedure om de taalbereidheid te testen, te belastend voor de Huizen van het Nederlands, onder meer omdat ook Vlamingen eraan onderworpen waren. Nu mogen ook de sociale verhuurders de taalbereidheid nagaan; bij twijfel worden kandidaat-huurders nog altijd doorverwe-

zen. Volgens N-VA is de vereenvoudiging positief. De taaltest moet uiteraard op een identieke wijze worden afgenomen. Een ongelijke behandeling van de kandidaat-huurders is onaanvaardbaar. Een vlotte en correcte gegevensuitwisseling tussen de actoren via de kruispuntbank Inburgering is belangrijk. De *minister* wijst er op dat de SHM's opleiding krijgen om de taaltest goed en objectief af te nemen.

De minister heeft aan het steunpunt Ruimte en Wonen gevraagd om beoordelingscriteria op te stellen voor de nieuwe erkenningsronde voor de sociale huisvestingsmaatschappijen, verneemt mevrouw *Veerle Heeren*. Wat zijn de resultaten van de studie? Welke criteria zal de minister overnemen? Zal hij er hoe dan ook nog werk van maken? Wat is zijn strategie? Is het wel wenselijk om nu nog criteria af te bakenen die een volgend minister moet uitvoeren?

Om de capaciteit te versterken acht mevrouw *Michèle Hostekint* een nieuwe fusieoperatie bij de SHM's nodig. Dat creëert financiële schaalvoordelen en maakt grotere bouwprojecten en een sneller bouwtempo mogelijk. Sp.a heeft al vaker gepleit voor sterke huisvestingsmaatschappijen, een betere regulering van de sector, meer efficiëntie en beter beheer. Spreekster is blij met de nieuwe erkenningronde. Alleen maatschappijen die de goede richting uitgaan, mogen worden erkend. Daarin moet het beleid strikt zijn. Voor sp.a is de dienstverlening aan de klanten wezenlijk.

De *minister* verklaart dat er een studie loopt om de criteria voor de fusies en samenwerkingsverbanden te bepalen. Het aantal maatschappijen beperken is echter minder belangrijk dan professionele maatschappijen, hoewel beide samenhangen. Momenteel zijn er proefprojecten en voor de professionalisering is een voldoende lange periode uitgetrokken. De fusieoperatie zal over een periode van vier jaar lopen en leiden tot professionele en minder huisvestingmaatschappijen.

Het kaderbesluit sociale huur biedt de lokale besturen de mogelijkheid een afwijkend lokaal toewijzingsbeleid te ontwikkelen met eigen accenten. De heer *Gino De Craemer* acht het belangrijk dat de lokale besturen voldoende vrijheid krijgen om een eigen woonbeleid te realiseren op maat van de stad of de gemeente. N-VA dringt erop aan dat het besluit nauwgezet wordt opgevolgd, geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd. Het lokale toewijzingsbeleid is voor de *minister* een belangrijke vernieuwing. Dat zorgt

ervoor dat er in de gemeente een breder draagvlak voor sociaalhuisvestingsbeleid ontstaat. Het bestuur maar ook alle actoren voelen zich nauwer betrokken bij de zaak.

Mevrouw *Dominique Guns* hoorde de minister zeggen dat hij verwacht dat door de economische crisis meer aannemers opdrachten zullen aannemen voor het bouwen van sociale woningen. De belangrijkste reden waarom veel aannemers liever niet werken voor de overheid is volgens het lid echter de lange betalingstermijn. De minister zegt dat de facturen in de sociale huisvesting binnen de zestig dagen worden betaald. Zestig dagen is heel lang voor een aannemer; hij moet zijn materialen immers betalen binnen de dertig dagen. De krant bericht dat de overheid in 54 percent van de gevallen de betalingstermijnen niet respecteert. Dat zorgt ervoor dat vooral beginnende aannemers hun eigen leveranciers niet tijdig kunnen betalen en schadebedingen en intresten moeten betalen. Hoe komt het dat de burger binnen de dertig dagen moet betalen en de overheid niet?

Als alle klanten zouden betalen binnen een termijn van 60 dagen, zouden de aannemers tevreden zijn, repliceert de *minister*. De privésector, maar ook de promotoren en andere overheden betalen minder vlot. De minister wijst bovendien op de tussentijdse betalingen, voorschotten via vorderingsstaten.

In zijn jaarverslag 2006 adviseerde de Vlaamse Ombudsdienst de regering een informatiepunt voor de sociale huurder op te richten. De heer *Christian Verougstraete* wil weten of de minister zal ingaan op dat verzoek? De participatie van de bewoners is belangrijk, maar de *minister* is tegen een infopunt voor de sociale huurder. Dat past dan wel in een 'schemadenken', maar er bestaat een goede regeling: eerste lijn bij de maatschappij, tweede lijn bij de Ombudsman. Een parallelcircuit werkt alleen maar contraproductief.

Een ander probleem in de sociale huisvesting is volgens de heer *Gino De Craemer* de verruiming van het aanbod door pps-projecten. Die verloopt traag en inefficiënt. Dat probleem met pps wordt niet alleen in het beleidsdomein van minister Keulen vastgesteld maar in alle domeinen en sectoren.

Hoewel dat soms moeilijk te bepalen is, is pps voor mevrouw *Vera Dua* mislukt. 208 woningen zullen met een echte pps gerealiseerd worden, CBO is goed voor 600 woningen. Minister *Marino Keulen* wijst erop dat

pps vooral succes kent als er weinig werk is voor de bouwsector. Zo creëert de sector immers voor zichzelf werk. Als de investeringsbudgetten gigantisch hoog zijn en de bouw kreunt onder een tekort aan mankracht, heeft de sector daar weinig belangstelling voor. Als de investeringsbudgetten in de sociale sector gehalveerd worden, zal er meteen een heleboel belangstelling zijn voor pps. Mevrouw *Vera Dua* concludeert dat pps toch niet geleid heeft tot de verhoopte resultaten. Misschien is het maar goed ook, want pps heeft niet altijd geleid tot zeer goede huisvesting. Bemoeilijkt de kredietcrisis met bijhorende moeilijkheden om waarborgen te krijgen, pps ook niet? Is het dan niet beter om pps even te bevriezen en volop te kiezen voor de eigen financiering van de sociale huisvesting?

Pps noemt de *minister* in de huisvesting wel een meevaller en dan nog een relatief groot succes. Als de aannemers voldoende werk hebben, hebben ze geen belang bij pps. Waarom zouden ze alle bouwfasen op zich nemen en zich voor 27 jaar binden aan een project, als ze voldoende werk hebben? Elders werkt het omdat de overheid er veel minder zelf in infrastructuur investeert dan in Vlaanderen. Vlaanderen heeft gigantische investeringsbudgetten, voor zwarte punten, voor fietspaden enzovoort. Dat heeft tot gevolg dat aannemers niet geneigd zijn zich op onbekend terrein te begeven. Als de privé-investeringen door de crisis terugvallen, zou het succes van pps kunnen toenemen.

Mevrouw *Vera Dua* heeft een vraag over het kooprecht van sociale huurders. Hoeveel sociale huurders hebben hun sociale woning gekocht met het kooprecht? Wat is de verhouding tussen de verkoopprijs en de bouwprijs van een nieuwe sociale woning? Voorheen was het zo dat drie huurders hun woning moesten kopen om voldoende geld te hebben om een nieuwe sociale woning te bouwen. Minister *Marino Keulen* corrigeert dat aantal: het zijn er twee. Voor de minister gaat het bij het kooprecht van de sociale woningen niet om het aantal maar meer om het recht op zich. Wie zijn woning wil kopen, mag dat. Het huurpubliek is niet van dien aard dat er velen hun eigen woning kunnen kopen.

2.3.3. Sociale verhuurkantoren

Voorheen stond de heer *Christian Verougstraete* sceptisch tegenover de sociale verhuurkantoren. Nu moet hij erkennen dat heel wat eigenaars bewust worden

van de vele voordelen, onder meer dat het kantoor alle klachten van de huurder behandelt. De evaluatie bewijst dat eigenaars de verhuuring via een sociaal verhuurkantoor over het algemeen als positief ervaren.

Voor het realiseren van een voldoende groot aanbod op de huurmarkt moeten er nog inspanningen worden geleverd, meent de heer *Gino De Craemer*. Het blijft problematisch om de nodige uitvoerders en aannemers te vinden voor sociale woningbouw. Het verhuren van privéwoningen via een SVK is volgens N-VA een efficiënt antwoord op de grote vraag naar betaalbaar en kwaliteitsvol wonen. Zonder dure verkavelingsprojecten op te starten of woningen of percelen te onteigenen, kan zo snel in goedkope woningen worden voorzien. De N-VA pleit dan ook voor de uitbreiding van het aanbod aan sociale woningen via SVK's. Het potentiële aantal woningen voor de SVK's is nog groot en moet volledig benut worden. Sinds 2007 kan de renovatiepremie ook worden aangevraagd door eigenaars die minstens negen jaar verhuren aan een SVK. De resultaten van die maatregel zijn teleurstellend. Uit onderzoek naar de motieven blijkt vooral de termijn een drempel te zijn. Welke oplossing stelt de minister voor?

Mevrouw *Michèle Hostekint* ziet de SVK's als een instrument om de private huurmarkt te versterken. SVK's bieden zekerheid van inkomsten en onderhoud aan de private verhuurders. Iedereen is het erover eens dat SVK's nuttig zijn met niets dan voordelen voor huurders en verhuurders. Ze moeten dus versterkt worden. Een aantal stimuli zijn in de studiefase blijven steken. Het lid blijft een voorstander van het centraal huurwaarborgfonds. Uit een studie blijkt volgens de *minister* dat een centraal huurwaarborgfonds bijna niet realiseerbaar is. Om de armsten te bereiken, mag men eigenlijk geen solvabiliteitseisen stellen. De overheid heeft dan deels een OCMW-rol. Over de kosten van een centraal huurwaarborgfonds is de studie heel erg pessimistisch. De minister wil de studieresultaten aan de geïnteresseerden bezorgen.

De huidige crisis biedt volgens de heer *Ward Kennes* kansen om mensen ervan te overtuigen dat vastgoed een goede belegging is. Het verhuren van een woning kan een waardig alternatief zijn voor sparen. Berichten over slechte betalende en andere moeilijkheden, schrikken sommigen af. Gelukkig helpen de SVK's al de vrees wegnemen. De spreker pleit ervoor om de aantrekkelijkheid van huren te verhogen en de vrees ervoor weg te nemen.

Ook in 2009 zullen de SVK's voor 500 huurwoningen extra zorgen, herhaalt de *minister*. Meer en meer

verhuurders wagen de stap. Negen jaar is inderdaad lang, maar de verzekerde huurbetaling en het groot onderhoud zijn grote voordelen. Om haar investering minimaal te laten renderen, heeft de overheid die periode nodig. Zonder die minimumperiode zullen er ook geen SVK's meer gevonden worden die bereid zijn de taak op zich te nemen. De huurders horen vaak tot allerzwakste in de samenleving. Ze hebben tal van andere problemen en worden ook daarbij begeleid door de SVK's. De gewone huurmarkt is daar allicht niet voor geschikt. Het gaat om ex-gedetineerden, ex-psychiatrische patiënten enzovoort.

2.3.4. *Woonbevak*

Waarom kan de socialekredietsector de woonbevak niet opzetten, vraagt mevrouw *Veerle Heeren*? Die sector beschikt over veel middelen die onvoldoende gebruikt worden. De overheid kan er niet dadelijk aan. Hoe kan de sector geactiveerd worden? Hoe kan ervoor gezorgd worden dat de reservemiddelen opnieuw ingezet worden in de woonsector?

De socialekredietsector mag vandaag niet betrokken worden bij de woonbevak, aldus de *minister*; anders verliest hij zijn sociale voordelen.

2.3.5. *De private huurmarkt*

Mevrouw *Veerle Heeren* verklaart dat zij zich zal blijven verzetten tegen het opleggen van maximumhuurprijzen op de private huurmarkt omdat ze gelooft dat dergelijke instrumenten juist nog veel meer eigenaars zullen doen afhaken. Het is goed dat Vlamingen het interessant blijven vinden om te beleggen in onroerend goed om te verhuren. Sociale verhuurkantoren kunnen ervoor zorgen dat eigenaars hun rendement krijgen. Maar de kantoren kunnen niet alles doen, want hun overheadkost is hoog en uiteindelijk zijn de kantoren ook verantwoordelijk voor de woonbegeleiding.

Mevrouw *Michèle Hostekint* hoort de minister zeggen dat hij de private huurmarkt aantrekkelijker wil maken maar hij zegt er in één adem bij dat de belangrijkste hefboomen federaal zijn. De voorbije jaren zijn er wel degelijk inspanningen gebeurd, onder meer op vlak van woonkwaliteit. Dat neemt niet weg dat er de komende maanden nog veel meer nodig is. Het lid verwijst naar een studie van de Universiteit Antwerpen die heeft uitgewezen dat een op de vijf Belgen, vooral huurders, problemen heeft om de kosten voor de huisvesting te betalen. De oorzaken die professor

Luc Goossens aanhaalt zijn de toenemende schaarste op de huurmarkt, de evolutie waarbij de beste huurwoningen van de markt verdwijnen en natuurlijk de nieuwe sociologische samenstelling van de bevolking, onder meer de gezinsverdunding.

De minister is gewonnen voor fiscale maatregelen, een federale bevoegdheid. Mevrouw Hostekint denkt dat het Vlaamse niveau in afwachting daarvan toch ook al maatregelen moet nemen. Sp.a pleit al langer voor beleidsinstrumenten om de private huurmarkt te reguleren. Bij een goed gereguleerde huurmarkt, waarbij de rechten en plichten van huurder en verhuurder duidelijk gedefinieerd zijn en die een aantrekkelijk aanbod realiseert van kwaliteitsvolle woningen met een correcte prijs-kwaliteitverhouding, wint iedereen. Huursubsidies zijn zinvol maar worden pas echt doorslaggevend in een markt met een correcte verhouding tussen prijs en kwaliteit.

Bij wonen zijn betaalbaarheid en kwaliteit voor elk een cruciaal, aldus mevrouw *Else De Wachter*. Dat kan niet alleen met sociale huisvesting. Het lid pleit dan ook voor verdere inspanningen voor de private huurmarkt. Het beleid heeft ingezet op kwaliteitsvol wonen en de resultaten daarvan blijken nu. De beleidsbrief kondigt bijkomende maatregelen aan zoals de administratieve afwerking, een goede samenwerking tussen de technische verslagen. De brandweer geeft vooraf wel een aantal kwaliteitseisen maar controleert nadien te weinig of de gevraagde ingrepen ook werkelijk zijn uitgevoerd. Kan de minister voor een betere controle zorgen? Volgens de *minister* is het verslag van de brandweer is een heel belangrijk element voor een burgemeester om een woning ongeschikt of onbewoonbaar te verklaren. Er wordt dus wel degelijk rekening mee gehouden worden.

2.3.6. *Defederalisering huurwetgeving*

De heer *Christian Verougstraete* blijft bij zijn standpunt van de vorige jaren dat voor een optimaal woningbeleid een defederalisering van de huurwetgeving nodig is. Wanneer zal de regering die afdwingen? Het Vlaams Huurdecreet staat niet in de beleidsbrief. Mevrouw *Vera Dua* hoopt dat de minister daar op een serieuze manier mee bezig is. De heer *Jan Penris* wijst erop dat de minister studiediensten de opdracht gegeven heeft dat voor te bereiden.

Het Steunpunt Ruimte en Wonen denkt na over voorstellen voor een Vlaams Huurdecreet, maakt de *minister* bekend. Communautaire onderhande-

lingen moeten ervoor zorgen dat de huurwetgeving Vlaams wordt. Dat is onmisbaar voor een homogene bevoegdheidsverdeling. De huurwetgeving maakt trouwens deel uit van de eerste fase.

2.4. Woonbeleid op maat

2.4.1. Lokaal woonbeleid

Mevrouw *Else De Wachter* weet dat incentives van hogere overheden weinig zin hebben als de lokale besturen niet op de initiatieven inspelen en er een succes van maken. Het grond- en pandenbeleid biedt de mogelijkheid om een visie op sociaal en betaalbaar wonen in het lokale beleid te laten doorsijpelen. Het bewijst de nauwe band tussen wonen en ruimtelijke ordening. De lokale besturen worden verantwoordelijk voor de regie van het lokale sociale woonbeleid. Het is belangrijk de gesubsidieerde projecten voor lokaal woonbeleid te evalueren. Wie heeft erop ingetekend? Hoe verlopen de projecten? Blijkbaar is het succes afhankelijk van de regio, in bepaalde gebieden vormt betaalbaar wonen immers een groter probleem dan in andere.

De heer *Ward Kennes* vindt het uitstekend dat de gemeente regisseur wordt van het lokale beleid. Een lokaal toewijzingsreglement geldt voor alle sociale huisvestingsactoren van de gemeente. Maar dat kan het werk van een maatschappij die actief is op het grondgebied van verschillende gemeenten bemoeilijken. Maatschappijen hebben de neiging om dan voor hun hele werkingsgebied dezelfde regels te hanteren. Dat kan maatwerk per gemeente verhinderen.

2.4.2. Vlabinvest

In de Vlaamse Rand zal Vlabinvest ook in 2009 heel wat woningen realiseren. Na een periode van koudwatervrees, tekenen nu heel wat gemeenten in op de maatregel, aldus mevrouw *Else De Wachter*.

De heer *Ward Kennes* noemt het werkingsgebied van Vlabinvest ruim. Vlabinvest boekt vooral succes in de gemeenten iets verder van de taalgrens; in de echte strijdgemeenten, de faciliteitengemeenten is dat veel minder.

De *minister* noemt Vlabinvest geen toverformule voor betaalbaar wonen in de Rand. Europa kijkt over de

schouder mee. Het is onmogelijk om drastischere formules te hanteren, zonder teruggefloten te worden. Het risico is reëel dat heel Vlabinvest dan moet worden afgeschaft.

2.4.3. Raakvlakken

Deze regeerperiode is een proefperiode geweest voor wonen en welzijn, aldus mevrouw *Veerle Heeren*. Uiteindelijk zijn de verwezenlijkingen beperkt. Spreekster hoopt dat de volgende regeerperiode beterschap zal brengen. Het Woonzorgdecreet komt er, en daarmee ook de inbreng van welzijn in wonen. Nu moet wonen een inbreng doen in welzijn.

Op vlak van samenwerking tussen wonen en welzijn, zijn er wel belangrijke stappen gezet, aldus de *minister*. Er is duidelijk afgesproken dat de woonsector kan zorgen voor de basisbegeleiding, maar de welzijnsector zorgt voor de meer specifieke begeleiding. Het financieringsstelsel bepaalt dat er een halftime maatschappelijk assistent komt per 500 woongelegenheden. Het probleem is dat er geen middelen komen van Welzijn. Er komt een tweede denktank over de begeleiding van de sociale huurders en een doelgroepenbeleid. Het publiek van de sociale huisvesting is in hoofdzaak een welzijnspubliek. Als maar een beperkt aantal mensen van de goedkoperestroomregeling gebruik maakt, is dat omdat een heel deel van de sociale huurders onder de socialetariefregeling vallen.

De Denktank Wonen-Welzijn zal binnenkort opnieuw voor het eerst sinds maart 2007 samenkomen. Dat verheugt mevrouw *Else De Wachter*, die aandacht vraagt voor de raakvlakken van wonen met beleidsdomeinen zoals ruimtelijke ordening en welzijn. De Commissie Wonen en Zorg, waarvan zij voorzitter is, heeft een aantal knelpunten gedetecteerd op het raakvlak tussen welzijn en wonen. Het woonbeleid moet aandacht hebben en budgetten vrijmaken voor doelgroepen zoals thuislozen, ex-psychiatrische patiënten. Dat moet echter beperkt blijven tot een eerstelijns hulpverlening of doorverwijzing. Het kan niet de bedoeling zijn dat wonen taken van welzijn overneemt. Het beleidsdomein ruimtelijke ordening heeft dan weer nog niet altijd voldoende aandacht voor woonaspecten zoals de toegankelijkheid. Ruimtelijke ordening is belangrijk voor levenslang wonen. Dat bevoegdheidsdomein heeft daar ook onvoldoende aandacht voor.

Het grond- en pandenbeleid is volgens de *minister* natuurlijk gelinkt aan de ruimtelijke ordening. Dat

blijkt alleen al uit de naam van het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed. Ruimtelijke ordening heeft ook te maken met mobiliteit. Er zijn duidelijke verbanden tussen wonen en welzijn

2.4.4. *Levenslang wonen*

Mevrouw *Dominique Guns* benadrukt dat bij grote renovaties of nieuwbouw de kosten om de woning aan de normen van levenslang wonen aan te passen, miniem zijn in vergelijking met latere aanpassingen. De minister heeft het over projecten en architectuurwedstrijden om het idee van meegroeiwonen ingang te doen vinden. Heeft hij al overlegd met de minister van Onderwijs om het idee van levenslang wonen ook te verweven in de architectuuropleiding?

De *minister* wijst erop dat er tal van informatiecampagnes zijn over levenslang wonen. Het vormt een onderdeel van de premies. In de renovatiepremie zijn er twee duidelijke pijlers: duurzaamheid en energiezuinigheid en anderzijds het levenslang wonen. Levenslang wonen is al een onderdeel van de opleiding tot architect. De huisvestingsmaatschappijen besteden er aandacht aan omdat zij nog het meest geconfronteerd worden met de vergrijzing van de samenleving. De minister geeft het voorbeeld van huisvestingsmaatschappij De Zonnige Kempen. Het probleem zijn vaak de vergunningen.

2.4.5. *Duurzaam bouwen*

Spaarzaam omspringen met energie is niet alleen belangrijk voor het milieu, maar ook voor het beperken van de energiekosten, aldus mevrouw *Vera Dua*. Dat geldt nog meer voor de sociale huisvesting. De proefprojecten voor passiefwonen zijn goed, weliswaar too little, too late. Hoe staat het met de energiezuinigheid van de sociale woningen? Het lid heeft gehoord dat er nog een heleboel sociale woningen elektrisch verwarmd worden, zelfs nieuwe woningen. Hoeveel zijn dat er? Waarom is de omschakeling naar een ander verwarmingssysteem niet de eerste prioriteit? Het lid geeft het voorbeeld van sociale huurders die aan de sociale huisvestingsmaatschappij De Volkshaard vroegen om een beter renderende verwarmingsketel in een slecht geïsoleerde woning te plaatsen en het antwoord kregen dat er geen geld voor was. Op welke termijn loopt het programma om betere ketels te plaatsen?

Heel wat sociale woningen zijn niet goed geïsoleerd. Kan de minister een overzicht geven van de sociale woningen ingedeeld volgens E-norm? Een rem op energiebesparende investeringen is wellicht dat de SHM de kosten draagt voor het plaatsen van een dergelijke ketel en voor degelijke isolatie, terwijl het de huurder is die de voordelen, een lagere energiefactuur, geniet.

De *minister* is een grote voorstander van energiezuinige sociale huisvesting. In de commissie Energiearmoede is de inventaris gepresenteerd, de minister zal die bezorgen aan de commissieleden. Er is een inhaalbeweging bezig. De renovatie van 6000 woningen per jaar, is vooral om die woningen energiezuiniger te maken. De sociale woningen die de jongste tien jaar gebouwd zijn, scoren beter op vlak van energiezuinigheid dan de privéwoningen die in die periode gebouwd zijn. Er zullen nog wel woningen met elektrische verwarming zijn. De nieuwe energieprestatiecertificatie is een nieuw instrument om de toestand in kaart te brengen en kan helpen om de sociale woningen te verbeteren, maar over het algemeen scoort de sociale huisvesting heel goed op dat vlak. De minister stelt voor om de vragen over de ketels in te dienen als schriftelijke vraag.

Het huidige systeem van huurprijsberekening is in het voordeel van de huurder en van de verhuurder. Het is goed voor de huurder omdat hij minder energiekosten moet betalen, maar de helft van de winst gaat naar de verhuurder. Zo ziet hij zijn investeringen ook renderen. Ingenieursbureaus die zich alleen maar bezighouden met verwarmingsinstallaties, zoeken voor de socialewoonprojecten naar de meest energiezuinige en geavanceerde technieken. Die gigantische investeringen worden op een paar jaar tijd terugverdiend. Het klopt wel dat voor het onderhoud ervan een gespecialiseerde opleiding nodig is. De minister vermoedt dat de gebouwen van de Vlaamse administratie minder goed uitgerust zijn.

2.4.6. *Alternatieve woonvormen*

Mevrouw *Vera Dua* vindt het jammer dat alles wat te maken heeft met andere woonvormen, bijvoorbeeld cohousing, kangoeroewonen, in de beleidsbrief ontbreekt. De minister van Wonen zou ook daarover een beleidsvisie moeten formuleren. Kangoeroewonen, aanleunwoningen en tal van andere nieuwe woonvormen worden al in de sociale huisvesting toegepast,

antwoordt de *minister*. Maar hij stelt vast dat ze ook elders ingang beginnen te vinden.

Het gedeelte met betrekking tot Wonen is aangenomen met 8 stemmen bij twee onthoudingen.

V. MOTIES VAN AANBEVELING

Tot besluit van de behandeling van de beleidsbrief Inburgering worden drie moties van aanbeveling aangekondigd: een door de heer Ward Kennes en de dames Dominique Guns en Michèle Hostekint, een door mevrouw Hilde De Lobel, en een door de heer Gino De Craemer.

Tot besluit van de behandeling van de beleidsbrief Stedenbeleid worden drie moties van aanbeveling aangekondigd: een door de heer Ward Kennes en de dames Michèle Hostekint en Dominique Guns en de heer Sven Gatz, een door mevrouw Hilde De Lobel, en een door de heer Gino De Craemer.

Tot besluit van de behandeling van de beleidsbrief Gelijke Kansen worden twee moties van aanbeveling aangekondigd: een door de dames Michèle Hostekint, Else De Wachter, Cindy Franssen en Dominique Guns, een door mevrouw Gerda Van Steenberge.

Tot besluit van de behandeling van de beleidsbrief Wonen worden vier moties van aanbeveling aangekondigd: een door de heer Christian Verougstraete, een door de dames Michèle Hostekint, Else De Wachter, Dominique Guns, Veerle Heeren en de heer Ward Kennes, een door de heer Gino De Craemer, en een door mevrouw Vera Dua.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Dominique GUNS
Hilde DE LOBEL
Ward KENNES
Michèle HOSTEKINT

Jan PENRIS

VI. INDICATIEVE STEMMINGEN

De toegewezen gedeelten van de uitgavenbegroting van de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen zijn bij indicatieve stemming als volgt aangenomen.

Het gedeelte met betrekking tot Inburgering is aangenomen met 8 stemmen tegen 2.

Het gedeelte met betrekking tot Stedenbeleid is aangenomen met 8 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het gedeelte met betrekking tot Gelijke Kansen is aangenomen met 8 stemmen tegen 2.